

Proje Okulları Kimin Projesi? – Özgür Bozdoğan

Yüz Yılın Ardından Koloni Eğitime Dönüş – Tahsin Doğan

MEB, Çocuk İşçi Bulma Kurumu Olarak Görülemez! – Kadem Özbay

Devlet İçinde Devlet: DİB – Mustafa Gazalcı

Leman'daki Karikatür - Zeki Sarıhan

Umut - Zeynal Gül

Zorunlu ve Laik Eğitim Üzerine: Victor Hugo

Öğretmen Yetiştirmede Deneyimler ve Sorunlar – Ali Türer

Öğretmenlerin Ekonomik ve Demokratik Hak Mücadelesi – İsmet Aktaş

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli”nin Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Yansımaları – Sadık Güvenç

Bir Köy Enstitüsünün Ölümü Üzerine – Müslüm Kabadayı

İyi İnsan Olma Sürecinde Zekâ, Erdem ve Etik Değerler Ne Kadar Önemli – İbrahim Ortaş

İleri Yaşta Bir İngilizce Öğretmeni – Zeynel Temizkan

“El Pepe, Yüce Bir Yaşam” – Neşe Ürel

Gölgede Bırakılan Deha: Diego Rivera – Hilal Bal

Türkiye'yi Köleleştirme Yüzyılı – Faik Akçay

Kedileri, Köpekleri Yaşatmak İnsanlığımıza Tutulan Ayna – Faik Akçay

ÇEDES - Hülya Daran Deveci

abece

Eğitim ve Ekin dergisi
(Üç ayda bir yayımlanır)

ISSN 1301-0557

Yıl 41 / Sayı 386 (Temmuz 2025)

EĞİT-DER Adına Sahibi
Tahsin Doğan

Yazı İşleri Müdürü
Filiz Savaşkan

Genel Yayın Yönetmeni
Ünal Özmen

Editör
Hatice Sönmez Kaya

Adres
Tuna Cad. 34/15 Yenışehir
Kızılay - Ankara

İletişim
Tlf.: 5364270306
abecedergisi@gmail.com
egitder@gmail.com
www.egitder.org.tr

Hesap Adı / No:
İş Bankası:
Eğitimciler Derneği
TR44 0006 4000 0014 2141 9912 88

Baskı
Ertem Basın Yayın Dağıtım Sanayi
Ticaret LTŞ - Ankara
Sertifika No: 48083

İçindekiler

Proje Okulları Kimin Projesi? – Özgür Bozdoğan 1

**Yüz Yılın Ardından Koloni Eğitimine Dönüş –
Tahsin Doğan 5**

**MEB, Çocuk İşçi Bulma Kurumu Olarak Görülemez!
Kadem Özbay 12**

Devlet İçinde Devlet: DİB – Mustafa Gazalcı 14

Leman'daki Karikatür - Zeki Sarıhan 17

Umut - Zeynal Gül 19

Zorunlu ve Laik Eğitim Üzerine: Victor Hugo 20

Öğretmen Yetiştirmede Deneyimler ve Sorunlar-Ali Türer 30

**Öğretmenlerin Ekonomik ve Demokratik Hak Mücadelesi
- İsmet Aktaş 32**

**“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli”nin Türk Dili ve Edebiyatı
Derslerine Yansımaları - Sadık Güvenç 36**

Bir Köy Enstitülünün Ölümü Üzerine - Müslüm Kabadayı 40

**İyi İnsan Olma Sürecinde Zekâ, Erdem ve Etik Değerler
Ne Kadar Önemli – İbrahim Ortaş 43**

İleri Yaşta Bir İngilizce Öğretmeni- Zeynel Temizkan 45

“El Pepe, Yüce Bir Yaşam” - Neşe Ürel 47

Gölgede Bırakılan Deha: Diego Rivera- Hilal Bal 49

Türkiye'yi Köleleştirme Yüzyılı- Faik Akçay 53

Şiir Sayfası 55

**Kedileri, köpekleri yaşatmak insanlığımıza tutulan ayna
Faik Akçay 56**

ÇEDES - Hülya Daran Deveci 59

Şubelerden Haber 62

Dergimizin 386. sayısında, Türkiye'nin eğitim politikalarına dair güncel tartışmalar, öğretmenlerin yaşadığı sorunlar ve kamusal eğitimin geleceği üzerine kapsamlı analizler sunuyoruz.

Özgür Bozdoğan'ın "Proje Okulları Kimin Projesi?" başlıklı yazısında, proje okullarında yaşanan öğretmen kıyımları ve bu okulların ideolojik kadrolaşma amacıyla nasıl dönüştürüldüğü tartışılıyor. Tahsin Doğan, 2024-2025 öğretim yılının bilançosunu çıkararak, dinselikleştirme ve ticarileştirme politikalarının eğitimde yarattığı tahribatı çarpıcı verilerle gözler önüne seriyor.

Kadem Özbay'ın kaleme aldığı "MEB, Çocuk İşçi Bulma Kurumu Olarak Görülemez!" yazısı, zorunlu eğitimin kısaltılması ve MESEM uygulamaları üzerinden çocuk emeği sömürsünü eleştiriyor. Mustafa Gazalcı'nın "Devlet İçinde Devlet: Diyanet İşleri Başkanlığı" yazısı ise, Diyanet'in genişleyen yetkilerini ve eğitim üzerindeki etkisini sorguluyor.

Zeki Sarıhan'ın "Leman'daki Karikatür" başlıklı yazısında basın özgürlüğü ve ifade hürriyetine yönelik saldırılar değerlendirilirken, Zeynal Gül "Umut" adlı yazısıyla doğa katliamına karşı süren direnişin hikâyesini aktarıyor.

20. sayfada Victor Hugo'nun 15 Ocak 1850'de Fransa Ulusal Meclisi'nde zorunlu ve laik eğitim üzerine yaptığı ve hala güncel ve yol gösterici olan konuşma metnini okuyacaksınız.

Ayrıca Ali Tüner, Sadık Güvenç, Müslüm Kabadayı, İbrahim Ortaş, İsmet Aktaş, Hilal Bal, Neşe Ürel, Zeynel Temizkan, Faik Akçay, Hülya Daran Deveci yazılarıyla bu sayıya katkı sunan yazarlarımız oldu.

İyi okumalar dileriz.

Proje Okulları Kimin Projesi?

Özgür Bozdoğan¹

Proje okul kavramının eğitim dünyamıza girdiği 2014 yılından bu yana bu okulların hangi projenin ve kimin projesinin kurumları yapılmaya çalışıldığını tartışıyoruz? Öğretmen atama ve yönetici görevlendirme yetkisinin doğrudan Milli Eğitim Bakanlığına verildiği bu okullarda ilk defa atamaların yapıldığı 2016 yılından bu yana yaşanan keyfiyeti, açıklanamayan idari işlemleri ve mağdur edilen öğretmenleri kamuoyu tartışıyor. 8 Nisan 2025 tarihinde ise yeni bir gelişme yaşandı ve 9252 öğretmenin proje okullarında çalışırken görev süresinin uzatılmaması zaten var olan proje okul tartışmasının ülke gündeminde yer bulmasına neden oldu.

PROJE OKULLARI BİR PROJENİN PARÇASIDIR

Osmanlı'da ve Türkiye Cumhuriyetinin eğitim yaşamında bazı okulların genelden ayrıştırılarak bu okullarda farklı öğretim programları uygulanması deneyimleri yaşanmıştır; proje okulu olarak adlandırdığımız okullar bir anlamda bu tarihsel yönetime uygun bir anlamı ile de değildir. Proje okullarının oluşumu ve tarihsel gelişimi Türkiye'nin siyasal yaşamından bağımsız gelişmemektedir; proje okullarının fikri temelleri 14 Eylül 2011 yılında yayınlanan 652 sayılı KHK'ya (1) kadar gitmektedir.

2011 yılında yayınlanan 652 sayılı KHK ile MEB'in merkez ve taşra teşkilatı yeniden yapılandırıldı. Bu yapılandırmanın iki temel ekseni vardı; bunlardan ilki merkez ve taşra teşkilatında bürokrasinin azaltılarak planlanan uygulamaların hızla yaşama geçirilmesi, ikincisi ve belki de değişikliği yapanların esas motivasyonu yeni bir rejimin inşasında eğitimin daha işlevsel olarak kullanılmasıydı. Proje okulu adı verilen okullar söz edilen bu iki hedefin cisimleştiği kurumlar olarak eğitim yaşamımıza dahil olmuştur.

¹ Eğitimci

1 MART 2014 tarihinde 652 sayılı KHK'nın (2) "Atama" başlıklı 37. maddesine eklenen 9. maddeyle "Proje Okulu" kavramı eğitim yaşantımıza dahil edildi ve bu okulların kuruluşlarının hukuki zeminini oluşturulmuş oldu. 1 Eylül 2016 tarihine kadar sadece sınırlı sayıda okulu proje okulu olarak belirleyen MEB, bu tarihte proje okullarına dönük bir yönetmelik ve ardından da uygulama esaslarını gösteren bir yönerge yayınlayarak yaşanacak öğretmen tasfiyesi ve ardından başlayacak olan kadrolaşma faaliyeti için düğmeye basmış oldu.

Türkiye'nin Cumhuriyet öncesinde kurulmuş ve halen eğitim veren, tarihi ve bilinen okulları başta olmak üzere öğrencilerinin akademik çıktıları oldukça yüksek okullarının proje okulları olarak belirlenmesi MEB'in ne yapmaya çalıştığı ile ilgili ciddi bir tartışmayı (3) da beraberinde getirdi. Yönetmeliğin ve genelgenin tüm itirazlara rağmen uygulanması sonucunda Ekim 2016 sonrasında o tarihte proje okulu olarak belirlenen 55 okuldan öğretmenler, aynı okulda 8 yıllık görev süresinin dolması gerekçesinden dolayı, başka okullara atamaları yapılarak gönderildiler.

O dönem yapılan bu uygulamayla okul müdürlerinin istedikleri öğretmenleri görev yaptıkları okullara almalarına olanak sağlandı; o dönemde adeta özel bir şirket yönetiyor gibi okul müdürlerinin kendi ekiplemini kurmalarının okul başarısını artıracığı gibi pedagojik olmayan ve okulu kamu kurumu olma niteliğinden uzaklaştıran bir bakış açısı hakimdi ve kısa sürede bu yaklaşımın geçerli olmadığı da anlaşıldı.

O tarihten bu yana proje okulları ile ilgili kimi mevzuat değişiklikleri yapıldı ancak kitlesel olarak öğretmenler okullarından gönderilmemişti; bu geçen süre içerisinde proje okullarının sayısı artırıldı, bu okullara yeni öğretmenler atandı ancak başından bu yana keyfiyete ve kadrolaşmaya zemin hazırlayan düzenlemeler hiç de-

ğişmedi. Atamalarda keyfiyetin, istenenin atanması, istenmeyen atanmaması için Milli Eğitim Bakanlığına verilen atama yetkisinin yasayla güvence altına alınması için Öğretmenlik Meslek Kanununa (4) bu konuda bir madde bile eklendi.

2025 yılının Şubat ayına gelindiğinde proje okullarında 4 yıllık görev süresini dolduran öğretmenlerden yeniden atama başvurusu yapmaları istendi. Atama başvurularının nasıl değerlendirileceği, görev süresi uzatılacak ve uzatılmayacak öğretmenlerin nasıl belirleneceğine dair hiçbir ölçünün olmaması zaten baştan bu yana tartışmalı olmuştu.

ÖĞRETMEN KİYİMİNA GİDEN YOL

6 Şubat 2025 tarihinde proje okullarında 4 yıllık görev süresi dolan öğretmenlerin belirlenmesi ile başlayan atama/atamama süreci (5), 12-17 Şubat tarihlerinde öğretmenlerin tercihlerinin alınması ile sürdü ve arkasından 8 Nisan tarihinde tartışma yaratan atama/atamama sonuçlarının açıklanması ile devam etti.

Öğretmenlik Meslek Kanununun atama yetkisini doğrudan Milli Eğitim Bakanlığına vermiş olmasına ve başkaca bir kurumun atamaların yapılmasında yetkilendirilmesine veya yetki devrine dair bir süreç tarif edilmemiş olmasına rağmen tercihlerin alınmasından sonra okul müdürleri başta olmak üzere pek çok kişinin ve kesimin proje okullarında kimlerin yeniden görevlendireceğine ve kimlerin görevlendirilmeyeceğine dair listeler yaptıklarına tanıklık edildi.

8 Nisan 2025 tarihinde atama sonuçları açıklandığında proje okullarında yaşanan öğretmen kıyımının boyutları açığa çıktı; haksız ve hukuksuz şekilde 9252 öğretmenin proje okullarında görev süresinin uzatılmadığını kamuoyu öğrenmiş oldu. Hiçbir gerekçe belirtilmeden, geçerli bir ölçü veya yöntem olmadan sadece gücü elinde bulunduranların verdiği bir kararla

öğretmenlerin görev yaptıkları okullardan gönderilmesi çok doğal olarak kamu vicdanında kabul görmedi ve yapılan uygulamaya karşı hemen hemen her okulda protesto gösterileri düzenlendi. Öğretmenler de yaşanan sürece dönük itirazlarını ortaya koydu ve idari yargıya başvurarak yapılan işlemlerin iptali için dava açtılar.

Kamuoyunun tüm itirazına rağmen proje okullarından öğretmenleri gönderen MEB yönetimi süreç içerisinde yapılan işlemin ne kadar keyfi olduğunu yine kendi uygulamaları ile ortaya koydu. 8 Nisan tarihinde ataması yapılmayan bazı öğretmenler, okul müdürleri başta olmak üzere, MEB üzerinde etkisi olan pek çok kesimin müdahaleleri ile yeniden görev yaptıkları proje okullarına veya farklı proje okullarına atandı. Yaşanan bu durum proje okullarına atama sürecinin ne kadar keyfi ve kişiyeye özel işlediğini göstermektedir.

PROJE OKULLARINDA BEKLENEN DEĞİŞİKLİK

Proje okullarının sayısının çokluğu gerekçe gösterilerek son dönemde kamuoyu bu okullarda yapılacak değişikliklere hazırlandı ve beklenen değişiklik 12 Temmuz Cumartesi günü gerçekleşti (6) ; Resmi Gazetede yayınlanan “Proje Okul Yönetmeliği” ile proje okullarında köklü değişikliklere gidildi. Yapılan değişikliklerle Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı proje okulları olan fen, Anadolu ve sosyal bilimler liseleri “özel program uygulayan”, diğer genel müdürlüklere bağlı proje okulları da “özel proje uygulayan” liseler olarak ikiye ayrıldı.

Özel program uygulayacak olan liseler %1’lik dilimden öğrenci alacaklar, bir sınıf seviyesinde en fazla 4 şube açılacak, yabancı dil derslerinin en az %30’u okulun yabancı dilinin resmi dil olduğu ülkelerde lisans, yüksek lisans veya doktora eğitimi almış öğretmenler tarafından okutulacak ve tüm öğrenciler yatılı eğitim alacak.

Ayrıca, bu okulların hamisi olabilecek ve hamiler ya okula dönük bir vakıf kuracaklar ya da var olan vakıfların tüzüklerinde eğitim programı ile ilgili değişiklikler yapacaklar.

Yapılan değişikliklerle çok yüksek puanla öğrenci alan okulların tam bir kontrol altına alınma sürecine gireceğini ifade etmek abartılı olmayacaktır. Öncelikle, alacakları öğrenci sayısının sınırlandırılması ve tüm öğrencilerin yatılı okumayı kabul etmek zorunda kalacak olması eğitim hakkının sınırlandırılmasıdır. Öğrencilerin, ailelerinin yanında eğitim almasının doğruluğu tüm eğitimciler tarafından biliniyor olmasına rağmen MEB’in bu yatılılık ısrarını kabul etmek mümkün değildir. Geçtiğimiz aylarda Diyanet İşleri Başkanlığına gerekli gördüğü durumlarda eğitim kurumlarında ve yurtlarda eğitim verme hakkının yasayla düzenlendiği düşünüldüğünde bu düzenlemenin hedefi de açığa çıkmaktadır.

Ayrıca, yabancı dil dersiyle ilgili düzenleme öncelikle şu an kamuda görev yapan yabancı dil öğretmenlerinin yetersizliği ön kabulü üzerine inşa edilmiştir ve bundan dolayı da kabul edilmesi mümkün değildir. Maddenin açık ve ayrıntılı düzenlenmemiş olmasından dolayı yabancı dil dersine yabancı dil öğretmeni olmayan ancak söz konusu ülkelerde eğitimini tamamlayan öğretmenlerin girmesinin önünü açılabilir.

Kamu okullarının hamilerle ilişkilendirilmesi ise en tartışmalı olan bölümlerden biridir; kamu okullarının halktan ve devletten başka hamisi olamaz, olması durumunda bu okullar kamu kurumu olma özelliklerini yitirirler. Dini yapıların ve sermaye kuruluşlarının kamu okullarına hami yapılması girişimi yeni değildir ve buna geçmişte nasıl karşı çıktıysak şimdi de karşı durmak ve kamu okullarına sahip çıkmak için sesimizi yükseltmek durumundayız.

SONUÇ YERİNE

Proje okullarında yaşanan bu süreç so-

nunda binlerce öğretmen, norm açığı olmamasından dolayı, depolara alınarak kızağa çekilmiş oldu ve böylece yıllardır proje okullarında yüksek akademik çıktıları olan öğrencilerle çalışan öğretmenler aktif öğretmenlikten uzaklaştırılmış oldu. Bu durum sadece öğretmenleri mağdur etmemekte ayrıca öğrencilerin eğitim hakkını da olumsuz etkilemektedir.

Kamu okulları, halkın vergileri ile giderleri karşılanan ve halka ait okullardır; bu okulların kişilerin şahsi işletmeleri gibi yönetilmesi ve atamalarda yaşanan keyfiyet bu okulları kamu kurumu olmaktan çıkarmakta ve bu okulların kurumsal olarak çürümelerine neden olmaktadır. Kamu kurumları, keyfiyet ve kişisel tercihlerle yönetilemez

Proje okulları, bu uygulama başladığı günden bu yana, sürekli yaşanan sorunlarla gündem olmuştur. Proje okullarına atama/görevlendirme yetkisinin doğrudan Bakana bırakılması ve bu yetkinin nasıl kullanılacağına dair herhangi bir ölçünün mevzuatta belirlenmemiş olması bu okulları kadrolaşma alanına dönüştürmektedir ki bu durum kamu hizmetinin doğasına aykırıdır.

Yüksek akademik çıktıları olan öğrencilerin tercih ettiği okulların proje okulları olarak belirlenmiş olması nedensiz değildir; bu okullara dönük kadrolaşma hedefinin en önemli aracı bu okulları proje okulu yaparak sadece istenilenlerin atamalarının bu kurumlara yapılabilmesidir. Bu anlamıyla da proje okulu kurgusu ile kamu hizmeti ve kamu kurumu kavramları gelişmektedir.

Kamusal eğitim vermesi gereken okulların proje okulu yapılarak öğretmen atamaların keyfi yapılmasının kabul edilebilir ve anlaşılabilir bir tarafı yoktur. 8 Nisan tarihinden bu yana öğretmenler farklı platformlarda proje okullarında yaşana öğretmen kırımına karşı mücadele etmektedir. Çözüm; yapılan hukuksuz işlemlerin geri alınması

ve proje okulu uygulamasının sonlandırılmasıdır.

KAYNAKÇA

1. <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm>
2. https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_10/06095159_652_KHK.pdf
3. <https://bianet.org/haber/proje-okulu-olan-okullarin-ogrencileri-ve-mezunlarinin-talepleri-neler-179652>
4. <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/10/20241018-1.htm>
5. https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2025_02/05154236_Ozel_Program_ve_Proje_Uygulayan_EYitim_KurumlarYna_OYretmen_Atama_ve_Yonetici_Gorevlendirme_KYlavuzu.pdf
6. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/07/20250712-2.htm>

Yüz Yılın Ardından Koloni Eğitime Dönüş

Tahsin Doğan

Giriş

Yirmi beş milyonun üzerinde öğrencimiz, 1.168.896 öğretmen ve yaklaşık 185.000 öğretim üyesi ile bir eğitim-öğretim yılını daha geride bıraktık.

MEB verilerine göre zorunlu eğitimde beklenen okullaşma oranının yakalanamadığı, okullaşma oranının **%91,25** olduğu 14-17 yaş gurubundaki çocuklarımızda ileri boyutta okuldan kopmalar yaşandığı gözlenmiştir.

2024-2025, devleti yönetenlerin sorumluluğunu yerine getirmeyerek **zorunlu, kamusal ve ücretsiz** eğitimden en fazla uzaklaşılan bir öğretim yılı oldu.

Eğitimi dinselikleştirme, gerici bir yapıya dönüştürme süreci **Köy Enstitülerinin** kapatılmasıyla başlamasına karşın, her yıl eğitim programlarının değiştirilmesi, **4+4+4, ÇEDES** ve benzeri projeler, bu öğretim yılı da MEB'in **yaptığı protokollerle** okullarımızın kapısı tümüyle **tarikatların vakıf, dernek ve benzeri kurumlarına** açıldı.

1950 sonrası Türkiye'nin ABD emperyalizminin güdümüne girmesiyle **demokratik, laik, bilimsel** eğitimden adım, adım uzaklaşıldı. **Eğitim müfredatları** değiştirildi. **Köy enstitüleri** kapatıldı. **İmam-hatipler** canlandırıldı. O günkü Anayasanın 21. Maddesi dayanak gösterilerek "**Özel Yüksek Okullar**" açıldı. Bu okullar kanalıyla sınav kazanamayan varlıklı aile çocuklarına diplomalar dağıtıldı.

ABD emperyalizmi ve yerli ortakları gerici eğitime ve özel öğretime karşı çıkan devrimci öğretmenlere ve örgütlerine saldırılar başlattı. Direnen öğretmenlerin örgütü **TÖS** 1969 da Ankara'da **40 bin** kişi ile **Büyük Eğitim Yürüyüşü** ve aynı yıl **dört günlük Öğretmen Boykotunu** gerçekleştirdi. Devrimci öğretmenlere soruşturmalar, sürgünler ve halkı kışkırtarak saldırılar başlattılar. 12 Mart muhtırasının

ardından **TÖS**, 12 Eylül darbesinin ardından da dünyanın en büyük öğretmen örgütü **TÖB-DER** kapatıldı.

Kamusal Eğitim

Toplumlar geleceğini eğitim kanalıyla inşa eder. Türkiye’de kuruluşundan beri zorunlu eğitim dönemindeki öğrencilerin masrafları kamu tarafından karşılanır. Kırk bin köye okul açılması ve öğretmen gönderilmesinin hedeflenmesi bu politikanın ürünüdür.

Son yıllarda devlet eğitimin yükünü velilerin sırtına yüklemeye başladı. Okullar emperyalizm ve tarikat sermayesi ortaklığına teslim edilerek ticarethaneye dönüştürüldü. Eğitim enflasyonunun %91,6 ya ulaştığı ülkemizde halk çocukları okuldan yararlanamaz duruma geldi. Çocuklarımız okul dışına itildiler.

2025 yılı eğitim bütçesinden yatırıma sadece %10 ayırmıştır. Bu kaynak yeni okul yapımı ve kapatılan 20 bin köy okulunun yeniden açılması bir yana var olan okullarımızın onarım masraflarına bile yetmeyecektir. Kaynaksızlık özellikle kırsal kesimdeki dezavantajlı bölgeler başta olmak üzere tüm kamu okullarını işlevsizleştirmiştir.

Yerel Yönetimler ve DKÖ’ lerin Sorumluluğu

Demokratik toplumlarda kamu hizmetlerinin çoğunu karşılama yetkisi yerel yönetimlerde. Ülkemizde yerel yönetimlere bu yetki verilmemektedir. Bu da kamu okullarımızda temizlik, yakıt, beslenme ve okulların bakımı ve diğer hizmetleri ak-satmaktadır. **Eğit-Der** olarak okullarda bir öğün yemek verilmesi, temizlik ve bakım hizmetlerinin üstlenilmesini talep ettiğimiz belediyeler; **“Bu konuda hizmete hazır olduklarını bildirmek için ilgililerle görüştüklerini, ancak okul yönetimlerinin kabul etmediği”** yanıtını verdiler.

Yönetimi sosyal demokrat ya da sosyalist görüşte olan belediyeler, okullara gidemeler bile mutlaka **sorumluluk üstlenmelidir**. Kendi mekanlarında, **DKÖ** ve halkın sağlayacağı yerlerde eğitimin her kademesi için destekleme kurslarıyla yoksul halk çocuklarının eğitim-öğretim açığını kapatırken, diğer taraftan yaz tatillerinde açılacak **yaz okullarıyla** çocuklarımız **tarikat ve cemaatlerin** elinden kurtarılmalıdır. Çünkü **“kültürel hizmetler”** belediyelerin asli görevleri arasındadır.

Eğit-Der ve **Töb-Der** olarak bu hizmetleri verecek belediyelerimize **“program, planlama ve eğitimci gibi”** eğitsel destek vermeye hazır olduğumuzu belirtmek isteriz. Ayrıca ekonomik ve altyapı durumları uygun olan demokratik kitle örgütlerimizin de bu sorumluluğu üstlenmelerinin elzem olduğunu düşünüyoruz. Aydın olma sorumluluğu gereği, **eğitim alanı dışından bu hizmeti verecek DKÖ’ lere eğitsel destek** vermeye de hazırız.

Müfredat

Eğitim programları bir toplumun kuşaktan kuşağa taşıdıkları **kültürlerinin korunması ve gelişmesinin temelidir**. Nasıl bir toplum hedeflenirse **eğitim programları** ona göre hazırlanır. Bu nedenle **siyasi iktidarlar, ideolojilerine uygun bir toplum oluşturmak için iktidara gelir gelmez eğitim programlarını değiştirerek işe başlarlar**. Son 20 yılda **eğitim programları her bakan değişikliğinde defalarca değiştirildi**.

MEB Müfredatın özünde ve tüm ders içeriklerinde yaptığı değişikliklerle sistemi demokratik, çağdaş ve bilimsel yapısından kopardı. Eğitimin özünü oluşturan **laiklik, eleştirel düşünce, pedagojik yaklaşım ve bilimsel yöntem** gibi temel ilkeler müfredattan bilinçli olarak çıkarıldı. Yeri **dogmatik, ideolojik ve çağdışı öğelerle** dolduruldu.

Eğitim müfredatı ve ders kitapları, içerik ve yaklaşımıyla toplumumuzu çağdaş dünyadan koparmaya yöneldi. Bilimsel, evrensel değerlerden uzaklaşıldı. Eğitimin programları **din ve mezhepsel** öğelerle dolduruldu. Uluslararası değerlendirmelerdeki başarısızlıklarla, Türkiye çağdaş dünyadan koparıldı. Eğitim altyapısı, öğretmen eksikliği ödenekten yoksun okullar, yeterli bilgisi ve donanımı olmayan yöneticiler, hurafelere boğulmuş ders programlarındaki son değişiklikler, öğrenci yeteneğine öncelik tanımayan sınavlarla eğitim sistemi bir kaosa sürüklendi.

Bütçe

Eğitime ayrılacak bütçe, sistemdeki tüm öğrencilerimizin giderlerini, gerekli **altyapıyı** ve **işletim giderlerini** karşılamak zordur. Bütçe ile farklı gelir gruplarının ve farklı sosyal yapılarıdaki çocukların eşit koşullarda yararlanması gözetilmelidir.

Türkiye’de genel bütçeden eğitime ayrılan oranlar giderek düşürülmektedir. Bugün OECD ülkelerinin her öğrenci için yıllık harcama ortalaması **14.209 dolar** iken bizim her öğrenci için ayırdığımız miktar **5.425** dolardır. Üstelik bu miktara bile kamu okullarındaki öğrencilerimiz ulaşmamaktadır.

Nitelikli ve eşit eğitim için bütçeden ayrılan ödeneklerin doğrudan kamu okullarına aktarılması sağlanmalı, velilerden **kayıt parası, bağış ve aidat** gibi adlarla para alanlara ağır yaptırımlar getirilmelidir.

2024-2025 öğretim yılında okullar arası, bölgeler arası farklılıklar daha da artmış halk okul masraflarını karşılayamaz duruma gelmiştir. Bu da yüzbinlerce çocuğumuzun okuldan kopmasına neden olmuştur.

Devlet her çocuğumuz için eşit, parasız ve nitelikli eğitimin koşullarını sağlamakla yükümlüdür. Anayasa ve uluslararası sözleşmeler gereğince tüm çocuklarımızın için bir **“hak”** olan **“eğitim hakkı”** bağlayıcı

cı düzenlemelerle güvenceye alınmalıdır.

2024-2025 yılında da ödeneksizlik nedeniyle **kadrolu yardımcı görevli** atanmadı. Çoğu okulumuzun temizliği, zorunlu onarımı ve bakımları yapılamadı, yakıt sağlanamadı. Deprem bölgesinde ise çocuklarımızın eğitimi hala bitirilemeyen okullar nedeniyle konteynerlerde yapılmaktadır.

Tarikat ve Cemaatler

2024-2025 öğretim yılında yüzbinlerce öğrencimiz MEB’in gerici vakıf ve derneklerle yaptığı protokoller kapsamında bu yaz da açılacak yaz kursları ile yüzlerce okulumuzda yüzbinlerce çocuğumuz bu vakıfların açtığı yaz okullarında, ehil olmayan kişilere teslim edilecek. Bu gerici yapılardan çocuklarımızı kurtarmak için alternatif eğitim mekanları açmayı görev ve zorunluluk olarak görüyoruz.

Okullarımızdaki bu gerici kuşatmaya karşı örgütlü **mücadele** ile tarikat ve cemaatlere ait gerici dernek ve vakıflarla yapılan tüm **protokollerin acilen iptal edilmesi için kamuoyu baskısını da artırmalıyız.**

ÇEDES Projesi kapsamında okullara pedagojik formasyona sahip olmayan, çocuk psikolojisi bilmeyen **imam, müezzin, vaiz, din hizmetleri uzmanı ve Kuran kursu öğreticisi** gönderilmesinin kaldırılması için çocuklarının bu kişilerin vereceği dersi istemedikleri doğrultusunda veli örgütlerince girişimde bulunulması sağlanmalıdır.

Tarikat Yurt, Okul, Kreşleri ve Çocuk İstismarları

Eğitim kurumlarımızı ve tüm toplumsal yaşamı ideolojileri doğrultusunda düzenlemek isteyen siyasi iktidar, çocuklarımızı dini cemaat ve vakıfların sahibi olduğu **yurt ve kreşlere yönlendirmektedir.** Bu mekanlardaki **çocuk istismarlarını** basınımızdan ibretle izlemekteyiz. **2024** ün sonunda **cinsel istismar** suçundan açılan

dava **15.227** ye ulaştı. Bu yıl **7.310** sanık **çocuklara istismar suçundan mahkûmiyet aldı**.

Her yıl olduğu gibi bu yaz tatilinde de bu kurumlara okul öncesi, ilk ve ortaöğretim çağındaki çocuklarımızın teslim edileceği düşüncesi bizleri ileri derecede kaygılandırmaktadır.

Zorunlu Eğitim ve Süresini Kısaltma Hazırlıkları

4+4+4 sistemiyle zorunlu eğitim alanını parçalayıp okuldan kopmaların, **çocuk evliliklerinin, çocuk işçiliğinin** önünü açan iktidar bugün de **çok uzun** buldukları gerekçesiyle **zorunlu eğitim süresini** kısaltmanın hazırlığı içinde. Sermayeye daha çabuk **çocuk işçi** sağlamak, gerici çevrelerin istekleri doğrultusunda **küçük yaşta evliliğin** önünü açmak için bu sistemi de değiştirmek istiyorlar. Bu amaçla “3+1”, “2+2” ya da “**yaş temelli**” senaryoları gündeme getirmeye başladılar. Zorunlu eğitim süresinin kısaltılmasıyla amaçları **kız çocuklarımızı** eğitimden koparıp **çocuk evliliğine** sürüklemek, diğeri yandan da **yoksul aile çocuklarını ucuz işgücü** olarak sermayenin hizmetine sunmaktır.

MÜSİAD Başkanının basına yansıyan “**zorunlu eğitim kaldırılsın**”, “**Gençlerimiz iş gücüne daha erken katılmalı. Eğitim zorunluluğu esnetilmeli**” söylemleri ile Sermaye tüm **insani değerleri** bir yana bırakarak **eğitimin temel amacının piyasaya iş gücü yetiştirmek** olduğunu tüm topluma kabul ettirmek istiyor. Ancak şu bilinmelidir ki **her çocuk “kamusal, laik ve bilimsel eğitim hakkına sahiptir”**

İktidar eğitim alanında yapacağı değişiklikleri önce yandaş **basın, sendika ve benzeri kuruluşlar** kanalıyla yayarak **kamuoyu oluşturuyor**, ardından da **yasa-laştırıyor**.

Bugünlerde de yandaş çevreler **zorunlu eğitim süresinin** kısaltılmasının yanında

karma eğitimin kaldırılması ve **evlilik yaşının düşürülmesi** doğrultusunda çalışmaya başladılar.

“**Maarif Platformu**” ve **Eğitim Bir Sen**’in rapor ve açıklamalarına göre bu değişikliklerin ardından da **öğretmen ve okulu işlevsizleştirmek**, eğitimi organize sanayi bölgelerine kaydırarak çocuk işçiliğini ve ucuz emek sömürsün artırma peşindeler. Bu amaçlarına ulaşmak için **21. Millî Eğitim Şûrası** yapma hazırlığı içindeler.

Bu düzenlemeyle sanayide öğrencilere verecekleri **asgari ücretin çok altında** bir ücretle yoğun bir **çocuk emeği** sömürsü yaratacaklardır.

Planladıkları **yeni eğitim modeline** göre eğitim alanı **mesleki ve teknik** eğitime dönüşecek, **mesleki yan imam hatiplerle, teknik yanda sanayiye teslim edilecek**. Ortaöğretim kurumları zaten eğitim programlarında yapılan değişikliklerle **imam hatiplere** dönüşmüş durumda.

Okuldan Kopan Öğrenciler

Bir önceki öğretim yılında okul dışında kalan öğrenci sayısının **600.000** olduğundan hareketle **2024-2025** öğretim yılında okuldan kopmaların **1 milyonu aştığı tahmin edilmektedir**. **MESEM** öğrencilerini de eklersek okuldan koparılan öğrenci sayısının iki milyonu aşacağı ve bunun gideerek artacağı görülmektedir.

Eğitim dışında kalan bu çocuklarımız **sokakta, tarlada, atölyede, fabrikada çalışmak zorundalar**. Öte yandan istismarın, şiddetin, çocuk evliliğinin kurbanı olan bu milyonlarca çocuğumuz bizim acı gerçeğimiz ve acilen bu çocukları kurtarıcı önlemler alınmalıdır.

Taşımali Eğitim

Her köye bir okul **şiarıyla** yola çıkan genç Cumhuriyetimiz **100 yıl sonra** eğitime ayrılan **parayı** yük olarak görür du-

ruma geldi. 1989-1990 **eğitim-öğretim** yılında başlattıkları taşınmalı eğitimi kısa sürede **yirmi bin köy okulunu kapatarak** tüm Türkiye'ye yaydılar.

Çocuklarımızın **eğitsel, pedagojik, toplumsal ve fiziksel** gelişimlerini olumsuz etkileyen bu sisteme eğitimciler olarak hep karşı çıktık. **Kapatılan tüm köy okullarının açılması için mücadele ettik.** Bu okulların yeniden açılmasını beklerken, gerekli alt yapı oluşturulmadan ve önlem almadan bazı bölgelerden taşınmalı eğitim ücretlerinin velilerin üzerine yıkılması ve bu hizmetin verilmemesi, eğitim öğretime erişimde büyük mağduriyetler yarattı. Kırsal kesimde yaşayan **yoksul aile çocuklarının eğitim hakkı fiilen ellerinden alındı.** Öğrencilerimiz okul dışına itildiler.

Kapatılan köy okullarının açılmaması ve taşınmalı eğitimin kaldırılması ile taşıma masraflarının yoksul ailelere yüklenmesi de bu problemi daha da büyüttü. Bu nedenlerle **kapatılan köy okulları en kısa sürede yeniden açılmalıdır.** Öğrencilerimize yaşadığı bölgede eğitime ulaşabileceği fiziksel altyapı sağlanmalıdır. Bu bölgelerde özellikle **kız çocuklarının** okullaşmasını özendirici önlemler alınmalıdır.

Sağlanacak eğitim alt yapısına paralel olarak **taşınmalı eğitim uygulaması bir plan çerçevesinde tasfiye edilmelidir.** Bu süreçte öğrencilerin ulaşım ve **beslenme** masrafları devlet tarafından ödenmelidir.

Bir Öğün Yemek

Bu öğretim yılında da beslenme sorunu çözülmemiş, çocuklarımız **bir öğün yemekten** yoksun bırakılmıştır. Devlet tarafından tüm öğrencilere günde en az **bir öğün ücretsiz sağlıklı yemek ve temiz su verilmelidir.** Beslenme sadece fiziksel gelişimi değil öğrenmeye yönelik **dikkat dağınıklığını** etkileyici unsurlarından olduğu için **öğrenmeyi ve başarıyı** olumsuz etkilemektedir.

2024 verilerine göre her **beş çocuğumuzdan birinin derin yoksulluk içinde okula aç gidip, aç geldiği** bilinmektedir. Bu çocuklarımızdan uluslararası değerlendirmelerde başarı bekleyebilir miyiz?

Öğretmen

Bu dönemde de öğretmenler **ekonomik ve sosyal sıkıntılar** yaşadı. Çeşitli yöntemlerle öğretmenlerin istekleri dışında başka yerlerde görevlendirilmeleri baskısı arttı. Çıkarılan **“Öğretmenlik Meslek Kanunu,” “Eğitim Akademisi”** ve **“proje okullar”** kanalıyla öğretmenlere ve öğretmenlik mesleğine yönelik ekonomik ve sosyal baskılar giderek artırıldı.

Bir milyonun üzerinde öğretmen atama beklerken, yüz bine yakın ücretli öğretmen alınması hem atanamayan öğretmenlere hem de ucuz ücretle çalışmak zorunda kalan sözleşmeli öğretmenlere karşı büyük haksızlık. Bu durum **“eşit işe eşit ücret”** ilkesine aykırılığı ile eşitsizlikleri artırırken, diğer yandan eğitimde kaliteyi düşürücü bir etki oluşturdu.

MEB'in kendi raporlarında belirttiği öğretmen açığını kapatacak atama yapılmadı. Önceki dönemden **emeklilik, ölüm ve istifa** gibi nedenlerle **boşalan öğretmen** sayısı kadar bile öğretmen atanmadı. Kendi belirlemeleriyle söyledikleri 100.000 açığa karşın sadece **yirmi bin** öğretmen ataması yapıldı.

Emekli Öğretmenler

Öğretmenler emekli olduklarında da **maaşlarındaki düşüş** ile büyük mağduriyet yaşamaktadır. Öğretmenlerin ve kamudan emekli olanların **ekonomik standartlarını koruması** için emekli maaşlarının, ek ödemelerin, ek ders ücretlerinin ve diğer ödeneklerin **emekli keseneği matrahına eklenerek** hesaplanması için acil yasal düzenleme yapılmasını zorunlu görüyoruz.

Proje Okulları

Proje okulları güya **akademik, kültürel ve bilimsel** başarıyı artırmaya yönelik gibi görünse de uygulamada **MEB'in ideolojik kadrolaşmasını** sağlamaya yönelik bir araç haline getirilmiştir. Hiçbir kurala uyulmadan yapılan atamalar proje okulların, bu okullardan alınan binlerce **nitelikli, demokrat öğretmen**in tasfiyesi için **sürgün edilme** projesine dönüşmüştür.

Özel Öğretim

Milyonlarca çocuğumuz eğitim harcamalarının yükü altında ezilirken kamusal eğitimin bütçesinden yapılan kısıtlamalar **teşvik ve farklı adlandırmalarla özel sektöre aktarılmaktadır**. Çoğu tarikat vakıf ve derneklerine ait olan özel öğretime destek giderek artmaktadır.

Okul **altyapısı ve okullaşmaya** ayrılması gereken kamu kaynakları destek ve teşvik adıyla ağırlıklı olarak tarikat ve cemaatlerin kontrolündeki özel eğitim kurumlarına akıtılmaktadır. 2003' te **3500** olan özel okul sayısı devletin yaptığı destek politikaları ile **2025 yılında 14.000'i** aşmıştır. Dün olduğu gibi bugün de eğitim alanının ticarileştirilmesine ve sömürü düzeninin bir parçası olarak kullanılmasına karşı mücadelemizi sürdüreceğiz.

Yükseköğretim

12 Eylül faşist darbesinin ürünü olan YÖK eliyle üniversitelerimiz **bağımsız, demokratik eğitim ve araştırma kurumu** olmaktan, **akademik, idari ve mali özerklikten** uzaklaştırılmıştır. **Akademik yayın, araştırma ve bilim** üretememektedir. Avrupa Üniversiteler Birliği'nin 2024 raporuna göre, **akademik özerklik açısından 35** ülke arasında **35.** sıradayız.

Üniversite öğrencilerimizin demokratik yollarla en ufak hak arama girişimleri bası ve şiddetle bastırılmaktadır. Yüzlerce

öğrencimiz **haksız dayanaksız soruşturmalar** yoluyla cezalandırılmış, KYK yurtlarından uzaklaştırılmışlardır.

Anayasa Mahkemesi'nin **rektör atamalarını iptal etmesine** karşın iktidar bu kararı uygulamamış, aksine rektör atamalarına devam etmiştir. Rektör atamaları demokratik yöntemlerden uzaklaşılarak Cumhurbaşkanının inisiyatifine bırakılmıştır.

Dünya üniversiteleri içinde saygın bir yeri olan **Boğaziçi Üniversitesi'nde** yaşananları tüm dünya ibretle izlemektedir. Böyle giderse çağdaş **dünya üniversiteleri ile denklik problemleri** yaşanacağı kaygıları artmaktadır.

Yabancı Dilde Eğitim

Kimi özel okullarımızda dersler tümüyle **yabancı dille** (İngilizce) yapılmaktadır. Bu öteden beri Amerikan emperyalizminin bir dayatmasıdır. Yabancı dil öğrenmeyi ve yabancı dille eğitimi birbirinden ayırmakta yarar var. Öğrencilerimize olanaklar ölçüsünde bir veya daha fazla dil öğrenme olanağı sağlamayı kültürel zenginlik, **yabancı dille yapılan eğitimi kültür emperyalizmi olarak görmekteyiz**.

Anadil

Türkiye, Osmanlı'dan beri çok **farklı kültürlerin**, etnik, dini ve mezhepsel yapıların bir arada yaşadığı bir coğrafyada yer almaktadır. Bu nedenle devlet eğitim alanında bu yapılara uygun eğitim programları geliştirmek ve kendi kültürlerini yaşatacakları alt yapıyı hazırlamak durumundadır.

Uluslararası sözleşme ve insan hakları bildirgelerinde anadilini, öğrenme hakkının vurgulanmasına karşın, bizde anlamsız gerekçe ve kaygılarla milyonlarca öğrenci bu haktan yoksun bırakılmıştır. Ülkemizde estirilen barış havası, Türkiye de bir demokratikleşme yaratacak mı bilemiyoruz.

Ancak göçmenlerle birlikte var olan sorun milyonlarca öğrenci daha katılmıştır. **TÖS** ten beri savunduğumuz **anadilde eğitim sorununun** çözümünü **demokrasimizi geliştirme mücadelemizin bir parçası olarak görüyoruz**. Çünkü bu sorunun demokrasimizin gelişme süreci içinde **çözüleceği** inancımızı koruyoruz.

Göçmenler

Yoğun göç alan bir coğrafyada yaşıyoruz. MEB yaşanan yoğun göç nedeniyle çeşitlenen farklılıklara uygun eğitim programları geliştirmemekte, bu çocuklar bir uyum programından bile geçirilmeden kendi eğitim programlarımızın içine alınmaktadır. Oysa göçmen çocuklar için eğitim ve uyum programı geliştirmek çağdaş, demokratik devletin temel görevidir. Ülkemizde göçmen çocuklarının eğitimi için içerden ve dışarıdan dağılanan kaynakların kullanımı ve kimler eliyle kullanıldığı konusunda da kamuoyunda kuşkular yaşanmaktadır.

Sonuç

Türkiye hızla bir rejim değişikliğine sürüklenmektedir. Eğitim alanı bunun için kullanılan en önemli araçlardan biri. İktidar **sorgulayan, düşünen** insan değil **itaat eden, biat eden**, demokrasi karşıtı kuşaklar istiyor. Bunu da eğitim yoluyla sağlayacağını biliyor. Elbette değinilen bunca sorunların kolay çözülemeyeceği, eğitim sorunlarının ülkenin genel yönetim sorunlarından bağımsız olmadığı, çözümün ise örgütlü mücadeleyi büyüterek sağlanabileceği bilinmektedir. Ülkemiz üzerinde uluslararası emperyalizm ve yerli ortaklarının uzun yıllar yaptığı çok yönlü tahribatların ortadan kaldırılması ancak tüm demokrasi güçlerinin her zamankinden daha kararlı, daha güçlü örgütsel birlikteliği ve direnişiyle sağlanabilir.

MEB, Çocuk İşçi Bulma Kurumu Olarak Görülemez!

Kadem Özbay¹

AKP iktidarının eğitim sistemini laiklikten ve kamusalıktan uzaklaştırarak dinselleştirme ve piyasalaştırma ekseninde dönüştürdüğü artık inkar edilemez bir gerçektir. Türkiye’de çocukların eğitim hakkı, göz göre göre ellerinden alınmakta; onların geleceği, gerici ideolojiler ve sermayenin kar hırsı arasında parçalanmaktadır. Son dönemde kamuoyuna yansıyan eğitim modelleri ve ardı ardına gelen açıklamalar, tek bir hedefe yönelmiş organize bir saldırıyı gözler önüne sermektedir: Zorunlu eğitimi budamak, çocukları daha erken yaşta sanayiye sürmek ve eğitim hakkını sermayeye peşkeş çekmek!

Önce Milli Eğitim Bakanlığı, Maarif Platformu, Enderun Özgün Eğitimciler Derneği ve İstanbul Medeniyet Enstitüsü gibi gerici ve piyasacı odakların hazırladığı çalıştay raporlarıyla 12 yıllık zorunlu eğitimi tartışmaya açmış; “3+1”, “2+2” ve “yaş temelli” eğitim modelleri kamuoyunun önüne konmuştur. Bu sözde modeller, “Okumasınlar, evlensinler, çalışsınlar” anlayışının kurumsallaşmasına hizmet etmektedir.

Söz konusu modeller, özellikle sosyoekonomik olarak dezavantajlı kesimlerden gelen öğrencilerin eğitim sisteminden hızla kopmasına ve erken yaşta iş gücü piyasasına itilmesine yol açacaktır. “Diplomasını alsın, işine baksın” yaklaşımı; bilimsel eğitim ve eşitlik ilkelerinin altını oymakta, eğitim hakkını imtiyazlı bir kesimin tekeline ayrıcalığa dönüştürmektedir.

Tam da bu dönüşüm süreci içerisinde MÜSİAD Genel Başkanı Burhan Özdemir’in yaptığı açıklama, aslında perdenin arkasındaki niyeti net şekilde ortaya koymuştur. Özdemir, “Her çocuk aynı akademik başarıyı gösteremez”, “12 yıllık kesintisiz eğitim ülkeye fayda sağlamıyor” ve “Gençler iş gücüne daha erken katılmalı” şeklindeki sözleriyle çocuk işçiliğini açıkça teşvik etmiş, sermayenin en

---

¹ Eğitim İş Genel Başkan

karanlık taleplerini dillendirmiştir. Bu açıklama, Türkiye'nin dört bir yanındaki yoksul çocukların eğitimden koparılması, atölyelere ve fabrikalara mahkum edilmesi için adeta bir talimat niteliğindedir.

Peki soruyoruz, Sayın Özdemir, siz eğitim sisteminin niteliğine dair bu fütursuz açıklamaları hangi sıfatla yapıyorsunuz? Siz ne bir eğitimci, ne bir pedagog, ne de kamu yararı güden bir bilim insanısınız. Siz, “tornacı, teknisyen bulamıyoruz” diyerek çocuklarımızı atölyelere hapsedecek bir ucuz iş gücü rezervi olarak gören bir patronun ötesine geçemezsiniz! Sermaye çevrelerinin “ara eleman” krizi bahanesiyle, milyonlarca çocuğun hayallerini sömürü düzeninize kurban etmesine asla izin vermeyeceğiz. Türkiye'nin çocukları sizin sanayi çarklarınızda ezilecek dişliler değildir.

İstihdamın önünde zorunlu eğitimi bir “engel” gibi gösterenlere buradan sesleniyoruz: 17-29 yaş aralığında ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranı 1/3'e ulaşmış durumda! Yani her üç gençten biri ne okulda ne de işte! Türkiye, bu oranla ikinci sırada. Eğitimde olmayan ama işi de olmayan milyonlarca genci görmezden gelip, çocuk işçi yaratmaya çalışmak vicdana da bilime de ihanettir. İstihdam sorununu gerçekten çözmek istiyorsanız, önce bu gençler için istihdam politikası üretin. Halka yalan söylemeyi, çözüm adı altında sömürü yaratmayı bırakın!

Bu sistemin tam merkezinde AKP iktidarının sermayeye sunduğu en tehlikeli yapılardan biri olan MESEM uygulamaları yer almaktadır. MESEM'ler aracılığıyla çocuklar işçi gibi çalıştırılmakta; eğitim adı altında üretim bantlarında tüketilmektedir. Kimi zaman iş kazalarıyla, kimi zaman okuldan soğuyarak, kimi zaman da gelecek hayallerinden koparak bu düzenin kurbanı olan binlerce çocuk, iktidarın ve patronların sessizce yürüttüğü bu projeye eğitim hakkından mahrum bırakılmaktadır.

Bu düzenlemelerle hedeflenen, çağdaş, laik ve bilimsel eğitimi tümüyle tasfiye ederek; yerine dini referanslarla şekillendirilmiş, özel sektöre bağımlı ve ucuz iş gücü üreten bir

yapı kurmaktır. Çocuklarımızı hayata hazırlamak değil, kar hırsıyla şekillenmiş fabrikalara “hazır malzeme” yapmak istenmektedir. Bu yaklaşım, özellikle yoksul ve emekçi ailelerin çocuklarını hedef almakta; sınıfsal eşitsizliği kalıcılaştırmaktadır.

Bu modeller sadece çocuk işçiliğini artırmakla kalmayacak, aynı zamanda kız çocuklarının eğitimden erken yaşta koparılması, çocuk yaşta evliliklerin artması ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin daha da derinleşmesi gibi sonuçlar doğuracaktır. Kız çocuklarının eğitimi için yıllardır verilen mücadele, bu modellerle bir kalemde silinmeye çalışılmaktadır.

Eğitim, bireyin özgürleşmesinin, toplumun aydınlanmasının temelidir. Eğitim hakkı, kimsenin pazarlık konusu yapamayacağı kadar kutsaldır. Patronların tornacı, teknisyen ve “ara eleman” ihtiyacını çocukların geleceğini yakarak karşılamak, bu ülkeye ihanettir.

Eğitim-İş olarak:

-Zorunlu eğitimi parçalamaya yönelik her türlü girişimin karşısında duracağız!

-MESEM düzenini teşhir etmeye, çocuk işçiliğine karşı mücadeleye devam edeceğiz!

-Laik, bilimsel, kamusal ve eşit bir eğitim sistemi için sonuna kadar direneceğiz!

-Karanlığa karşı aydınlığı, sömürüye karşı umudu büyüteceğiz!

Bu ülkenin çocukları sanayide değil; okul sınıflarında, kütüphanelerde, laboratuvarlarda olmalıdır. Onların yeri torna tezgâhı değil; hayalleridir!

Devlet İçinde Devlet Diyanet İşleri Başkanlığı

Mustafa Gazalcı

Dev bütçesi, laiklik karşıtı fetvaları, Öğretim Birliğine aykırı eğitimi yürütmesi, laik Cumhuriyete, Atatürk karşı etkinlikleriyle Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) geldiğimiz noktada devlet içinde devlet gibidir.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yıllık bütçesi birçok bakanlık bütçesinden daha fazladır. 2025 yılı bütçesi 130 milyar 119 milyar TL'dir. 2024 yılında 145 bin 113 personel çalışmaktadır.

Geçmişte Rıfat Börekçi, Lütfi Doğan gibi yurtsever insanların başkanlık yaptığı DİB, son yıllarda kuruluş amaçlarından uzaklaştırılarak, özellikle Mehmet Görmez (2010-2017) ve 2017'den bu yana görevde olan Ali Erbaş döneminde Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi bir kuruluşundan çok AKP'nin yan kolu gibi çalışmaya başlamıştır.

Şu anda görevde olan Ali Erbaş 24 Temmuz 2024'te Ayasofya müzesi camiye çevrilirken elinde kılıçla minbere çıkarak, Atatürk döneminde müze yapıldığını bile bile şunları söylemiştir:

“Bizim inancımızda vakıf malı, dokunulmazdır, dokunanı yakar; vakfedenin şartı vazgeçilmezdir, çiğneyen lanete uğrar.”

DİB, yurt içi ve yurt dışı gezileri, lüks, pahalı yerlerde yapılan toplantıları, makam arabaları, dini yayınlara harcanan paraları, tartışmalı hutbeleri, açılışlarda başkanın boy göstermesiyle yazılı ve görsel basında sık sık haber olmaktadır.

Cumhurbaşkanlığına bağlanma

Daha önce Anayasa Mahkemesi'nde dönen 4 Haziran 2025'e kadar süre tanınan DİB ilgili yasa önerisi 29 Mayıs 2025'te TBMM'de bazı yasalar ile 660 Sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamede (KHK) değişiklik yapılmasına ilişkin yasa önerisi TBMM'de kabul edilerek 4.6.2025 tarih 32920 sayıyla Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bundan böyle 7549 sayılı yasaya göre Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) Cumhurbaşkanlığına bağlandı.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Cumhur ortaklarının bir oldubittiyle aldığı bu karar sonucunda DİB bir bakıma Recep Tayyip Erdoğan'ın koruması altına girdi. Sayıştay denetiminde çıkarılması partilerin büyük tepkileriyle karşılaşınca tasarıdan çıkarıldı. Geniş yetkilerle öneri yasalaştı. (1)

Zaten önceki yıllarda da Sayıştay'ın DİB ile ilgili raporları sansürleniyordu. Bir bakıma denetlenmekten, hesap vermekten kaçıyordu DİB.

Bu konuda iki genç gazetecinin yazdıkları "İktidarın Kılıcı ve Kalkanı: Erbaş'ın Diyaneti" adlı inceleme kitabında şunlar yazılıdır:

"AKP iktidarında asıl işlevinden uzaklaşarak etkisiz hale getirilen Sayıştay'a yönelik 'Denetim raporlarına makas ve sansür' iddialarının haklılığını ortaya koyan son belge ise taslak denetim raporları ve TBMM Başkanlığı'na sunulan raporlar arasında farkı ortaya koyan belge oldu. Genel bütçeli idarenin taslak taslak denetim raporlarında 324 olan toplam bulgu sayısı, TBMM'ye sunulan raporlarında 197'ye kadar düşürüldü." (2)

Dinsel kitapları yasaklama yetkisi

TBMM'den çıkarılan düzenlemede yine DİB'ye bağlı Din İşleri Yüksek Kurulu, dinsel yayınları, internet ortamındaki yapılan paylaşımları denetleme, yasaklama, yayınlananları imha hakkı için mahkemeye başvurma hakkı tanınmaktadır.

Yasanın 141.maddesi 22.6.1965 tarihli ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun, "1" fıkrası şöyle değiştirilmiştir:

"1) Kur'an-ı Kerim meallerini Başkanlık ile diğer kamu kurumları, özel kişi ve kuruluşların talebi üzerine veya re'sen incelemek ya da incelettirmek.

Beşinci fıkranın (h) bendine göre yapılacak inceleme sonunda İslam Dininin

temel nitelikleri açısından sakıncalı olduğu Kurul tarafından tespit edilen meallerin, Başkanlığın yetkili ve görevli mercie müracaatı üzerine basım ve yayımının durdurulmasına, dağıtılmış olanların toplatılmasına ve imha edilmesine karar verilir. Yayının internet ortamında yapılması halinde, Başkanlığın müracaatı üzerine, yetkili ve görevli merci bu yayınla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verir. Bu kararın bir örneği gereği yapılmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığına gönderilir. Bu kararlara ve Başkanlığın talebinin reddine dair kararlara karşı tefhim veya tebliğinden itibaren iki hafta içinde yetkili ve görevli mercie itiraz yoluna gidilebilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. Toplatma ve imha kararına veya erişimin engellenmesi kararına itiraz edilmiş olması, karara konu yayınların toplatılmasını ve bu yayınlara erişimin engellenmesini durdurmaz. Toplatma ve imha kararma konu yayınlar, bu karara süresi içinde itiraz edilmediği veya yapılan itiraz reddedildiği takdirde imha edilir."

Mahkeme kararı olmadan dinsel yayınların ve internet ortamında yapılan paylaşımların DİB tarafından durdurulması, yayınlanmışsa kaldırılması, imhası demokrasi dışıdır. Var olan kazanımların tırpanlanmasıdır. Özgürlüklerin gelişmesine, yaratıcılığa aykırıdır.

Eğitime ortak DİB

Bugün DİB okul öncesi açtığı Kuran kursları, Diyanet Akademisi'yle Öğretim Birliğine aykırı olarak eğitim işleri yürütmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının en büyük ortağıdır. Çatallı eğitimin bir kanalını yürütmektedir.

Ülke çapında 4-6 yaş arasındaki çocuklara resmi daireler dâhil her yerde açarak dinsel eğitim vermektedir. DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarına göre bugüne değin bu kurslardan 1,5 milyon çocuk mezun olmuştur. (3)

17 Mart 2022’de getirilen Diyanet Akademisiyle Ankara’da, Konya’da yurdun çeşitli yerlerinde açılan 6 aylık kurslarla imam hatip çıkışlılara eğitim vermekte, eğitilenler hemen atanmaktadır.

Diyanetin İşleri Başkanlığı’nın yaptığı personeline hizmet içi eğitim değildir. AKP iktidarının kol ve kanat girmesiyle laik, bilimsel eğitime aykırı olarak “dindar, kindar” kuşaklar yetiştirmek için yaptığı bir eğitimidir.

Laikliğe, Öğretim Birliği yasalarına aykırı bir biçimde yapılan bu eğitim Cumhuriyetin “fikri hür, vicdanı, hür, irfanı hür” kuşaklar yetiştirme anlayışıyla çelişmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın yıllık bütçesi birçok bakanlık bütçesinden daha fazladır. Bu denli büyük bütçeye ve personel sayısına sahip bir kuruluşun Cumhurbaşkanlığına bağlanarak olağanüstü yetkilerle donatılması, demokrasimiz açısından düşündürücüdür.

1) Aytunç Ürkmez, Diyanete verilen geniş yetkiler Resmi Gazete’de, Cumhuriyet, 4.6.2025

2) Mustafa Mert Bildircin, Sefa Uysal, İktidarın Kılıcı ve Kalkanı: Erbaş’ın Diyaneti, Kırmızı Kedi, 2025, s:61, İstanbul.

3) Ali Erbaş’ın 24 Mart 2025 Kapaklı Kaymakamlığı İlçe Müftülüğü’nde yaptığı konuşma.

Leman'daki Karikatür

Zeki Sarıhan

Geçtiğimiz hafta ülkemiz cehaletten kaynaklanan koyu bir gericilik yaşadı. Şeriatçı yobaz bir grup İstanbul Beyoğlu'nda Leman dergisinin bulunduğu sokakta buluşmuşlar. "Yaşasın Şeriat" "Kahrolsun laiklik!" diye bağırılmışlar. Polis kendilerine gayet nazik davranmış. Bu örgütlü kalabalık yerine Leman dergisi yöneticilerini ve çizirlerini kelepçeleyip götürmüş.

Basın yayın araçlarında bir vaveyladır koptu. Kutsal dinimize saygısızlık yapanlar kahrolsunlardı! Gerekli cezayı görsünlerdi! Sayın hanımefendi ve beyefendi, kutsallarımıza dil uzatan böyle bir davranışı asla tasvip edemezdi!

Gözüne alma anındaki fotoğrafları İçişleri Bakanlığının basına dağıttığı açıklandı. Son zamanlarda kelepçeli sanık fotoğraf ve videolarıyla sıkça karşılaşıyoruz. Sorguya götürülenlere kelepçe takılan insanların, yanlarındaki polislerin elinden kurtulup kayıplara karışacaklarından şüphe edildiği için değil, "Biz insanı işte böyle aşağılarız" mantığı ile kelepçelendikleri gün gibi açık. İbreti âlem olsun diye yapılmaktadır.

KARİKATÜRDE NE VAR?

Beni aldı bir merak, din duyguları acaba nasıl aşağılanmıştı? Haberleri duyuyor, okuyoruz fakat karikatürün kendisi ortalarda yok. Dergi toplatıldığına göre hakkında yasak kararı bulunuyor olmalı. Sonunda bir internet mecrasında yayımlandığını gördüm.

Leman'ın 26 Haziran tarihli sayısı, "Filistin Özel Satısı" olarak çıkmış.

Kapakta Filistin toprakları üzerine pençesi geçirmiş ABD'yi temsil eden bir leş kargası yer alıyor. Muhtemelen arka kapak olan başka bir sayfasında ise şöyle bir çizim var. Filistin topraklarına füzeler yağıyor. Yukarılarda ise kanatlı ve başlarının üzerinde halelerden cennetten geldikleri anlaşılan iki insan figürü var. Sağdaki "Selamın aleyküm, ben Muhammed" diyor. sağdaki da ona "Aleyküm selam, ben Musa" diye cevap veriyor. Birinci figürün Filistin'deki Müslümanları, ikincisinin ise Yahudileri temsil ettiği adlarından da anlaşılıyor. Bu iki iyi insanın ne yapmak istedikleri ile ilgili başka ayrıntı yok. Fakat bunların birbirlerine saygı duydukları, Filistin'deki insan kıymına karşı çıktıkları, barış istedikleri açık.

Koparılan gürültü, çizimde görülenlerden birinin adının Muhammed olmasından kaynaklanıyor. İslamiyet'in çıkışındaki anlayışa göre insan resmi çizmek günah. Ancak bu yasak

Orta Çağ'da gravür çizimleriyle yumuşatılmış. Yalnız peygamberin resmini çizme yasağı ile sınırlanmış. Günümüzde de Müslüman toplumları buna uyuyor.

Şüphesiz bu yasak da nedensiz değil. İslamiyet putlara tapıldığı bir sistem yerine mekândan münezzehe bir varlığa, Tanrı'ya tapılma evresine geçişin adıdır. Bu nedenle olumlu bir anlayışı temsil eder. (Ancak günümüzde adı "tapma" olarak konmasa da bazı insanların her şeye kadir, yaratıcı ve hesap sorulmaz birer varlık olduklarını kabul eden anlayışlar her kültürde var.) Dolayısıyla insana tapma yasağının gerçekte yürürlükte olmadığını söylemek yanlış olmaz.

Neyse, İçişleri Bakanlığının açıklaması üzerine bu konuda demeç vermek için iktidar ve muhalefet çevrelerinden bir hayli yetkili sıraya girdi. Dergiye ve çizirine dünyada yatacak yer bırakmadılar. Konu sözüm ona inançlar olunca demeç vermek için sıraya girenler böylece halka, bunun da kendilerine oy getireceğini düşünüyorlar.

Birkaç kişi yanında CHP Genel Başkanı Özgür Özel'in açıklaması ise tamamen farklı idi. Özel, çizimden ne anladığını açıkladığı gibi Leman dergisinin kültürümüze hizmetlerine de değindi.

Ben de çizimi görmüş biri olarak anladıklarımı yazmasaydım, içim rahat etmezdi. Çünkü daima gerçeği yazmaya ve söylemeye yemin etmişliğim var.

Peygamberleri Alet Etmek

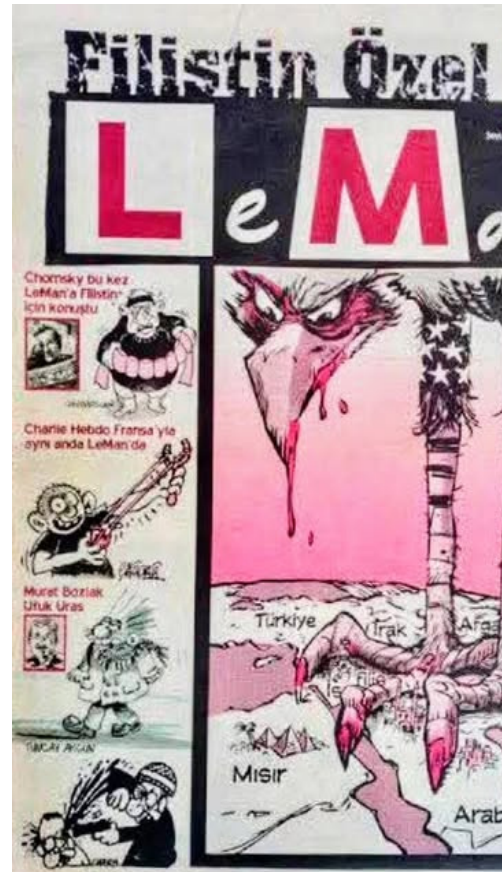
Tarihin gidişine müdahale edip büyük dönüşümlere önderlik eden kişilerin daha sonra zulme ve sömürüye alet edilmesi ilk çağdan beri sürüyor. Konumuz bağlamında alacak olursak, Hazreti Musa, Mısır Firavunlarının köleleştirdiği Filistinlilerin başına geçerek onları Mısır'dan çıkardı ve Filistin'e getirdi. Tarihte ilk tek tanrılı dinin kurucusu oldu. Roma İmparatorluğu dönemine gelindiğinde Yahudi toplumu ahlaken çürümüş bulunuyordu. Yahudi ileri gelenleri Roma zalimlerinin işbirlikçisi haline geldiler. Bu koşullarda genç İsa, bir vaiz olarak toplumun gidişini eleştirmeye başlayınca Yahudiler onu Roma zalimlerine teslim ettiler ve çarmıha gerdirdiler. Kölelerin, ezilenlerin dini olarak yayılan Hristiyanlık, Roma İmparatorluğunun dini hâline geldikten sonra zalimlerin bir zulüm aleti haline geldi. Halen de başta Amerika emperyalizmi olarak Hristi-

yan âleminin yöneticileri tarafından bu işlevi sürdürülüyor.

Hazreti Muhammet de kabilelere bölünmüş ve her kabilenin bir putu olan Hicaz'da bir devrim yaptı. Arapları tek bir Tanrı düşüncesinde toplayarak aralarındaki çatışmalara son vermek istedi. İslam dini de ortaya çıktığı dönemdeki gibi kalmadı. Emeviler, İslam'ı kendi çıkarlarına göre biçimlendirdiler. Osmanlı'da İslamiyet (Sünnilik) Padişah'ın iktidarının bekçisiydi. Bugünkü İslam dünyası parçalı bir durumdadır. Bütün İslamlar, şüphesiz Beyoğlu Caddesinde "Kahrolsun laiklik, Yaşasın Şeriat" diyenler gibi düşünmüyor.

Dinle devlet işlerinin ayrılması anlamına gelen laikliğin güvencesi günümüzde artık devlet değil, inanç özgürlüğüne saygı duyan ve bunu devlet işlerine karşı karıştırmaktan yana olmayan halk kitleleridir. (7

Temmuz 2025, zekisarhan.com)

Umut

Zeynal Gül

Deniz kıyısında banka oturmuş karşıya, dağa bakıyor. Ben de yanına oturdum. Düşleri, düşlemleri birbirine karışmasın diye sesimi çıkarmadım. O da benim gibi emekli birine benziyor. Başını çevirmeden, yüzüme bakmadan anlatmaya başladı:

“Buralarda dağ taş zeytin ağacı. Son yirmi, otuz yıldır, sahillerde zeytinliklerin yerini büyük oteller, yazlıklar aldı. Her bir otel yeri seçilmeden, her bir kooperatif temeli atılmadan önce acı acı siren sesleri duyulur, itfaiye araçları bozuk hortumlarıyla yangına su yetiştirmeye çalışır, sonra da derleme, toplama, düzenleme çalışmaları başladı. Çirkin görünen yanmış zeytin ağaçları temizlenirdi.

Televizyon kanallarında o bildik tanıdık ses duyulurdu:

“Yanan yerler en kısa zamanda ağaçlandırılacaktır.”

Ağaçlardan önce dubleks, tripleks yazlıklar, oteller dikilirdi.

Şu bir kilometre ötemizdeki o ünlü otel yok mu ünü denizi ikiye ayıran brandasından geliyor. Brandanın bir yüzü denizde yüzen kadınlara bakıyordu, bir yüzü erkeklere. Otelde yer bulunmuyordu. Müşterilerinin çoğu Avrupa’da çalışan gurbetçilerdi. Otelin sermayesinin bunlardan toplandığı söyleniyordu. Gelenlerin hemen hepsi muhafazakâr insanlardı.

İki yıldır otelin yüzüne bakan yok. Kayalıklardan yuvarlanıp ölen bir yaban hayvanının leşi gibi orta yerde duruyor. Kaldıran yok. Yanındaki, yakınındaki oteller insan kaynıyor.

Nereye adım atsanız yapı kooperatifi. İlk üyelerini ara ki bulasın. Yazlıklarının anahatarını ellerine alıp kapısını açmadan göçüp gitmişler. Yazlık ya torunlara kalmış ya da el değiştirmiş.

Yaz aylarında bütün Anadolu Ege kıyılarındadır. İşte burada, Akbük Körfezi’nde. Olan doğaya oluyor. Su yetiştirilemiyor bunca canlıya. Deniz gittikçe kirleniyor. Çupra, levrek kaynayan körfezde balık yok.

Karadiken Dağı’nın arkasında sıra sıra Beşparmak Dağları, Bafa Gölü. Önünde, Ilbıra Dağı. Arada Akbük Körfezi. Halleri hal değil dağdaşların. Oradan yakılmış, buradan kesilmiş, yama yanında yama. Sıralı sırasız yazlıklar. Karınca gibi kaynıyor insan. Doğayı yok ede ede çoğalıyor.”

Birden yan dönerek yüzüme baktı. Uzun yıllar tanıdık biri gibi içtenlikli sordu:

-Balık yediniz mi?

-Nasıl yiyelim, cüzdanımız izin vermiyor.

-Tatil dönüşünde zeytin, zeytinyağı da götürürsünüz her halde?

-Zeytin de ateş pahası, zeytinyağı da.

Yeni soru gelmedi.

Ben de ona sormadım. Sustuğumu fırsat bilip sürdürdü konuşmasını:

“Hırsızlardan, yağmacılardan hesap sorulmuyor. Şimdi de Ilbıra Dağları’nda gözleri. Dağların altındaki kömür, iştahlarını kabartıyor. İleride, Akbelen bölgesinde İkizköy ayakta. Ağaç katliamı sürüyor. Köylüler Ankara’ya aktı. Meclis’e alınmadılar. Meclis’in hemen yakınında Cemal Süreya Parkı’nda yatıp kalkıyorlar. Ankaralılar da onlarla beraber yatıp kalkıyor.

Park dolu! “

Seviniyor.

Onun sevindiğini görünce ben de seviniorum.

Cemal Süreya Parkı’nda ağaran ufuk; dağın taşın, börtü böceğin umudu oluyor.

Aydınlanma Düşünürleri Dünyayı Aydınlatmaya Devam Ediyor

Victor Hugo'nun Zorunlu Eğitim Üzerine Konuşması

Fransa'daki Katolik partisi hükümeti, üyeleri Katolik ve Katolik din adamlarından oluşan parlamento dışı bir komisyona laik eğitimi kilise denetimine veren bir eğitim yasası hazırlar. Eğitim bakanının adıyla (FALLOUX) anılan yasa 14 Ocak 1850'de ulusal mecliste görüşülür. Victor Hugo, Katolik partisi temsilcilerine aşağıdaki konuşmayla yanıt verir. Victor Hugo, 15 Ocak 1850'de Fransa Ulusal Meclisi'nde yaptığı bu konuşmada, ücretsiz ve zorunlu eğitimin bir çocuk hakkı olduğunu vurgular. Eğitimin laik olması gerektiğini savunur ve din adamlarının eğitim üzerindeki etkisine sert bir şekilde karşı çıkar. Ona göre, "nerede bir zihin varsa, orada bir kitaplık olmalıdır" ve devletin görevi bilimi ve eğitimi toplumun en ücra köşelerine kadar ulaştırmaktır. Hugo, kilise ile devletin ayrılmasını ve din öğretisinin kiliseye ait olması gerektiğini savunur. Ayrıca, tarihte din adamlarının cehaleti beslediğini, bilime ve ilerlemeye karşı çıktığını örneklerle anlatır. Konuşmanın temel amacı, eğitimi laik ve modern bir temele oturtmak ve eğitim özgürlüğünü dogmalardan korumaktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde aynı yöntem ve amaçla hazırlanmış benzer birçok yasa görüşüldü ve yasallaştı. Fakat bu yasalardan hiçbirisi böylesine etkileyici bir eleştiriyi karşılamadı. 175 yıl önce yapılmış bu konuşmayı, TBMM'de tanık olmadığımız olayları analiz etme becerisi yoksunluğuna atfen ve güncelliği bakımından dikkatinize sunuyoruz.

Başkan: Bay Victor Hugo'nun yasa tasarisına karşı söz hakkı var.

Victor Hugo: Beyler, saat çoktan geçti. Söyleyeceklerimi olabildiğince kısa özetlemeye çalışacağım; ancak Meclisin, böylesine önemli bir konuda, fikirlerimi ifade etmem için bana gereken zamanı vermeye istekli olacağına inanıyorum; ancak kısa konuşacağım.

Beyler, ülkenin kaderinin en ciddi yönlerine değinen bir tartışma başladığında, derhal ve tereddüt etmeden konunun özüne inmeliyiz. İstediğimi söyleyerek başlayacağım; sonra da istemediğimi söyleyeceğim.

Kanaatimce, kuşkusuz uzak ve ulaşılmaması zor olan ama bu büyük eğitim meselesinde uğruna mücadele etmemiz gereken hedef şudur: Ücretsiz ve zorunlu eğitim.

(Sağdan yüksek sesle haykırırlar.)

(Sol. Çok iyi! Çok iyi !)

Victor Hugo: Ücretsiz ve zorunlu eğitim, yalnızca birinci kademede zorunlu, her düzeyde ücretsiz...

Zorunlu ilköğretim, hiç şüphe yok ki baba hakkından bile daha kutsal olan ve devletin hakkıyla özdeş olan bir çocuk hakkıdır.

İşte, benim görüşüme göre, belirli bir anda çabalamamız gereken hedef budur: Az önce belirttiğim ölçüde ücretsiz ve zorunlu eğitim, köy okulundan başlayarak adım adım Collège de France'a ve daha da yükseğe, Institut de France'a kadar yükselen, devlet tarafından verilen ve düzenlenen muazzam bir kamusal eğitim; bilimin kapılarının bütün zihinlere açılması. (Solda canlı bir onay.)

Nerede bir zihin varsa, nerede bir alan varsa, orada bir kitaplık olmalı! Okulsuz belediye olmasın! Kolejsiz şehir olmasın! Kolejsiz taşra kasabası olmasın! Geniş bir kompleks ya da daha iyi ifade etmek gere-

kirse, entelektüel atölyeler, spor salonları, ortaokullar, kolejler, kürsüler, kütüphanelerden oluşan geniş bir ağ... (Sağdan ve merkezden kahkahalar. —Soldan onay), spor salonları, liseler, kolejler, kürsüler, kütüphaneler...

Sol. Evet! Evet ! — Çok iyi! Çok iyi! (Sağda daha fazla kahkaha.)

Soldan ses. Sayın Başkan, lütfen konuşmacının sözünü kesmeyin.

Başkan: Alkışlamanızı engellememi mi istiyorsunuz? Alkışlarla sözümü kesen sizsiniz.

Victor Hugo: Meclis'in bu tarafına (sağ tarafa) şunu hatırlatmak isterim ki, bir konuşmacının düşüncelerini açıklama fırsatı bulmadan önce, onu bu şekilde, sistematik görünebilecek bir biçimde bölmek ciddi bir şeydir.

-Elbette. Ama seni alkışlayan ve sözünü kesenler arkadaşlarıdır.

Victor Hugo: Amacın ne olduğunu zaten söyledim, Fransa'nın tamamına, daha iyi söylemek gerekirse, spor salonları, ortaokullar, fakülteler, kürsüler, kütüphaneler, her yerde meslekleri ısıtan, her yerde yetenekleri uyandıran geniş bir entelektüel atölyeler ağının sunulması gerekir, bunu sözüme ekliyorum... Kısacası, bilim merdiveninin devlet eliyle sağlam bir şekilde dikilmesini, en karanlık ve belirsiz kitlelerin gölgesinde kalmasını ve ışıktaki son bulmasını istiyorum; süreklilikte hiçbir kesinti olmamasını ve halkın yüreğinin Fransa'nın beyniyle iletişim halinde olmasını istiyorum. (*Solda onay - Sağda ironik ünlemler*) Ben talimatı böyle anlıyorum.

Tekrar ediyorum, ulaşmamız gereken amaç budur; ancak endişelenmeyin, ona ulaşmaya bile yakın değilsiniz. Sorunun çözümü, zamanımızın diğer tüm sosyal sorunları gibi önemli bir mali soruyu içerir; bu amacın belirtilmesi gerekiyordu, çünkü her zaman neyi amaçladığımızı söyleme-

liyiz. Zaman çok geç olmasaydı, sunduğu sayısız bakış açısını önünüze sererdim ve sözümü kesenler bile böyle bir ulusal amacın ihtişamı karşısında duraklamak zorunda kalırlardı.

Meclis'in zamanını kurtarmak istiyorum... Konuyu sınırlandırıyorum ve sorunu hemen bugünkü olumlu gerçekliği içinde ele alıyorum; onu bugün olduğu gibi bir yandan kamu aklının, öte yandan olayların onu getirdiği noktada ele alıyorum.

Peki beyler, bu sınırlı ama pratik bakış açısından eğitim özgürlüğü istiyorum, ilan ediyorum; ama devlet denetimi istiyorum ve bu etkili denetimi istediğimden, devletin laik, tamamen laik, yalnızca laik olmasını istiyorum. Sayın Guizot meclislerde önümde bunu söyledi: Devlet, eğitim meselelerinde laik olmaktan başka bir şey değildir. Bu nedenle, devlet denetimi altında eğitim özgürlüğü istiyorum ve yalnızca, ülkenin tüm canlı güçlerini gerektiren bu kadar hassas ve çok zor denetimde devleti kişileştirmek için, şüphesiz yalnızca en ciddi kariyerlere sahip olan, ancak vicdan veya siyaset açısından ulusal birlikten başka hiçbir çıkarı olmayan adamlardan oluşmasını istiyorum.

-Sol. İşte bu! Çok iyi!

Victor Hugo: Buna ne üst denetim kurulu ne de ikincil kurullara piskoposları veya piskoposların temsilcilerini dahil etmiyorum.

Ben, atalarımızın bilgeliği olan kilise ile devlet arasındaki bu kadim ve yararlı ayrımı sürdürmeyi amaçlıyorum ve bu, hem kilisenin hem de devletin yararınadır.

Beyler, ben az önce istediklerimi söyledim; şimdi de istemediğim şeylere geleyim.

Size sunulan yasayı istemiyorum. Neden? Beyler, bu yasa bir silahtır. Bir silah kendi başına hiçbir şey değildir; yalnızca onu kullanan el aracılığıyla var olur. Peki, bu yasayı hangi el kullanacak? Bütün soru

bu. Beyler, bu din adamı partisinin elidir.

(Sağa doğru hareket.)

-Sol. İşte gerçek bu!

Victor Hugo: İşte bu elden korkuyorum, silahı kırmak istiyorum, projeyi reddediyorum.

Şimdi tartışmaya tam olarak giriyorum ve aynı konumda bulunan bizlere, muhaliflere yöneltilecek bir itirazı derhal ve tereddütsüz ele alıyorum.

Bize dediler ki: Ciddiyeti olan tek itiraz şudur: Bize dediler ki: Din adamlarını devletin denetim kurulundan çıkarmak istiyorsunuz: öyleyse din eğitimi yasaklamak mı istiyorsunuz?

Beyler, açıklayayım. Dini öğretiyi yasaklamaktan uzak, bakın, aklınızda bulunsun, bence bugün her zamankinden daha gerekli. (Sağdan onay.) İnsan yaşlandıkça inanmaya daha çok ihtiyaç duyuyor. Zamanımızda bir talihsizlik var, neredeyse tek bir talihsizlik olduğunu söyleyebilirim: her şeyi bu hayata yerleştirme eğilimi. (Genel onay) Bu kimin suçu? Herkes suçluyor, ben şikayet etmiyorum.

İnsana dünyevi yaşamı, maddi yaşamı amaç ve hedef olarak vererek, sonunda var olan inkarla bütün sefaletleri daha da ağırlaştırıyoruz; talihsizlerin zulmüne hiçliğin dayanılmaz ağırlığını ekliyoruz ve yalnızca acı olan şeyden, yani Tanrı'nın bir yasasından, umutsuzluk yaratıyoruz. *(Bravo!)*

-Çeşitli sesler. Çok güzel ve çok doğru!

Victor Hugo: Derin toplumsal çalkantılar bundandır. Beyler, ben kesinlikle isteyenlerden biriyim ve bu Meclisteki hiç kimse bundan şüphe etmiyor, isteyenlerden biriyim, içtenlikle söylüyorum, kelime çok zayıf, tarifsiz bir şevkle ve mümkün olan her yolla, bu hayatta acı çekenlerin maddi durumunu iyileştirmek istiyorum; ama iyileştirmelerin ilkinin onlara umut vermek olduğunu da unutmuyorum. *(Genel onay işaretleri.)* Sı-

nırlı, sonlu sefaletlerin sonunda ne kadar azaldığını, sonsuz umut onlara karıştığında!

Hepimizin görevi, yasa koyucular veya piskoposlar, rahipler veya yazarlar, yayıncılar veya filozoflar, hepimizin görevi, her şekilde, tüm toplumsal enerjiyi yaymak, harcamak, savurganca harcamak, yoksullukla mücadele etmek ve onu yok etmek ve aynı zamanda tüm başları göğe kaldırmaktır. *(Yüksek sesli onay işaretleri.)* Tüm ruhları yönlendirmek, tüm beklentileri adaletin yapılacağı ve adaletin uygulanacağı gelecekteki bir yaşama çevirmektir. *(Yeni onay işaretleri.)*

Yüksek sesle ve açıkça söyleyelim; hiç kimse haksız yere veya gereksiz yere acı çekmiş olmayacak. Ölüm telafidir. Madde dünyanın yasası denge; ahlaki dünyanın yasası eşitliktir. *(Çok iyi! Çok iyi!)* Tanrı her şeyin sonundadır. Bunu unutmayalım ve herkese öğretilim; eğer tamamen ölmek zorunda kalırsak, yaşamının onuru olmaz ve yaşamaya değmez.

Acıyı hafifleten, çalışmayı kutsallaştıran, insanı iyi, güçlü, bilge, sabırlı, iyiliksever, adil, aynı zamanda alçakgönüllü ve büyük, zekâya layık, özgürlüğe layık kılan şey, kişinin bu hayatın karanlığından parlayan daha iyi bir dünya vizyonunu önünde tutmasıdır.

Beyler, ben bu daha iyi dünyaya derinden inanıyorum ve burada, bunun aklımın en yüce kesinliği olduğu kadar ruhumun da en yüce sevinci olduğunu beyan ediyorum. *(Çok sayıda onay işaretleri.)*

Bu nedenle, içtenlikle istiyorum, daha fazlasını söylüyorum, hararetle dini öğretiyi istiyorum. Ama kilisenin dini öğretisini istiyorum, bir partinin dini öğretisini değil. Samimi olmasını ve ikiyüzlü olmamasını istiyorum. *(Soldan onay.)* Amacının cennet olmasını istiyorum, yeryüzü değil. *(Genel onay işaretleri.)*

Ben bir kürsünün (tarafın) diğerine tecavüz etmesini istemem; papazla öğretmenin karışmasını istemem, eğer bu karışmaya göz yumarsam, razı olursam, ben, yasa koyucu (olarak), bunu denetlerim.

Devletin gözlerini ilahiyat okullarına, öğretim cemaatlerine ve laik devlete; ısrar ediyorum, sadece büyüklüğü ve birliği için gayretli olan laik devlete açıyorum. Eğitim özgürlüğünün, tam ve bütün özgürlüğün ilan edilebileceği güne kadar, tüm kalbimle çağırdığım güne kadar... Ve burada duruyorum. Burada fikirlerimin açıklamasını tamamlayan önemli bir gözlem yapmak uygun olur. Eğer ben doğal ilerlemeyle, zamanın ilerlemesiyle, ruhların ilerlemesiyle, size ilk sözlerimde söylediğim şeyi elde edecek olsaydım, her düzeyde ücretsiz eğitim, ilk düzeyde zorunlu eğitim, devlet tarafından verilen bu büyük eğitimin yanına, size çerçevesini verdiğim bu muhteşem ücretsiz eğitimi, normal, Fransız, Hristiyan, liberal, herkese en iyi öğretmenleri ve en iyi yöntemleri ücretsiz sunan, her türden ruhu davet eden, bilim ve disiplinde bir model olacak ve şüphesiz ulusal dehayı en yüksek yoğunluğuna çıkaracak olan eğitimi koyardım, bu muhteşem eğitimin yanına tam, bütün, mutlak eğitim özgürlüğünü, özel kuruluşlar için özgürlüğü, dinsel kuruluşlar için özgürlüğü, sadece genel yasalara, tüm özgürlükleri yöneten genel yasalara tabi tutardım; ve bu özgürlüğe bir denetleyici olarak devletin endişeli gücünü verme kaygım ve ihtiyacım olmazdı, çünkü ona bir karşı ağırlık olarak devletin ücretsiz eğitimini verirdim.

Peki, bu tam eğitim özgürlüğü, serbest devlet eğitimiyle birlikte sağlanıncaya kadar, o güne kadar, ben kilise öğretisini istiyorum, ama kilise öğretisinin kilise içinde olmasını istiyorum, dışında değil.

Her şeyden önce, din adamlarının, devlet adına, din adamlarının öğretisini denetlemesini bir alay konusu olarak görüyorum.

Tekrar ediyorum ve tek kelimeyle özetliyorum, babalarımızın istediğini istiyorum: Kilise kendi evinde ve devlet kendi evinde.

-Sağda birkaç ses. Kim? Ebeveynlerimiz mi? — Nerede?

Victor Hugo: Meclis, tasarımı neden reddettiğimi zaten açıkça anlamıştır. Açıklamamı bitireceğim.

Beyler, önünüzdeki yasa tasarısı, komite yasası, az önce de belirttiğim gibi beni özellikle ilgilendiren yasa tasarısıdır, çünkü ciddi olarak tartışılan tek yasadır; komite yasası, isterseniz, siyasi bir yasadan daha fazlası, hatta daha kötüsüdür; stratejik bir yasadır. *(Birkaç ses)* Hitap ediyorum, kesinlikle saygıdeğer Langres Piskoposu'na ya da bu Meclis'teki herhangi birine değil; kendimi, bu sönmüş ve ateşli partinin, din adamlarının partisinin yasa tasarısını hazırlamamış olsa bile en azından ona ilham veren partiye hitap ediyorum. Hükümette olup olmadığını bilmiyorum, Meclis'te olup olmadığını bilmiyorum, bunu her yerde hissediyorum (Genel kahkahalar) ve keskin kulakları olduğu için beni duyacaktır. *(Daha fazla kahkaha.)*

Bu nedenle din adamları partisine sesleniyorum ve onlara diyorum ki: Bu yasa sizin yasanızdır. Size güvenmiyorum; öğretmek inşa etmektir; sizin inşa ettiğiniz şeye güvenmiyorum. Gençliğin eğitimini, çocukların ruhlarını, hayata açık yeni zihinlerin gelişimini, yeni nesillerin ruhunu, yani Fransa'nın geleceğini size emanet etmek istemiyorum. Fransa'nın geleceğini size emanet etmek istemiyorum, çünkü size emanet etmek onu size teslim etmek olurdu. Benim için yeni nesillerin bizi takip etmesi yeterli değil; onların bizi devam ettirmesini isteyenlerden biriyim.

Bu nedenle, din adamları partisinin adamları, ne elinizin ne de nefesinizin onların üzerinde olmasını istiyorum; babalarımızın yaptıklarının sizin tarafınızdan bozulmasını istemiyorum. Bu ihtişamdan son-

ra, bu utancı istemiyorum! (*Solda canlı bir onay.*) —Sağ: Oh! oh !)

Senin kanunun maskeli bir kanun. Bir şey söylüyor ve başka bir şey yapıyor. Bu, özgürlük görünümü alan bir kölelik düşüncesi; bağış denen bir el koyma. (*Soldan onaylayan kahkahalar.*) Bunu istemiyorum. Ayrıca, bu senin alışkanlığın: her zincir ördüğünde, diyorsun ki: İşte bir özgürlük. (*Soldan çokça kahkaha.*) Her yasak koyduğunda, bağırıyorsun ki: İşte bir af. (*Soldan heyecanlı onay.*)

Ah! Bu noktada Langres'in saygıdeğer Piskoposu ile tamamen aynı fikirdeyim. Sizleri, din adamları partisini, Kilise ile karıştırmıyorum, tıpkı ökse otunu meşe ile karıştırmamam gibi. Siz Kilise'nin asalaklarısınız, siz Kilise'nin hastalığısınız. (*Çeşitli yönlerde hareketler.*)

Evet, siz Kilise'nin hastalığısınız; İgnatius, İsa'nın düşmanıdır. Siz inananlar değilsiniz, anlamadığınız bir dinin mezhepçilerisiniz. (Sol: Çok iyi! — Sağ: Oh! oh!)

Kiliseyi işlerinize, stratejilerinize, planlarınıza, doktrinlerinize, hırslarınıza dahil etmeyi bırakın. Ona anne demeyin ve onu hizmetkârınız yapmayın. (*Soldan alkışlar.*) Her şeyden önce, onu kendinizle özdeşleştirmeyin; ona verdiğiniz zararı görün. Langres Piskoposu bunu size gösterdi. (*Hareket.*) Sizlerle nasıl da zayıfladığını görün! Kendinizi o kadar sevilmez hale getiriyorsunuz ki, sonunda onu da nefret edilir hale getiriyorsunuz. Gerçekten, size söylüyorum, o siz olmadan da gayet iyi idare edecek; onu yalnız bırakın; siz artık orada olmadığınız anda, insanlar ona gelecektir. Bu saygıdeğer Kilise, bu saygıdeğer anne, yalnızlığında, özverisinde, alçakgönüllülüğünde, tüm bunlar onun büyüklüğünü oluşturur, yalnızlığı kalabalığı çekecektir; gücü özverisidir; görkemi alçakgönüllülüğüdür.

Dini öğretilerden mi bahsediyorsunuz? Gerçek dini öğreti, en yüce dini öğreti, önünde

eğilmek gereken, rahatsız edilmemesi gereken öğreti, işte burada... (*Hareket*) Ölmekte olanın yatağının baş ucundaki şefkat rahibesidir; köleyi kurtaran merhamet rahibesi; buluntu çocuğu kabul eden Vincent de Paul; vebalılar arasında Marsilya Piskoposu; isyankâr Faubourg Saint-Antoine'a yüce bir gülümsemeyle bakan, haçını iç savaşın üzerine kaldıran ve barış getirdiği sürece ölümü hoş karşılamayı umursamayan Paris Başpiskoposu. İşte gerçek dini öğreti. (*Çok iyi! Çok iyi!*)

Sağın sesi. Ama bu tam da dinsel öğretinin sonucudur.

Victor Hugo: İşte gerçek, derin, etkili, evrensel, popüler dinsel öğreti budur; insanlık ve din açısından ne mutlu ki, sizin bozduğunuzdan daha çok Hristiyan yaratan öğretiler bu.

Ah! Onları tanıyoruz. Din adamları partisini tanıyoruz; tarihi olan kadim bir partidir. (*Solda kahkahalar.*) Yüzyıllardır kilisenin kapısını kıskançlıkla, dikkatsizce ve ölümcül bir şekilde koruyan bu partidir. Bu parti, hakikat için bu iki harika dayanağı bulmuştur: cehalet ve hata. (*Sağda söylentiler.*) Bilim ve dehanın ayin kitabının ötesine geçmesini yasaklayan ve düşüncüyü dogmaya hapsetmek isteyen bu partidir. Avrupa'nın zekasının attığı tüm adımları, onsuz ve ona rağmen atmıştır. Tarihi, insan ilerlemesinin tarihinde yazılmıştır, ancak ters tarafta!

Hepsinin karşısındaydı. (*Mırıldanır.*) Yıldızların düşmeyeceğini söylediği için Prinnelli'yi kırbaçlatan oydu, din adamları partisi. Yaratılışın sırrını kavrayıp dünyaların sayısının sonsuz olduğunu iddia ettiği için Campanella'yı yedi kez sınavan oydu. Kainin dolaştığını kanıtladığı için Harvey'e zulmeden oydu. Yeşu aracılığıyla Galileo'yu hapse attı; Aziz Paul aracılığıyla Kristof Kolomb'u hapse attı. Göklerin yasasını keşfetmek dinsizlikti; bir dünya bulmak sapkınlıktı. Pascal'ı din adına, Montaigne'i

ahlak adına, Molière'i ahlak ve din adına aforoz eden oydu, din adamları partisi. Evet, elbette, kim olursanız olun, kendinize Katolik partisi adını verirsiniz verin ve din adamları partisi adını verirsiniz verin, sizi tanıyoruz. Uzun zamandır insan vicdanı size soruyor: Benden ne istiyorsunuz? Uzun zamandır insan zihnini susturmaya çalışıyorsunuz.

Sol. Çok iyi! Çok iyi!

Victor Hugo: Ve siz öğretmede usta olmak istiyorsunuz! Ve kabul edeceğiniz tek bir yazar, tek bir şair, tek bir filozof, tek bir düşünür yok ve dahiler tarafından yazılmış, bulunmuş, düşlenmiş, çıkarılmış, hayal edilmiş, aydınlatılmış, icat edilmiş, medeniyetin hazinesi, nesillerin laik mirası, zekâların ortak mirası olan her şeyi reddediyorsunuz! İnsanlığın beyni gözlerinizin önünde, kendi takdirinize göre, bir kitabın sayfası gibi açık olsaydı, silmeler yapardınız, itiraf etmelisiniz! (Soldan onaylayan kahkahalar.)

(Sağ tarafa dönerek) Söyleyeceklerimi gülümseyerek mi karşılayacaksınız? Bir kitap var, uçtan uca üstün bir yayılım gibi görünen bir kitap, tüm ilahi bilgelikle aydınlatılmış tüm insan bilgeliğini içeren bir kitap, halkın hürmetinin kitap dediği bir kitap, İncil: iyi de sansürünüz bu noktaya ulaştı! Eşi benzeri görülmemiş! İncil'i yasaklayan papalar oldu!

Sağdan gelen sesler. Papalar da ruhban partisi mi? Artık Kilise değil mi?

Victor Hugo: Roma'nın dizinin Tanrı kitabına yerleştirildiğini görmek, bilge zihinler için ne büyük bir şaşkınlık, basit kalpler için ne büyük bir dehşet! *(Olumsuzlama işaretleri.)* Ve inancı altüst etmekten korkmuyorsunuz! Ve öğretme özgürlüğünü talep ediyorsunuz, öğretme özgürlüğünü! Bakın, birbirimizi anlayalım, samimi olalım: Size hangi özgürlüğü talep ettiğinizi söylememi ister misiniz? Öğretmeme özgürlüğüdür. *(Soldan onaylayan kahkahalar.)*

Ah! Din adamları partisi, siz, onlara eğitecekleri insanlar vermemizi istiyorsunuz! Pekala! Öğrencilerinizi görelim, ürünlerini görelim.

Doğru. Oh!oh!

Demarest: Ama siz kendiniz dediniz ki: Onlar, Merhamet Rahibeleri, Aziz Vincent de Paul'dur.

Victor Hugo: Öğrencilerinize bakalım, dedim. İtalya'ya ne yaptınız? İspanya'ya ne yaptınız? Yüzyıllardır elinizde, kendi takdirinize bağlı olarak, okulunuzda, hükümetiniz altında, bu iki büyük ulusu, en seçkinler arasında en seçkinleri bulundurdunuz. Onlara ne yaptınız? Size söyleyeyim. Sizin sayenizde, İtalya, bugün hiçbir düşünen insanın tarif edilemez bir evlat hüznüyle telaffuz edemeyeceği ismini; şiirin ve sanatın en göz kamaştırıcı harikalarını evrene yayan, ulusların ve dahi-lerin anası İtalya; insanlığa okumayı öğretten İtalya; bugün İtalya okumayı bilmiyor! *(Soldan onay.)*

Evet, Avrupa ülkeleri arasında okuma yazma bilen ana dili İngilizce olanların sayısının en az olduğu ülke İtalya'dır.

İspanya, İspanya öylesine muhteşem bir şekilde donatılmış ki, Romalılarından ilk uygarlığını, Araplardan ikinci uygarlığını, Tanrı'dan ve size rağmen bir dünya, Amerika'yı aldı; İspanya, sizin sayenizde, sizin aşağılanma ve küçülme boyunduruğunuz olan vahşet boyunduruğunuz sayesinde kaybetti... *(Soldaki Bravolar)* ; İspanya, sizin sayenizde, Romalılarından miras aldığı bu iktidar sırrını, Araplardan miras aldığı bu sanat dehasını, Tanrı'dan miras aldığı bu dünyayı kaybetti ve sizin kaybettirdiğiniz her şeye karşılık sizden engizisyonu aldı. *(Solda çok canlı onay işaretleri.)*

Evet, Engizisyon. Pekâlâ, size engizisyon-
dan bahsedeceğim, bugün bazılarınızın
rehabilite etmeye çalıştığı engizisyon...
(Sağdan yüksek sesle inkarlar.) Soldan.

Evet! Evet !

Birkaç ses. -Bunlar iftira... Konuşmacıyı kürsüye çağırın, Sayın Başkan.

Başkan: Şunu söylemekte yanlış yapıyorsunuz: bazılarınız dışarıdaki taraftarlara saldırıyor, ama burada değil. Bu Meclis'teki hiç kimseye bu tür önceden tasarlanmış bir tasarımı atfedemezsiniz.

(Soldan ironik kahkahalar.)

Victor Hugo: Tüm din adamları partisine hitap ettiğimi söyledim; söz konusu olan din adamları partisidir, sadece bu Meclisin bazı üyeleri değil; hitap ettiğim din adamları partisidir, çünkü bu bir kamu tehlikesidir, çünkü bizi istila etmektedir. (Solda. Doğrudur!) Bu nedenle, din adamları partisinin bazı adamlarının bugün engizisyonu rehabilite etmeye çalıştığını söylüyorum ve bunu mütevazı bir çekingenlikle yaptığınızı da ekliyorum, bunun için sizi takdir ediyorum. (Soldan kahkahalar.)

Sağdaki bir ses. -Bu, geçmişte yeni arkadaşlarından öğrendiğin bir başka iftira.

Victor Hugo: Evet, engizisyonu, beş milyon insanı yakarak öldüren engizisyonu rehabilite etmeye çalıştılar! (Sağdan bağırışlar.) İşte tarih...

Sağdan sesler: Şiir bu!

Victor Hugo: Tarih bu! Kütüphaneye gidin ve ilk tarih kitabını açın.

De Larcy . Engizisyonu da Devrim'in suçlarını lanetlediğimiz kadar lanetliyoruz.

Sağda birçok ses: Evet! Evet! Biz de sizin gibi ona lanet ediyoruz.

Victor Hugo: Aman Tanrım! Beyler, siz de benim gibi öğretme özgürlüğünü istiyorsunuz. *(Sağdan haykırışlar) Ama kürsü özgürlüğünü de istemeye çalışın. (Soldan onay sesleri.)*

Hakkımı savunuyorum: Tekrar ediyorum, din adamları partisi söz konusudur; tekrar

ediyorum, İspanya'ya engizisyonu verenler onlardır...

Tamam. Konuya gelelim!

Victor Hugo ...Ve tekrar ediyorum, engizisyonun ne olduğunu söyleme hakkım var.

-Tamam. Konuya gelelim!

-Sol. İşte konu bu! Konuş!

Victor Hugo: Kütüphanenizde hâlâ bulabileceğiniz bir ayrıntı var: Engizisyon, "sapkınların" çocuklarına ikinci kuşağa kadar, hiçbir kamusal hak verilmeyeceğini ilan etmişti; ancak anne babalarını ihbar edenler hariç!

De Larcy: Konuya gelelim!

-Sağdan: Size bir soru sormak istiyoruz!

Victor Hugo: İşte soru bu! Bana ne tür bir tartışma yapmam gerektiğini söyleme hakkınız yok.

-Elbette. Ama bunun tartışılan yasayla hiçbir ilgisi yok.

De Larcy: Soruya gelelim!

Victor Hugo: Görüyorsunuz ya Bay de Larcy, beni söze katan siz, bu soruyla tamamen alakalı: Engizisyon, tam şu anda, ben konuşurken, hâlâ Vatikan kütüphanesinde Galileo'nun elyazmalarını, kapalı olarak ve dizinin mührü altında saklıyor. (Soldan yüksek sesle kahkahalar.)

De Larcy: Bu, dünyanın dönmesini engellemiyor.

Victor Hugo: Ruhban sınıfının öğretmenlikten anladığı budur.

Devam ediyorum: Evet, bunlar İspanya'nın ruhban sınıfından aldığı armağanlardır; karşılığında, ondan aldıklarınız ve ona verdikleriniz için onu teselli etmek amacıyla, ona Katolik dediniz. *(Sağda çok sayıda kesinti.)*

-Bir ses. Ondan hiçbir şey almıyoruz.

Demarest: . Biz o insanlar değiliz; kiminle konuşuyorsunuz?

Bir üye konuşmacıya: Genel olarak konuşun, burada bazı insanlara hitap etmeyin.

-Sol: Sırayla anahtarlar!

Başkan: Bir düzen vermeye lüzum yok ama konuyu biraz anımsatmak lazım.

Victor Hugo: Beyler, eğer kesintiler konuşmacının kürsüdeki fikirlerinin akışını kesmeseydi, söylediklerimin konuyla ne kadar ilgili olduğunu görürdünüz. Ne söylemek ve kanıtlamak istiyorum? Din adamı partisinin elinde dünyanın en büyük iki halkı vardı; onlarla ne yaptı? İtalya denen vatani söndürdü; İspanya denen bu dev baltaladı: biri kül oldu, diğeri harabe. İki büyük halka da aynısını yaptı. Peki, Fransa ile ne yapmak istiyor? Bakın, din adamı partisi Roma'dan geliyor; onu övüyorum: orada büyük bir başarı elde etti, sadece Roma halkını susturdu. (Sağdan gürültüler. -Sol. Doğru! Doğru!)

-Sağ: Hayır! Hayır!

-Sol: Evet! Evet!

Victor Hugo: Evet, din adamları, Roma halkını susturdunuz; şimdi de Fransız halkını susturmak istiyorsunuz; bu cazip, katıyorum; ama dikkat edin, bu zordur!

Bir ses. Bunun olanaksız olduğunu çok iyi biliyorsun.

Victor Hugo: Kime karşı kin besliyorsunuz? Size söylüyorum. Siz, din adamları partisinin üyeleri, insan aklına karşı kin besliyorsunuz. Neden? Çünkü günü güzelleştiriyor.

Seni neyin rahatsız ettiğini söyleyeyim mi? Fransa'nın üç yüzyıldır yaydığı bu muazzam miktardaki özgür ışık, tamamen akıldan oluşan bir ışık, bugün her zaman-

kinden daha parlak olan bir ışık, Fransız ulusunu aydınlatıcı bir ulus yapan bir ışık, böylece Fransa'nın parlaklığı evrendeki tüm insanların yüzlerinde görülebilir. Peki, Fransa'nın bu parlaklığı, bu özgür ışık, bu doğrudan ışık, Roma'dan gelmeyen, Tanrı'dan gelen bu ışık, söndürmek istediğiniz şey bu, korumak istediğimiz şey bu! (Soldan alkışlar. — Sağdan ironik kahkahalar.)

Yasanızı reddediyorum. İlköğretimi gasp ettiği, ortaöğretimi düşürdüğü, bilim seviyesini düşürdüğü, ülkemi küçülttüğü için reddediyorum. Yasanızı reddediyorum çünkü ben, Fransa'nın herhangi bir nedenle, ister 1815 antlaşmalarında olduğu gibi toprak kaybı olsun, ister yasanızda olduğu gibi entelektüel büyüklükte bir azalma olsun, bir düşüş yaşadığında yüreğimde bir sızı, alnımda bir kızarıklık hissedenlerdenim. (Soldan daha fazla alkış.)

Victor Hugo: Beyler, son olarak, ruhban sınıfına, ülkemizi işgal eden sınıfa, tekrar ediyorum, bazı ciddi tavsiyelerde bulunmama izin verin.

Kesinlikle beceri eksikliği değildir. Koşullar ona uygun olduğunda güçlüdür, çok güçlüdür, hatta fazla güçlü olduğunu bile söyleyebilirim. Bir ulusu karma ve acınası bir durumda tutma sanatını bilir, bu ölüm değildir, ama artık yaşam da değildir; buna yönetim der. Bu, uyuşuklukla yönetimdir.

-Sol. İşte bu! — Doğru!

Victor Hugo: Ama dikkat edin, bunların hiçbirisi Fransa için uygun değil. Bu Fransa'nın bir anlığına, sadece bir anlığına bakmasına izin vermek zorlu bir oyun! Şu ideale benzer bir şey: egemen kutsal eşya deposu, ihanete uğramış özgürlük, yenilmiş ve bağlanmış zekâ, parçalanmış kitaplar, basın yerini vaazlar, cübbelerin gölgesiyle zihinlerde yaratılmış gece ve kutsal eşya depoları tarafından boyunduruk altına alınmış dahiler! (Soldan alkışlar. — Sağdan uzun süreli protestolar.)

Tribünün dibindeki bir üye. Ruhban sınıfı mı, cübbeliler mi? Ama sonra, Papa'ya, tüm ruhban sınıfına saldırıyorsunuz. (Te-laşlı ve heyecanlı.)

Léo de Laborde: Katolik din adamlarına hakaret ediyorsunuz. Bu bir utanç!

-Sol. Düzen, değış! Düzen!

Léo de Laborde: . Tekrar ediyorum, utanç verici! Cübbelerden bahsederken daha saygılı konuşmamız gerekiyor. (Düzen! Düzen!)

Victor Hugo: Elbette beyler, din adamları partisi kurnazdır, ancak bu onun saf olmasını engellemez. Ne! Sosyalizmden korkuyor, yükselen dalgayı görüyor, diyor ve bu yükselen dalgaya, bilmediğim hangi açık hava engeliyle karşı çıkıyor! Yükselen dalgayı görüyor ve Fransa'nın, onu savunmak için toplumsal ikiyüzlülükleri maddi direnişle birleştirdiğinde ve polisin olmadığı her yere bir Cizvit yerleştirdiğinde kurtulacağını hayal ediyor! (Soldan tekrarlanan alkışlar.

Victor Hugo: Tekrar ediyorum, dikkatli olsun ve bazı öğütlere kulak versin. On dokuzuncu yüzyıl ona karşı; derin ve yeni içgüdülerle dolu bu büyük çağa hükmetmeye çalışmaktan vazgeçsin; vazgeçsin, yoksa onu sadece kızdırmayı başaracaktır. Zamanımızın korkutucu ve tehlikeli tarafını tedbirsizce geliştirecek ve korkunç olasılıklara yol açacaktır.

...

Victor Hugo: Din adamları partisinin kamu için bir tehlike olduğunu tekrar ediyorum, bu benim bir yasa koyucu olarak hakkımdır ve bana bir yasa sunulduğunda o yasayı ve o partiyi inceleme hakkım vardır.

-Sol. Çok iyi! Çok iyi!

Victor Hugo: Beyler, bahsettiğim doktrinler, sistem ve tarihle, din adamı partisi ne-

rede olursa olsun, devrimler yaratacağının bilinmesi gerektiğini söylüyorum. Her yerde, Torquemada'dan kaçınmak için, insanlar Robespierre'e saldıracak! Ve bu yüzden o, kamusal bir tehlikeyi temsil ediyor. (Sağda mırıldanmalar.)

Hey! Aman Tanrım Beyler (konuşmacı sağa döner), sizden şüpheleniyor muyum?

Sağda çok ses var. Evet! Evet! Çok şüpheli! (Solda ünlemler ve kahkahalar.)

Bir üye. Dağcılardan çok daha fazlası!

Victor Hugo: Ah! Sizden şüpheleniyorum! (Evet! Evet ! — Kesinlikle!)

Peki, işte buradayım, bitiriyorum, bu noktayı açıklamamız gerek; bu bir bakıma kişisel bir gerçektir -ve sanırım, kendinizin ortaya çıkardığı bir açıklama duyacaksınız.

Sizden şüpheleniyorum! (Evet! Evet!) Ve neden? Ama geçen yıl, bu kürsüde, burada, tehlikedeki düzeni savundum, tıpkı bugün tehdit edilen özgürlüğü savunduğum gibi...

Başkan: Konuşmacının şu anda söylediklerinde kişisel olan ne var? Dinleyin!

Victor Hugo: Ne! Beni kendimi açıklamaya kışkırttın ve beni dinlemiyorsun! (Konuş! Konuş!)

Ben geçen yıl bu platformdan tehdit edilen düzeni savundum, bugün tehdit edilen özgürlüğü savunduğum gibi yarın da tehlike o yönden geri dönerse düzeni savunacağım gibi.

Benden şüpheleniyorsun! Ama hadi ama, sana şu gerçekleri hatırlatmam gerek: 23 Haziran'da, kan dökülmesini önlemek için barikatlara yürüdüğümde senden şüpheleniyordum?... (Sağdan haykırışlar ve birkaç müdahale.)

Peupin: Mesele bu değil; ahlaki ve dini

doktrinlerden bahsediyoruz, başka bir şey değil.

Victor Hugo: Bu Mecliste benim siyasi vicdanımdan şüphe eden biri nasıl olabilir? Size bir kışkırtıcı olarak değil, dürüst bir adam olarak konuşuyorum. *(Sağdaki söylentiler.)*

Senden şüpheleniyorum! *(Evet! Evet!)*

Başkan: Kendisi uzun yıllardır var olan bir kişiliktir; duygularınızı kendinize saklayın.

Elbette hatalar yaptınız Bay Victor Hugo, bazı kışkırtıcı ifadeler kullandınız; ama onlar sizden faizle intikam aldılar ve ben de bir şey eklemekten kurtuldum, çünkü adaleti kendi ellerine aldılar.

Sağın bir üyesi. Yeterince yapmadınız, Bay.

Başkan: Sizi orada görmek isterim, muhatap! (Genel kahkahalar.)

Victor Hugo: Beyler, ısrar etmeyeceğim; yakın geçmişte, zor zamanlarda, düzen davasına bazı belirsiz hizmetlerde bulunma şansına erişmiş olanlardanım... *(Sağda yeni söylentiler.)*

Bir üye. Nerede?

Victor Hugo: Biz unutmuş olabiliriz, siz unuttunuz; ben hatırlamıyorum; ama konuşurken bu geçmişe güvenme hakkım var.

Bir Üye: Yok!

Victor Hugo: Pekâlâ, bu geçmişe, bu çok yakın geçmişe dayanarak, size, inancım-la, Fransa'nın ihtiyacı olan şeyin düzen olduğunu, ama yaşayan bir düzen olduğunu, yani ilerleme olduğunu beyan ediyorum; Fransa'nın ihtiyacı olan şey düzendir, ama gerçek bir düzen, eğitimden, halkın normal, barışçıl, doğal gelişiminden kaynaklanan; ciddi, derin bir düzen, hem olgularda hem de fikirlerde somutlaştırılmış,

ulusal zekânın tam etkisiyle. Bu, sizin yasanızın tam tersidir. (Soldan onay.)

Bu Meclis'te birden fazla kişiyiz ve oy, bu asil ülke için baskı değil özgürlük, durgunluk değil barışçıl hareket, kölelik değil güç, yokluk değil büyüklük isteyen sizlere bunu kanıtlayacaktır. (Soldan yeni onay.)

Sağdaki birkaç üye. Biz de onu istiyoruz!

Victor Hugo: Ne! Bizi buraya getiren yasalar bunlar! Ne! Siz yöneticiler, siz yasa koyucular, durdurmak istiyorsunuz, Fransa'yı durdurmak istiyorsunuz, insan düşüncesini taşla çevirmek, ilahi meşale-yi söndürmek, ruhu maddeleştirmek istiyorsunuz! (Sağdan yakınmalar.) Ama o zaman bilmiyorsunuz, içinde yaşadığınız zamanın unsurlarını görmüyorsunuz! Ama o zaman yabancılar gibi kendi yüzyılınızdasınız! Ne! Bu yüzyılda, yeniliklerin, gelişmelerin, fetihlerin, keşiflerin bu büyük yüzyılında hareketsizliği düşünüyorsunuz! Umut yüzyılında umutsuzluğu ilan ediyorsunuz! *(Sağdan yeni yakınmalar. — Soldan onay.) Ne! Yorgun işçiler gibi şanı, dehayı, düşünceyi, zekâyı, ilerlemeyi, geleceği yere atıyorsunuz ve diyorsunuz ki: Yeter! Daha ileri gitmeyeceğiz; duracağız! Aynı hareketler.)*

Ama görmüyor musun ki her şey gelip geçiyor, hareket ediyor, büyüyor, dönüşüyor ve yenileniyor etrafında, üstünde, altında! Ah! Geri durmak istiyorsun! Milleti durdurmak istiyorsun! ...

Eğer ilerleme istemiyorsanız, devrimler yaşarsınız! "İnsanlık artık yürüyemeyecek" diyecek kadar aptal olan insanlara Tanrı yeryüzünü sarsarak cevap verir! Tasarıyı reddediyorum. *(Soldan enerjik onay ve alkışlar.)*

Öğretmen Yetiştirmede Deneyimler ve Sorunlar

Ali Türer

Türkiye’de 1954-1970 arasında, o günün koşullarına uygun, birbiri ile doğru eklenmiş, iyi işleyen bir öğretmen yetiştirme sistemimiz vardı. Biz bu sistemi 1970-1980 arasında yaşanan siyasi türbülansa feda ettik. 1960-1970 arasında öğretmen yetiştirmede ulaşılan kaliteye, 1982’den itibaren üniversitelere bağlı işleyen eğitim fakülteleri yazık ki ulaşamadılar.

1970’lere kadar işleyen öğretmen yetiştirme sisteminde öğrenciler, öğretim süreci içinde inisiyatif alarak, toplum hayatına dokunacak, lider özelliklere sahip olacak biçimde yetiştiriliyordu. Yatılılık kültürü içinde kendilerini yönetmeyi, sorumluluk almayı, dayanışarak üretmeyi öğreniyorlardı.

Öğretmen okulları, öğrencilerini parasız yatılı sınavı ve mülakat ile ortaokuldan alıyor 3 yıl eğitim vererek (1970 sonrası 4 yıl) ilkokul öğretmeni (sınıf öğretmeni) yetiştiriyorlardı.

Eğitim enstitüleri öğrencilerini yine parasız yatılı sınavı ve mülakat ile liseden, ya da ağırlıklı öğretmen okullarından alıyorlar, iki yıllık (1968’den sonra 3 yıl) öğretim süreci içinde ortaokullara branş öğretmeni yetiştiriyorlardı.

Yüksek öğretmen okulları ise hazırlık öğrencilerini öğretmen okullarının son sınıfına geçen öğrencilerden ya da eğitim enstitülerinden alıyorlar yatılı olarak dört yıl eğitim veriyor, mezunlarını liselere, öğretmen okullarına yolluyor, bu öğretmenler bir süre sonra eğitim enstitülerine de atanabiliyorlardı. Öğrenciler, alan derslerini ise fen ve edebiyat fakültelerinin ilgili bölümlerinde alıyorlardı.

Bu öğretmen yetiştirme sistemi içinde öğrenciler, ağırlıklı olarak kentlerde ve köylerde ekonomik düzeyi düşük ailelerden seçiliyordu. Sorumluluk bilinci yüksek, iyi yetişmiş nitelikli birer öğretmen haline geliyorlardı. Hangi öğretmen okulunda, hangi eğitim enstitüsünde kimin görev yapacağına öğretmenleri karar veriyordu. Yatılı okuyan bu dar gelirli aile çocukları kendilerine verilen emeğin karşılığını, Türkiye’nin kalkınması için nitelikli insan yetiştirerek kat be kat ödediler. Aynı zamanda, öğretmenlik mesleğinin statüsünü ve saygınlığını da yükselttiler. Öğretmenliği gurur duyulacak meslek haline getirdiler.

1973 Milli Eğitim Temel Kanunu, hangi düzeyde olursa olsun öğretmeni, en az lisans mezunu olacak biçimde yetiştirme hükmü getirdi. Bu yasanın ardından önce lise düzeyinde eğitim veren **öğretmen okulları** kapatıldı 1974’de. Öğretmen okullarının kapatılması ile hazırlık sınıfları zaten 1974’te kapanan **yüksek öğretmen okulları** 1978’de tümüyle kapatıldı.

Üç yıllık eğitim veren **eğitim enstitüleri** ise önce dört yıllık hale getirildi, sonra yüksek öğretmen okulları haline getirildiler (1979).

Bu öğretmen yetiştirme sisteminin dağıtılmasının bir gerekçesi de öğrencilerin anarşi ve teröre bulaşmış olmalarıydı. Oysa öğretmen yetiştiren okulları yatılı olmaktan çıkaran, öğrenci sayısını gece bölümleri açarak, açık öğretim sistemi icat ederek hızla artıran, mülakatlara siyaset bulaştıran, siyasetin bizzat kendisiydi. Bu sonucun ortaya çıkmasında 1970-1980 arasında faaliyet gösteren Milliyetçi Cephe hükümeti partilerinin olduğu kadar CHP'nin de sorumluluğu vardır.

1982'den sonra bütün branşlarda öğretmenler, üniversitelere bağlı **eğitim fakültelerinde** yetiştirilmeye başlandı. Farklı kademelerde, alana özgü ve o alana dönük işlevsel biçimde öğretmen yetiştirme ilkesi ortadan kalktı. Sistem bütünlüğü sağlayacak şekilde kademeler arasında birbiriyle eklemlenme, birbirini destekleme de ortadan kalktı. Öğretmen yetiştiren ve öğretmen istihdam eden yapıların ortak ilke ve amaçlarda birlikte hareket etmeleri, süreci eşgüdüm içinde bütünsel ve ortaklaşa yürütmeleri artık söz konusu değildi.

Alan derslerini ve pedagojik formasyonunu, **fakülte** bünyesinde verme ısrarı, eğitim fakülteleri ile fen ve edebiyat fakültelerinin amaçları ve işlevleri arasında **binışmeye** yol açtı. Bu iki örgütlenme arasında yaşanan rekabet, sistemde ilave karışıklara, moral bozukluklarına, sürtüşmelere yol açtı.

Hafızamızda mektupla öğretmen yetiştirme, açık öğretim ile öğretmen yetiştirme, hızlandırılmış öğretmen yetiştirme, sayılı kurslarla öğretmen yetiştirme gibi uygulamalar var.

Pandemi süreci ile birlikte öğretmen yetiştirme, bugün işlevsellikten yoksun, amacı, doğrultusu belirsiz bir hale geldi. Karmaşıklaşan yaşamın doğasına uygun, her kademede daha zenginleşmesi, derinleşmesi

gereken, öğretmen yetiştirme sistemi, bugün daha tek düze, daha toptancı biçimde sürdürülüyor.

Halbuki Batıda sınıf öğretmeni yetiştiren, ana sınıfı öğretmeni yetiştiren kurumlar ile liseye öğretmen yetiştiren kurumların, statüleri, yapıları, eğitim öğretim süreleri birbirinden oldukça farklıdır. **İngiltere'de** sadece ilköğretim öğretmeni yetiştiren dört farklı program var. **Fransa'da** bütün kademelerde öğretmen yetiştirme programları en az üç yıllık üniversite eğitiminden sonra başlıyor. **Almanya'da** öğrenciler, öğretmenlik için lise üzeri 7 veya 9 yarıyıl okumak zorundalar. Daha sonra **devlet sınavına** giriyorlar, başarılı olurlarsa iki yıllık ilave stajyerlik eğitimine başlama hakkı elde ediyorlar. Öğretmen yetiştirmede, alan dersleri, meslek eğitimi dersleri, öğretmenlik uygulamaları eşit ağırlıkta ve birbirinden ayrıştırılmış değil iç içe geçmiş durumda.

Türkiye'de bugün din eğitimi dışında bütün branşlarda öğretmenler 93 eğitim fakültesi, 50 eğitim bilimleri enstitüsünde yetişiyor. Din dersi öğretmenlerini ilahiyat fakülteleri yetiştiriyor. Her 10 üniversite öğrencisinden biri bu kurumlardan birinde okuyor. Öte yandan diploması olup da atanamayan 500 bin öğretmen, özel okullar, dershaneler, kurslar için ucuz öğretmen pazarını oluşturuyor. Öğretmen yetiştirmede bu akıl dışı süreç, yıllardır herkesin gözü önünde işlemeye devam ediyor. Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin saygınlığında, statüsünde ciddi aşınma var.

Öğretmen yetiştirme alanında yaşadığımız handikapı artık görmek zorundayız. Oysa bu alanda geçmişte önemli başarılarımız, birikimlerimiz var. Yazık ki bunlardan yararlanamıyor, gerekli deneyimleri çıkaramıyoruz, kullanamıyoruz. Boşa kürek çekiyor, zaman kaybediyoruz.

Öğretmenlerin Ekonomik ve Demokratik Hak Mücadelesi

İsmet Aktaş

Ülkemizde öğretmenlerin örgütlü mücadelelerinden söz edilirken “yüz yıllık örgütlü mücadele” geleneğine vurgu yapılır. Öğretmenlerin örgütlü mücadelelerinin 1908 yılından başladığı düşünülürken, artık yüz yılı çok aşan bir mücadele tarihi ve geleneği söz konusudur. Özellikle ilk öğretmen örgütü olarak 1908 yılında kurulan Encümen-i Muallimin başa olmak üzere cumhuriyetten önce kurulan öğretmen dernekleri-cemiyetleri dönemin iktidarı karşısında bağımsız bir tutum almaktan çok, iktidarların eğitim politikalarının yaygınlaştırılmasını esas amaç yapmışlardır. Buna rağmen meşrutiyet önemünde öğretmen cemiyetlerinin örgütlenmesi kolay olmamış yöneticiler çeşitli baskılarla karşılaşmışlardır. Bugünlerde pek yabancı olmadığımız baskı, yasak ve engelleme politikaları meşrutiyet döneminden süzüle süzüle çeşitli biçimler altında günümüze kadar gelmiştir.

Kısaca söylemek gerekirse meşrutiyet döneminde kurulan öğretmen örgütlerinin ciddi demokratik hak mücadeleleri verdiği söylenemez. Ancak 1920 yılında İstanbul’da öğretmenlerin maaş alacakları için yaptıkları grevler de mücadele tarihine ilk öğretmen grevleri olarak geçmiştir. İlkokul öğretmenleri iki aylık maaşları ödenmeyince, 1920 yılının mart ayında grev yaparak haklarını elde etmişlerdir. O dönemin öğretmen cemiyeti olan Muallimler Cemiyeti bu eylemi desteklememiştir.

Kurtuluş savaşı yıllarında kurulan Muallimler ve Muallimler Cemiyeti birliği öğretmen sorunları ile ilgilenmediği için öğretmenlerin eleştirileri ile karşılaşmış, 1922 yılında kurtuluş savaşını desteklediğini içeren bir bildiri yayınlayınca da devlet katından da olumlu tepkiler almıştır. Başkanının Bursa mebusu Baha Bey, fahri başkanında Mustafa Kemal’in olduğu bu cemiyet de görüldüğü gibi devletten ve iktidardan tam olarak bağımsız değildir. Devletin muallimler ve muallimler cemiyeti birliği üzerindeki vesayeti uzun yıllar sürmüştür. Devletin kolları ve vesayeti altında hızla büyüyen birlik zaman zaman devlet vesayeti nedeniyle eleştiriler

almış ve cemiyetten ayrılmalar olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında birlik devletin eğitim politikalarının yaygınlaştırılması ve cumhuriyetin ideolojik taşıyıcılığını da üstlenmiştir denilebilir. Zaten başkanının milli eğitim bakanı olduğu Muallimler ve Muallimler Cemiyeti Birliğinin bu işlevi görmesi anlaşılır bir durumdur.

Muallimler ve Muallimler Cemiyeti Birliği 1925 yılında yaptığı kongre ile adını Türkiye Muallimler Birliği olarak değiştirmiştir. Aynı yıl Milli Eğitim Bakanlığına getirilen Necati Bey kongrede Türkiye Muallimler Birliğinin genel başkanlığı görevini de üstlenmiştir. Doğrudan bakanlık eliyle örgütlenen birliğe üye öğretmenlerin ekonomik sorunlarının çözümünde bakan inisiyatif kullanarak ücretlerde iyileştirmeler yapmıştır. Görüldüğü gibi bu dönemde de öğretmen örgütü olan birlik bağımsız olmak bir yana adeta bakanlığın bir birimi gibi faaliyet göstermiştir. Bu özelliği ile birlik yıllar içinde hızla kan kaybeder olmuş ve kapanmıştır.

Kısaca değindiğimiz yıllar içinde öğretmenlerin örgütlü mücadelesine bakacak olursak özetle şöyle diyebiliriz; 1900 lü yılların başında başlayan örgütlü öğretmen mücadelesi esas olarak devletin vesayeti altında bırakıldığı için öğretmenlerin bağımsız bir “öz örgütü” niteliği taşımamıştır. Ancak bu olumsuz duruma rağmen o yıllarda da öğretmenlerin ekonomik sorunlarını çözmek ve çalışma koşullarını iyileştirmek talepli mücadelesi ile örgütlenme hakkını kazanmak doğrultusundaki demokratik hak mücadelesi iç içe yürütülmüştür diyebiliriz. Bu yıllarda halkın derin bir yoksulluk içinde yaşadığı koşullarda öğretmenlerin ekonomik durumu ve sosyal statüsü bakımından görece daha iyi koşullarda yaşadığını ve ideolojik olarak da kendilerini bir devlet memuru olarak “devletin parçası” olarak gördüklerini söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin bağımsız ve kendi iradelerini yansıtan örgütler kurması 2. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu dönemde ülkemizde kapitalizmin gelişme seyrine paralel olarak işçi ve kamu

görevlilerinin örgütlenmesine olanak sağlayan yasal düzenlemeler yapıldığını görüyoruz. Ancak bu yasal düzenlemelerin gerçekten demokratik ve özgürlükçü olduğunu söylemek zor. Örneğin bu dönemde işçilere grevsiz sendika kurma hakkı tanınırken ,kamu görevlilerine sendika kurma hakkı tanınmamıştır.

Çok partili dönem olarak belirtilen 2. Dünya Savaşı sonrası koşullarda ülkenin birçok il ve ilçesinde öğretmen dernekleri kurulmaya başlamıştır. Bu dönemde kurulan derneklerin daha çok sosyal yardım ve dayanışma amaçlı kurulduğunu söyleyebiliriz. Köy enstitüsü mezunu öğretmenlerin kurduğu dernekler ise dönemin en demokratik örgütleri olduğu ve öğretmenlerin iradesini yansıttığı söylenebilir. Bunda Köy Enstitülerinde yapılan eğitimin ve öğretmen yetiştirme programlarının ilerici özelliği belirleyici olmuştur. Köy öğretmenlerinin kurduğu dernekler eğitimin ve öğretmenlerin sorunlarının çözüme yönelik mücadeleleri ile daha önce kurulan dernekleri gölgede bırakarak hızla yaygınlaşmıştır. Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerin kurduğu derneklerden önce kurulmuş olan Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu’na (TÖDMF) katılmadan (bu federasyon esas olarak devlet yanlısı veya devlet güdümünde kurulmuştu) ayrı örgütlenmeleri, o döneme kadar “devletin vesayeti” altında faaliyet gösteren örgütlenme anlayışından bir kopuş olarak değerlendirilebilir. Bu dernekler bir süre sonra merkezileşerek 1958 yılında Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu çatısı altında bir araya geldiler. Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu kuruluş döneminde devlet yanlısı bir anlayışla kurulan TÖDMF’u da etkileyerek örgütlenme ve mücadele anlayışını değiştirmesine katkı yapmıştır.

1961 Anayasasında “Kamu görevlilerinin” sendika kurabileceği yazmasına rağmen ilgili yasal düzenleme yapılmadığından TÖDMF bir denek örgütlenmesi olarak çalışmalarını sürdürmüş, sendika hakkının tanındığı bir yasal düzenlemenin yapılması için ısrarlı ve etkili mücadele-

ler yürütmüştür. Bu dönemde sürdürülen örgütlü mücadele sendika kurma hakkını kazanmak için yürütülen etkili demokratik bir hak mücadelesidir. Bu mücadele 1965 yılında yürürlüğe konulan bir yasal düzenlemeye dayanarak kurulan, başta TÖS olmak üzere çeşitli işkollarında yüzlerce sendikanın emek hareketinin gündemine girdiği yeni bir dönemin kapısını aralamıştır.

Öğretmenler, 1908 li yıllardan başlayarak cumhuriyetin ilk yıllarında da sosyal ve ekonomik olarak çalışan işçi ve emekçi sınıflardan görece daha iyi koşullarda yaşamını sürdürürken, ideolojik olarak da kendilerini devletin bir unsuru memurlar olarak düşünüyordular. Ancak ikinci dünya savaşı yıllarından başlayarak Türkiye'nin sosyal, siyasal ve ekonomik alanlarda yaşadığı değişimlere bağlı olarak öğretmenler de artık mülksüzleşme ve yoksullaşma cenderesi altında çalışmak zorunda bırakıldı. Bu durum aslında öğretmenlerin ve diğer kamu emekçilerinin "İşçileşme süreçlerine" girdiği bir dönem olarak da kabul edilebilir. Böyle olunca dernek örgütlenmesi yeterli görülmeyip sendika kurmak ve bu sendika ile taleplerinin kazanılmasını sağlamak düşüncesi açığa çıkmıştır.

1961 Anayasasının 46. Maddesinde sendikal haklar şöyle düzenlenmiştir:

"Çalışanlar ve işverenler, önceden izin almaksızın sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler."

"İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu alandaki hakları kanunla düzenlenir."

Görüldüğü gibi anayasa ile tanınan hakkın kullanılabilmesi için ilgili yasal düzenlemenin yapılması şartı konulmuş. Ancak bu yasal düzenlemenin yapılması yıllar süren tartışma ve mücadele sonucu 1965 yılında yapılmıştır. O tarihe kadar öğretmenler ağırlık olarak TÖDMF'de örgütlü mücadeleyi sürdürmüş ve bir yandan da kurulacak sendika hakkında hazırlıklar ve tartışmalar yapılmıştır. TÖDMF 1965 yılında TÖS

kurulunca ona katılmış ve mal varlığını da ona devretmiştir.

1965 yılında kamu görevlilerinin sendikal hakları ile ilgili olarak düzenlenen yasa, öğretmenlere ve kamu görevlilerine adı sendika olan ancak öz itibarıyla bir dernek örgütlenmesinden farkı olmayan bir içeriğe sahipti. Bu sözde sendika yasasına rağmen sendikalarını kuran öğretmenler o günden itibaren bu güdük yasayı eleştirerek gerçekten demokratik bir sendikalar yasası talebini her daim başta tutmuştur. Bu da grev ve toplu sözleşme hakkını tanıyan bir yasaydı. Bu anlamda Türkiye Öğretmenler Sendikası ve hemen ardından kurulan Türkiye İlkokul Öğretmenleri Sendikası temel bir demokratik hak olan grevli toplu sözleşmeli sendikal haklar talebinin karşılanması için mücadele etmişlerdir.

İkinci meşrutiyetten beri örgütlü mücadeleyi benimseyen öğretmenlerin çağdaş anlamda bağımsız ve demokratik hak talepli mücadelesi esas olarak TÖDMF'in son döneminde görülür ve TÖS döneminde netleşerek temel bir ilke olarak içselleştirilir. Artık öğretmenler işçi sınıfının bir parçası olarak sınıf mücadelesinde sendikal örgütlenme aracıyla var olmuşlardır. Bu durum aynı zamanda "devletin kapı kulu" anlayışından kopuşun da bilince çıktığı bir dönem olarak tarihe geçmiştir. 1965'de kurulan TÖS'ün yaşamı 1971 faşist darbesi ile sonlandırılmıştır. Bu darbeden sonra öğretmenlere ve kamu görevlilerine uygulanan sendika yasağı sonucu devrimci-demokratik öğretmen hareketi 3 Eylül 1971 tarihinde Türkiye Öğretmenler Birliği'ni (TÖB) kurmuş ancak işçileri başkanlığı "birlik" kavramına itiraz edince; 23 Kasım 1971 tarihinde Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği TÖB-DER'i kurarak yeniden derneklerle mücadeleye devam yoluna girmiştir. TÖB-DER bir dernek olmasına rağmen fiilen bir sendikal örgüt gibi çalışmış ve o da Grevli-Toplusözleşmeli Sendika talebini mücadele programının başına koymuştur. TÖB-DER yasal olarak bir dernek olmasına rağmen Dünya Öğretmenler Sendikası FİSE'ye

üye olarak sınıf mücadelesinde yer almıştır. TÖB-DER öğretmenlerin ekonomik durumu ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi yanında eğitimin demokratikleştirilmesi, bilimsel, demokratik, laik ve anadilinde eğitim hakkı mücadelesini programına alarak demokratik hak mücadelesinde bir gelenek yaratmıştır. Bu mücadele ilkeleri TÖB-DER kapatıldıktan sonra kurulan öğretmen örgütleri tarafından da benimsenmiştir.

Bir darbeler ülkesi olan Türkiye de 1980 yılında yapılan faşist darbe sonucu birçok siyasi parti, demokratik kitle örgütü, sendika gibi örgütlerin yanında TÖB-DER de kapatılmış, yöneticileri ve üyeleri ağır cezalara çarptırılmıştır.

1988 yılına kadar örgütsüz olan öğretmenler, devrimci-demokratik öğretmen hareketinin geleneğine sahip bir grup öncü öğretmenin atılımı ile 16 Şubat 1988 de Eğitimciler Derneğini (Eğit-Der) kurdular. O dönemde çalışan öğretmenlerin deneye kurucu ve üye olması yasak olduğundan EĞİT-DER'i kuranlar emekli ya da meslekten ayrılmış öğretmenlerdi. EĞİT-DER öğretmenlerin sendika hakkını elde etmek için kendisini bir geçiş örgütü olarak ifade ediyordu. Süreci ve hedefleri belirlerken, EĞİT-DER den EĞİT-SEN'e diyerek öğretmenlerin ekonomik, demokratik haklarının ancak bir sendikal örgütlenme ile başarıya ulaşacağına dikkat çekiyordu. Yaklaşık iki yıllık bir hazırlık sürecini EĞİT-DER çatısı altında fahri üye olarak sürdüren öğretmenler ve eğitim bilim emekçileri 1990 yılında sendikalarını fiilen kurdular.

Eğit-Der çatısı altında ortak bir iradeyle sendika kurulması niyet ve kararlara rağmen bir grup öğretmen 23 Mayıs 1990 tarihinde EĞİT-DER de ortaya çıkan ortak iradede ayrılarak Ankara'da Eğitim İşkolu Kamu Görevlileri Sendikası EĞİTİM-İŞ'i kurdular. Devrimci-demokratik öğretmen hareketinin mücadele geleneğine sahip çıkan ve EĞİT-DER'de bir irade olarak ortaklaşan eğitim ve bilim emekçileri de 13 Kasım 1990 tarihinde İstanbul'da Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası EĞİT-SEN'i kurdular. Sendikal hareketin daha

başından iki parçalı olarak ortaya çıkması genel olarak eğitimciler içinde olumlu karşılanmadı. Ortak ve birleşik bir sendika ile zorlu sürecin yürütülmesi talebi yaygın tepkilerle sendikalara ulaştı.

23 Ocak 1995 tarihine gelindiğinde EĞİTİM-İŞ ve EĞİT-SEN'in katılımı ve birleşmesiyle EĞİTİM-SEN kuruldu. Böylece eğitim ve bilim emekçileri; tek, ortak ve güçlü bir sendikayla mücadeleyi sürdürme iradesini ortaya çıkarmış oldular. Sendika hakkının fiili, meşru, militan ve kitlesel bir mücadele anlayışı ile sürdürüldüğü günlerde bu birleşme kuşkusuz tarihsel önemdedir. (ancak yıllar sonra Eğitim Sen'den ayrılan bir grup öğretmen tekrar Eğitim-İŞ'i kurdu)

Eğitim-Sen çatısı altında örgütlenen eğitim ve bilim emekçileri grev ve toplu sözleşme hakkını tanıyan bir yasal düzenleme talebiyle mücadelelerini sürdürdüler. Ancak gerçekleşen yasal düzenlemeler özgür ve demokratik bir toplu sözleşme ve grev rejimini içermekten çok uzaktı. Bu yasal düzenleme o güne kadar fiilen varlığını sürdüren sendikaların tüzel kişiliğini tanımış ancak grev ve toplu sözleşme hakkını tanımadığı için "sözde sendikalar yasası" olarak görülmüştür. Bugün Eğitim-Sen başta olmak üzere tüm sendikalar bugünkü "toplular görüşme" adlı orta oyununu reddederek, gerçek özgür ve demokratik bir yasal düzenleme talebini yükseltmelidir.

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli”nin Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Yansımaları

Sadık Güvenç

Türk Dili ve Edebiyatı 9. Sınıf Ders Kitabı (MEB Yayınları)

Program tanıtımında “Türk eğitim sistemi bütün ideolojilerin üstünde millî bir şahsiyetin oluşumuna katkı sağlamak ve millî bilince sahip şahsiyetlerden oluşan bir toplum oluşturabilmek adına ahlaklı, erdemli; milleti ve insanlık için iyi, doğru, faydalı ve güzel olanı yapmayı ideal edinmiş bilge nesilleri hedefler.” diyen MEB’in hazırladığı ders kitabındaki derse hazırlık amacıyla seçilen ilk şiir alıntıları Şükûfe Nihal Başar, Halide Nusret Zorlutuna, Necip Fazıl Kısakürek, Erzurumlu İbrahim Hakkı, Ömer Bedrettin Uşaklı, Cahit Zarifoğlu, Abdürrahim Karakoç’la başlıyor. Bu isimleri görünce insanın hiç de “ideolojik değilmiş” diyesi geliyor. “Tarafsız”lık adıyla yola çıkanların hangi tarafta oldukları çok açık.

Öğrencilere okumayı, yazmayı sevdirecek, eleştirel düşünme bilinci aşılacak, sorgulayacak bir ortam hazırlamak amacı taşıması gereken 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabının en başında seçilen şiir ise birçok ön bilgi gerektiren, 11. sınıfta ancak işlenebilecek olan Faruk Nafiz Çamlıbel’in “San’at” şiiri. Hiçbir edebiyat tarihi bilgisi olmayan 9. sınıf öğrencisine daha ilk derste dayatılan bu şiir, olsa olsa dersten soğutmayı hızlandırır.

*“Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyarımız da bin bir bahârı saklar!
Kolumuzdan tutarak sen istersen bizi çek,
İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar.
Sen kubbesinde ince bir mozayik arar da
Gezersin kırk asırlık bir mabedin içini,
Bizi sarar bir sülûs yazı görsek duvarda,
Bize heyecan verir bir parça yeşil çini...”*

Şiirde Milli Edebiyat yanlısı bir söyleyicinin duyguları dile getirilirken “Batı hayranı” olan şairler eleştirilmektedir. Dönem özelliklerini bilmeyen bir öğrenciye doğrudan bu şiirle giderseniz ama-

cınız şiiri tanıtmak, sevdirmek, öğretmek değil doğrudan “**Batı**” **karşıtlığı** aşılacak olduğu gün gibi ortaya çıkar. Arif Nihat Asya’dan alınan şiirden bir bölüm:

(...)

*Biri hattın; biri mermerin, tuncun,
Kurşunun sırrını aramış, bulmuş;
Yesârî elinde “lâfza-i Celâl”.
Sinan’da kubbeyle minare olmuş.
İşte bir kubbe ki söyler saati...
Yolcu ilk, dalgalar son cemaati,
Mavidir çinisi yenidir adı;
Mermerini sisler karartamadı.*

...

Metinle ilgili sorulara bakalım:

a) *Sanatçı, camiyle ilgili duygu ve düşüncelerini hangi malzemeyi kullanarak anlatmıştır? Söyleyiniz.*

b) *Cami ile ilgili duygu ve düşünceler; görselle mi, şiirle mi daha etkili anlatılmıştır? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.*

Din kültürü dersinde miyiz? Karar sizin. Öğrencinin vereceği yanıtlarda neyi arayacak öğretmen?

“Ayrıca eleştirel düşünen, problem çözen, karar veren, mesuliyet ve ülkü sahibi; yalnızca medeniyete uyum sağlamakla yetinmeyip etkin olarak medeniyet kurucusu ve geliştiricisi nesiller yetiştirmek de eğitim sistemimizin ilkeleri arasındadır.”

Hangi medeniyet? Öyle mi yeni medeniyetler kurulacak? O dediğiniz “medeniyet”ler çağını kapatmadı mı? Cami kubbelerine, süslemelerine hayranlıkla mı medeniyet kurulacak acaba? Sizin hayranlığınız size kalsın, şiir diye seçilen metinlerin sanat değeri olmak zorunda değil mi? Şiirden anladığınız nedir? Eskiye özlem mi yeni ufuklar açmak mı çocuğun beynine yerleştirmek istediğiniz? Derdiniz ne? Medeniyet dediğiniz, eskiye özlemle mi yeniye yakalayıp önüne geçmekle mi olur?

Hakkını yemeyelim. Edebiyatın etkisi, inandırıcılığı, evrenselliği üzerinde söz de söyleniyor. Rasim Özdenören’den bir alıntı yapmışlar. “*Picasso’nun (Pikaso) son yıllarda İslâmî harflere benzeterek bazı resimler yaptığı söyleniyor. O resimleri görmedim. Ama o resimleri görüp görmemek bizim burada değinmek istediğimiz konu bakımından o kadar önemli değil. Resimlerden söz açacak değiliz çünkü. O resimler dolayısıyla bazılarımızda Picasso’nun “İslâmî hat sanatının” etkisi altında kaldığına inanma eğilimi görüldü. Acaba böyle bir görüş doğru mu? Bu soru üzerinde durmak istiyoruz.*”

9. sınıf öğrencisine, “bakın Pikasso bile İslamiyet’in etkisinde kalmıştır,” demeye çalışmaktan öteye hiçbir amacı olmayan tamamen ideolojik amaçlarla seçilmiş bir yazıdır bu. Hoş, yazının tamamını okuma sabrını gösteren bir 9. sınıf öğrencisi çıkar mı onu da bilmiyorum. Yazının bütününde benzerlikten, tesadüften dem vurulmaktadır, hakkını yemeyelim. Liseye yeni başlayan çocuklara edebiyat böyle mi sevdilir? Hani sizden bizden yapılmayacaktı? “*Bu doğrultuda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli medeniyetimizin üzerine inşa edildiği temel kavramlar olan aklîselim, kalbîselim ve zevkîselim nesiller yetiştirmek için madde-mana, akıl-duygu, nefis-vicdan, insan-toplum ve zaman-mekân dengesini gözetir.*”

Bu öyle bir denge olmuş ki beşikteki çocuk bile görmektedir dengesizliği. 10, 11 ve 12. sınıf ders kitapları da aceleyle yeniden hazırlanmış ve “Maarif Modeli” zihniyetine uygun metinler yerleştirilmiş, hazırlanan sorularla da neyi nasıl anlamamız gerektiğinin altı kalın kalın çizilmiştir. Ayıp olmasın diye seçilen “karşı mahalle” yazar ve şairlerinin metinlerini sulandırmak, kafa karıştırmak için de ellerinden geleni yapmışlardır.

Sınıf Ortamı

Ne okunacak ne yazılacak ne konuşulacak

her şeye ders kitabıyla karar verilmiştir. O kadar çok örnek metin konulmuş ve o kadar çok etkinlik sayfası hazırlanmıştır ki öğretmenin onları yetiştirmek için ne bir güncel konu örneklemesine ne doğaçlama bir tartışma ortamı yaratmasına olanak vardır. Etkinlikler yetişmek zorundadır çünkü “ortak sınav” dayatması vardır ve de sorular bu etkinliklerden gelebilir. Öğrencilerde gördüğü eksiklikleri giderebilmek için sınıfında özel çalışma zamanı yoktur. Sınıf ortamında gelişebilecek durumlarla ilgili konuşacak, etkinlik hazırlayacak zamanı yoktur. Zaten ders kitabında hazırlanmış etkinlik vardır. Çünkü her öğretmene hatta çoğu öğretmene söz hakkı bırakmayacak kadar acelesi vardır muhteremlerin.

“Hazır bulunuşluk” safsatasıyla öğrenci yararına birçok uygulama engellenmektedir. Öğrencinin, ortaokuldan bazı konuları bilerek geldiği düşünülmüş ve dilbilgisine neredeyse hiç yer verilmemiştir. Adını soyadını yazarken bile büyük harf küçük harf gözetmeyen 9. sınıf öğrencisi ile karşılaşmaktadır öğretmenler. Yazma, yazdırma uygulaması için ayrılan zaman yeterli değildir. Otuz beş kırk kişilik sınıflarda grup çalışması yapılması istenmektedir. Yirmi beş kişilik sınıflarda belki olurdu. Devlet okullarında bu olanaksızdır.

Yazma becerileri adıyla ayrılan zamanda öğrencinin özgürce kompozisyon yazması engellenmekte, güdümlü yazmaları istenmektedir. Verilen paragraf, verilen öykü, verilen düşünce geliştirilmelidir. “Serbest” yazmaya yer verilmemektedir. Kalabalık sınıflarda yazım yanlışlarını hangi ara düzelterek öğretmen? Ders kitabındaki etkinlikleri mi yetiştirecek, sınavları mı yetiştirecek, öğrenciye doğru yazmayı mı öğretecektir? Niçin “kompozisyon” derslerine dönülmüyor? Yanıt bellidir: Kompozisyon demek düşünerek yazmak demektir. Sorgulamak demektir. Sorgulayan, düşünen değil boyun eğen nesle ihtiyaç duyulmaktadır.

Sınavlar

Öğretmenin kendi sınıfının ortamını, öğrenci düzeyini düşünerek soru hazırlama özgürlüğü yoktur. Aynı öğretmenin dersine girdiği şubelerde bile farklılıklar varken tüm okul öğrencileri “ortak sınav” dayatmasıyla geçerliği, güvenirliliği olmayan göstermelik sınavlarla yüksek başarılar elde edilmektedir. Öğrenciler ve öğretmenler sürekli bir koşuşturma içinde bırakılmaktadır. Dinleme, konuşma, yazma, ortak sınav; dinleme, konuşma, yazma, ortak sınav... Öğrenci her hafta bir sınav içinde, öğretmen her hafta sınav değerlendirme derdindedir. Öğrencinin gerçek gelişimini sağlayacak serbest kompozisyon çalışmalarını değerlendirmek için sınavlardan dolayı zamanı yoktur öğretmenin. Ortak sınav, merkezi sınav uygulaması doğru değildir. Her okulun, her sınıfın özgün durumu yok sayılamaz. Hele bir de BEP’li (Bireysel Eğitim Planı) öğrenci sınavları var ki evlere şenlik! Her öğrenci özeldir, her öğrencinin algılama, öğrenme düzeyi farklıdır ama sosyal medyada “BEP’li öğrenci sınav soruları” paylaşan öğretmenler vardır. Her şey, el gördü usulünce yapılmaktadır.

Projeler, Yarışmalar

Yetti mi? Yetmez. MEB’in çok sevdiği tarikatlar aracılığıyla yürütülen projelere katılmak zorunludur. EBA, e okul gibi ortamlarda açılan modüllere proje gelişmelerini, verilerini belirtilen tarihlerde işlemesi istenir öğretmenden. Yetmez, etkinlik görselleri de yüklenmelidir... Seçme şansınız yoktur, idareciler diğer okullardan geri kalmak istememektedirler. Bir sürü projeye bazen çok düşük düzeyli eserlerle katılmanız gerekir. “Dilimizin Güzellikleri” adıyla yürütülen projede günümüzden bin yıl önceki eserlerin incelenmesi, okutulması, bu eserlerden seçilen sözcükler, cümleler üzerine yarışmalar yapılması istenmekte ve öğ-

retmenler bu işi yapmaya zorlanmaktadır. Dilimize sahip çıkmak ancak uzmanların, akademisyenlerin okuyup anlayabileceği bin yıl öncenin eserleriyle olmasa gerek.

Sonuç

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” yönü eskiye dönük, tamamen ideolojik bir dayatmadır. Acelece hazırlanmış ders kitapları, izlenceleri, öğretim programı hem öğrencileri hem öğretmenleri derslerden soğutmaktadır. Ders yılına hazırlık döneminde eğitimcilerin öğretmenlere anlattıklarıyla uygulamalar birbirini tutmamakta, uygulamada bocalamalar yaşanmaktadır. Pilot uygulamalar yapılmadan ülke genelinde uygulamaya koymakla büyük bir kayıp kuşak yaratılmaktadır. Eğitim öğretim çok ciddi bir iştir. Cumhuriyet karşıtlığı ile ünlenmiş, bazı çevrelerde “üstad” kabul edilmiş, adını yalnızca bazı çevrelerde duyurabilmiş ideolojik saplantıları olan kimselerin adını dayatmaktan başka kaygısı olmayan, pedagojiden nasip almamış “yandaş” ders kitabı yazıcılarının hazırladıkları ders kitapları hemen toplatılmalıdır.

Sendikalarımızın da içinde olacağı bir eğitim şurası hemen toplanmalıdır. Çağdaş ülkelerin eğitim modelleri dikkate alınarak yeni bir eğitim öğretim izlencesi hazırlanmalı ve hemen uygulamaya geçilmeli, bu ucube, gerici anlayışa dur denilmelidir. Bu ders kitaplarının hiçbirisi sınıf geçemez!

Bir Köy Enstitülünün Ölümü Üzerine

Müslüm Kabadayı

İnsanın bugüne kadar aşmak için uğraşmaktan vazgeçemediği büyük trajedidir ölüm. Türümüzün mitolojik, dinsel, sanatsal anlatılarla ölümsüzleşmeyi amaçladığı da dile getirilir. Doğal olarak bedensel ölümün önüne geçemeyen, yapıtlarıyla adının geleceğe taşınmasını sağlayan çabalardır bunlar. Bedensel ölümsüzlüğü arama çabası Gılgamış destanı, Lokman Hekim hikayesi başta olmak üzere birçok anlatıda betimlenegelmiştir. Bu konuda yapılan bilimsel çalışmalar da genetik alanındaki gelişmelerle çok daha uzun süre yaşama olanağının sağlanabileceğini, zamanla hücresel yenilenmeyle ölümsüzlüğün de mümkün olabileceğini göstermektedir. Neden böyle bir giriş yaptığıma gelince...

Yakından tanıma, dostluk kurma olanağı bulduğum son Köy Enstitülerden Yusuf Ziya Bahadınlı'yı 19 Mayıs 2025'te sonsuzluğa, yıldızlara uğurladık. 98 yıllık ömrünün son çeyreğini birlikte paylaştığı Emine Hanım başta olmak üzere, çocukları, akrabaları, Bahadınlı arkadaşları, benim gibi dostları onun ölemeyeceğini hissetmişlerdir, diğer deyişle ona ölümü yakıştıramamışlardır. Onun kişisel yaşamından çok sayıda anı, anekdot, olay ve durumlar örneklenebilir neden ona ölümün yakıştıramayacağına dair. Kendisiyle tanıştığımda 40 yaşındaydım, o da 73'ündeydi demek. Tanıyanlar bilir hızlı yürürüm; o nedenle benimle yürüyenlerin çoğu yetişmek için bir bakıma sürüklenirler. Hiç unutmuyorum Taksim'den Anzavur İşhanı'ndaki Nâzım Kültürevi'ne birlikte yürümüştüm, ona yetişmekte zorlanmıştım. Bir de acelemiz vardı tabi, orada kurduğu kütüphaneye malzeme yetiştirmemiz gerekiyordu. Malzemeyi yerine koyduktan sonra, "Yusuf Ziya Ağabey, yorulduk. Şimdi demli bir çay içmeyi hak ettik." dememle birlikte ocağa yönelmek istedim. "Dur bakalım. Sen beni yaşlı mı görüyorsun? Ben koşarken, çalışırken, okuyup yazarken dinlenirim. Yorulduğumuzdan değil,

ay içerken de dinlendiğimiz için al gel bakalım.” demişti. Onunla İstanbul ve Ankara’da defalarca, Bahadın’da iki ve Antakya’da bir kez buluştuk; hiçbirinde ona “Yoruldu mu?” dememiştim.

Galatasaray Lisesi’nin altındaki sokakta bulunan evi dördüncü kattaydı ve herkesten hızlı çıkar inerdi. Üç yıl öncesine kadar bu direncini sürdüren Yusuf Ziya Ağabey rahatsızlanmıştı ve merdivenleri gerekçe göstererek dışarı çıkmak istemişti. Eşim Sevdâ ve kızımız Evin’le birlikte ısrar ettik kendisiyle Boğaz’ı seyretmek için. Cesaretlenmişti ve ilk kez onu ağır adımlarla yürürken görmek beni derinden sarsmıştı. Maddi gerçeklikten kopan düşünsel-dugusal dünyamla onu her zaman dinî bulacağımı, yine bir yerlere koşturacağımızı, heyecanlı ve hep espriyle nakışlanan konuşmalar yapacağımızı sanmıştım çünkü. O gün Emine Hanım’ın kılavuzluğunda Dolmabahçe’ye gitmiştik ve bir kafeye oturarak Boğaz’ı seyrederken çok az konuşmuştuk. O, durgundu ve gelip geçen deniz araçlarına dalıyordu. Sanki çok uzaklara gitmek ister gibi bir hali vardı.

O zaman düşünmeye başladım. 1927’de İç Anadolu bozkırında bir vaha olarak ni-telediğim Bahadın’da doğan Yusuf Ziya Ağabey’in öykü ve romanlarına, anılarına başvurduğunuzda onun kaç kez ölümden döndüğünü anlıyorsunuz. 1965 seçimlerinde çalışma yapmak için gittiği orum’da uğradığı saldırıda kravatu kopunca boğulmaktan kurtulmasından tutun da “Meclis’in İçinde Vurdular Bizi” kitabında anlattıklarına, trafik kazasında geçirdiği beyin kanamasına kadar nice badireler atlattığı halde bunları gülümseyerek, esprili bir dille anlatmasına hayrandım. Niye mi? Zorlukları aşabilmenin en güzel yoluydu ona göre bu dil. Yaşama yeniden dört elle sarılabilmek için ışılayan gözlere, gülen yüzlere ihtiyaç olduğunu bilen bir aydıdı.

Düşünceye dayalı öğretici metinlerinden

olan “Yaşamak ve Ölmek Üstüne”, “Alevilik ve İslam Fanatizmi”, “Türkiye’de Eğitim Sorunu ve Sosyalizm”, “Dört Sosyalist Ülke” kitapları ne yazık ki ülkemizde yeterince ilgi görmemiş yapıtlarıdır. Kendisiyle dil başta olmak üzere eğitim, felsefe, siyaset alanlarında sohbetler yapardık, bazen tartışırdık. Bunlardan birini örneklemek isterim. “Anadolu Aleviliği Batınilik” kitabı Yazılama Yayınevi tarafından yayınlanmadan önce dosyayı değerlendirmem için bana vermişti. Eleştiri ve önerilerimi kendisine yazılı olarak iletteğimde İslam inancında(dünyasında)ki “Alevilik”le kendisinin sosyolojik açıdan ortaya koyduğu “Alevilik-Batınilik”in bir ilgisinin olmadığını, dolayısıyla dinsel açıdan “Alevilik”in sosyalizmle ilişkilendirilmesini doğru bulmadığımı gerekçeleriyle anlatmıştım. Sonuçta “Batınilik”in de Ali’yi kutsadığının altını çizmiştim. Bunun üzerine kitabın 2. baskısını “Anadolu Aleviliği-Batınilik ve İslam Fanatizmi” adıyla yayınladı. 3. baskı amacına uygun olarak daha sadeleşti, “Alevilik ve İslam Fanatizmi” olarak yayınlandı. Bu, onun eleştiri ve öneriye açık bir sosyalist aydın olduğunu gösteriyordu. O, Köy Enstitülerinden yetişip de gerçek anlamda komünist kişiliği ve dünya görüşü olan bir insandı.

1927’de Yozgat’ın Bahadın köyünde doğmuş, hayvan güderek, ekin biçerek, harman savurarak biçimlenen çocukluğunda buradaki ilkokulu bitirmiş. Kayseri Pazarören Köy Enstitüsü’ne gitmiş. Burada Türk ve Dünya edebiyatının önemli yazarlarıyla tanışmış. Kütüphanecilik kolundaymış, bu işini daha da kolaylaştırmış ve çok yapıt okumasını sağlamış. Köylerinde öğretmenlik yaptıktan sonra Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü’nü kazanmış, ne yazık ki 1946’da Amerikancı ve gerici şemsettin Sirer’in Bakan olup Yüksek Köy Enstitüsü’nü kapatması nedeniyle burayı bitiremediği için Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünden mezun olmuş. Öğretmenlik yaparken atasözleri, deyimler üzerine

araştırmalarına devam etmiş. Öğretmenlikten ayrılmış, yayıncılığa başlamış. Ekonomik sıkıntı çekince bakkallık yapmış. TİP kurulunca partiye katılarak sosyalizm mücadelesini sürdürmüştü.

Türkiye’de işçi sınıfı, dolayısıyla sosyalist hareketin giderek gelişip yaygınlaştığı 1960’lı yıllar TİP’in de 15 milletvekiliyle TBMM’de temsil edilmesini yarattı. “Meclisin İçinde Vurdular Bizi” kitabında bu süreci ayrıntılarıyla anlatan Yusuf Ziya Ağabey de o 15 milletvekilinin arasındaydı. 2004’te Ankara’da Sol Meclis tarafından “Sosyalizm ve Eğitim Sempozyumu” düzenlenmişti. İki bildiriyle katıldığım bu sempozyuma hazırlanırken Yusuf Ziya Ağabey’den hem sözlü olarak görüş almıştım hem de “Türkiye’de Eğitim Sorunu ve Sosyalizm” kitabını fotokopi yaparak inceleyip yararlanmıştım. Kitaplarını paylaşmaktan mutluluk duyardı, yalnız tek örneği kalmış kitaplarını da sıkı takip ederdi. Ülkemizin, insanlığın sosyalist bir eğitimle ancak sömürüden kurtulabileceğini, aynı zamanda doğayla uyumlu verimli üretken ve eşitlikçi paylaşım aşamasına geçebileceğini vurgulardı. Sanıyorum bu düşüncesinin bir gereği olarak, beslendiği topraklara borcunu ödemek amacıyla da Yozgat’ın Sorgun ilçesine bağlı Bahadın beldesinde Yusuf Ziya Bahadın’ın Kültürevi’ni yaptırdı. Hem Bahadın’ın tarihini, sosyolojik ve kültürel özelliklerini anlatan hem de bu kültüreviyle neyi amaçladığını dile getiren “Bahadın’da Kültürevi” başlıklı bir kitap da yayınladı. Burası yaklaşık 15 yıldır Bahadın Şenlikleri başta olmak üzere kültürel etkinlikler için hizmet veriyordu. Hikaye ve romanları, milletvekilliğinden sonra arka arkaya yayınlanmaya başladılar. “Güllüceyi Sel Aldı” (1972), “Gemileri Yakmak” (1977), “Haçça Büyüdü Hatiç Oldu” (1978), “Geçeneğin Karanlığında” (1982), “Açılın Kapılar” (1985), “Titanik’te Dans” (1986), “Lidya Gözleri Yaprak Yeşili” (1996) “Tavandaki Kırmızı” (1999); anı kitapları “Öyle Bir Aşk” (1993), “Mec-

lisin İçinde Vurdular Bizi” (2006) yıllarında yayınlandı. Yusuf Ziya Bahadın’ının inceleme kitapları da şunlar: “Dört Sosyalist Ülke” (1970), “Alevilik ve İslam Fanatizmi” (2006), “Yaşamak ve Ölmek Üstüne” (2015)

Ne yazık ki bu yıl gerçekleşen sel felaketi nedeniyle sahne tarafındaki duvarı yıkıldı ve bahçesi molozlarla doldu. Kendisi de Edebiyat Öğretmeni olan şimdiki Belediye Başkanı Sami Eroğlu arkadaşımızın öncülüğünde bu sorunun çözülmesi için Bahadınlılar kolları sıvamış görünüyorlar. Bu iş, Bahadın Şenliklerinin yapılacağı ağustosa kadar yetiştirilirse, 20 Mayıs’ta Karacaahmet Mezarlığı’na defnettığımız ve onun adını yüreğimize kazıdığımız Yusuf Ziya Ağabey, ışıklarda uyumaya devam eder.

İyi İnsan Olma Sürecinde, Zekâ, Erdem ve Etik Değerler Ne Kadar Önemli

İbrahim Ortaş¹

¹ iortas@cu.edu.tr

İyi İnsan Olmak İçin Zeki mi Olmak Gerekir

Aşağıdaki sosyal medyada alınan yazının Ömer Hayyam tarafından belirtildiği belirtiliyor. Ömer Hayyam'ın eserlerini inceledim, ancak bu metnin ona ait olduğuna dair açık bir kanıtı ulaşamadım. Yazı şöyle "Zeki bireyler ahlaki olmaktan çok etik olmaya eğilimlidir, ahlakın kültürler ve toplumlar arasında farklılık gösterebileceğini bilirler. Zeki bireyler adalet duygusuna sahiptirler ve adalet değer verirler, sadakatsiz hareketlerden ve kısa yollu haydutluklardan uzak dururlar. Kurnazlar ise erdemde zavallıdırlar ve iyi duygulara sahip değiller ve insanlara daha yüksek güçlere inandıklarına inandırmaya eğilimlidirler. Kurnazlar fırsatlarını daima iyi değerlendirirler, ancak akıllı değildirler. Kurnazlar belirlenen varış noktasına ulaşmak için mümkün olan her yolu kullanacaklardır. Analitik düşünce yeteneğinden yoksun ve akıllı olmadıkları için de zekâ kapasiteleri onların doğru ve yanlış veya iyi ve güzel kavramlarını da sağaltmıyor."

Dün ve günümüz modern bakış açısı ile bu ve benzeri konular sıkça işlenmektedir. İnsanın insan olma sürecinde, insan ilişkilerindeki sorunlar hep aydınlanmış, farkındalığı yüksek inşaların işlediği ve uğrunda can verdiği konulardır. Bu bağlamda bu tür özlü sözlerin düşünürünü ve zamanını bilmek merak konusudur. Yazının filozof Hayyam'a ait olduğu bilmiyor. Ancak yazıdaki konular günlük olarak her ortamda tartışılan konulardan birdir. Bu tür metinler sosyal medya platformlarında veya çeşitli bloglarda anonim yazarlar tarafından da paylaşılabiliyor. Ayrıca insanın geçmişte de günümüzde halen önemli bir yer tutan ahlaki duruş, bilgi, bilinç zekâ olgusunun işlenmiş olması önemli. Sözün kaynağın gerilere kadar gitmiş olması özellikle insan bilinci ve ahlaki duruşu üzerinden zekânın ve erdemli duruşun etkisi her zaman önemsenmektedir. Literatürde ve özlü sözlerde bu tür ifade ve konular genellikle Aristoteles, Immanuel Kant, Nietzsche, John Stuart Miller gibi filozoflar yanında, Ömer Hayyam ve Anadolu aydınlanmasının düşünür ve ozanları tarafından da değişik şekillerde işlenmiştir. Bu filozofların bilgi

ve görgüsü bizleri de aydınlatın bu değerli insanların zekâsı ve öngörüsü.

İyi İnsan, Zeki İnsan, Erdemli İnsan ile Etik İlişki Arasındaki Arayış

Yazıdaki, iyi insan tanımlamasında, iyi ve zeki insan kurallara ve doğa kanunlarına saygı duyan ifadesi kullanılmış. İyi bir insan olma arayışı insanın insan olma yolunda toplumsallaşması ile başlamış ve halende üzerinde en çok konuşulan, tartışılan ve aranan bir olgudur. İyi insan olma bilgi, bilinç kadar aynı zamanda iyi bir zekâyâ sahip olmayı da gerektirebilir. Zekâ içinde bulunan ortamı anlamak ve kısa sürede adapte olmak için önemli İyi bir insan ancak iyi bir bilince ve etik değerlere sahip olmak ben- ce işin esasını oluşturur. Neyin doğru, neyin yanlış olduğunu anlamak için okuyarak öğrenmek kadar zekânın olayı anlaması ve içinde bulunduğu ortama adapte olmasında gerekli görülüyor. Zeki, bilinç sahibi bir birey aynı zamanda erdem sahibi olması ile taçlanırsa daha da anlamlı olur.

İyi insan Olma Çabası Baş Belası mı Olmaktadır

İyi insan olma yolunda verilen çaba ve mücadeleye bazen insanın başına belada olabilir. Çoğu insan düşünceleri uğruna idama da gittiler. Korkusuzca baldıran zehiri içen bir Sokrates örneği var tarihin beleğinde. Konuya yakın geçmişte vefat eden Sayın Nihat Genç şöyle yaklaşıyor. “Dünya delilerin cehennemidir. Bilanço okumayı öğrenenler, ihaleleri takip edenler, annesinin uygun bulduğu kızla evlenenler akıllıdır. Düzenin, ahlakın, inancın kurallarının ötesine geçenler delilikle sınanır. İşte bu yüzden bilinmeyen kıtaları keşfetmeye çıkana, atomu parçalamaya yeltenene ya da dev düşmanlarla mücadele etmeye karar verene «deli misin» derler. Bu bağlamda “deli” olmak önemli

Önemli Değil, Değerli Olmak Gerekir

Bu bağlamda tarihsel yaşamda iyi insan olma arayışı devam ede gelmektedir. İyi gibi göreceli ifadeden öte etik değerleri olan, bilinç ile hareket edebilmesi önemli. Değerli insan hep değerlidir. Ancak önemli insan, sahip olduğu öneli porsiyonu kaybettiğinde

önemini de kaybedebilmektedir. Çok sayıda kişi önemli bir makamda söz sahibi iken, görevden ayrılması ile tam tersine istenmeyen insan konumunda hatta tepkilere daha çok maruz kalmaktadırlar. Değerli ve önemli olanlar önemini kaybetse de değerleri ile toplumdaki yerini koruyabilmektedirler. Nasıl ki altın her koşulda değerini içeriğinden alıyorsa, insanda değerini sahip olduğu bilgi ve bilinci ile harmanlanmış etik/ahlaki erdemliğinden almaktadır. Önemli olan değerli insanı tanımanın ötesinden onun bilgisinden, irfanından ve yaşam pratiğinden yararlanarak öğrendiklerimizi yaşamımıza ve toplumun yaşamına değer katacak şekilde uygulamaktır. Erdemli etik değerleri olan iyi insan olmak çokta zor olmaması gerekir. Önemli olan yaşadığı dünyayı, ekoloji, coğrafi, tarih ve etik bilgi ve bilinç ile analiz edecek konuma ulaşmasıdır. İnsanlığın üzerinde yaşadığı toprak ile çevrilmiş kürenin bütünlüğünü insanın duygu dünyası ile anlayarak sağlıklı gelişimi için sorunlara çözümler araması ile sağlanacaktır. Birlikte ekolojinin yasları içinde doğayı bozmadan barış içinde yaşam sürdürmek için insanın aç gözlülük, bencillik ve aşırı iktidar hırslarından arınması, birlikte üretmeyi ve yetenekleri ölçüsünde yaşamdan yararlanması benimsenirse iyi insan hâllide yakalanmış olur!

Özet olarak; iyi insan olmak için tek başına zekâ olmak yeterli olmaya bilir. Etik değerleri olan, erdem sahibi olmak, doğa, tarih ve coğrafya bilgisi olan bütünlüklü bir doğa ve insan analizi yapabilmek iyi insan olma çabasının tarih sürecinde zorlu/riskli ama anlamlı bir yolculuk olduğu görülmektedir. Önemli değil, değerli insan olmayı başarabilirsek, doğayla barış içinde yaşama ilkesini benimser, hep berabere birbirimize katkı sunarak anlamlı bir yaşam sürdürmüş oluruz. İyi insan olmak için söylem değil, toplumsal olarak olması gereken bir ihtiyaç görülmeli; içten, özde samimi ve bilinçle istemelidir. Yoksa gardırobundaki elbiselerin değiştirilmesi dekoratifine dönüşür. İyi ol, iyilik yap. Kimseden bir şey bekleme. Bu nedenle örneğim olan anemin mezar taşına “İyilik iyidir” yazdırdım.

İleri Yaşta Bir İngilizce Öğretmeni

Zeynel Temizkan

Uzun yıllar İngilizce çeviri bürolarında önce çalışan sonra şirket ortağı olarak bulunmuş, iyi para kazandığı yıllarda rahat bir yaşam sürmüştü, fakat son yıllarda işler istediği gibi gitmeyince büroyu devretmek zorunda kalmıştı. Büro sayısının artması, vergiler, sigortalar, kira derken bir türlü evi geçindirecek para kazanamayınca, evden de azar işitmeye başlamıştı. İngilizce özel okullarda geçerli bir branş olduğundan, nasıl olsa iş alanım geniş diye düşünüyordu. Fakat, yaşı altmışı bulduğundan “Acaba beni alırlar mı?” diye kaygılanmaktan da geri duramıyordu.

Artık, iş başvurularında özgeçmiş bırakmanın modası geçmiş görünüyordu. Büyük kurumsal okullar internet üzerinden başvuru kabul ediyor, gerekli görürse görüşmeye çağırıyordu. Teknolojik yeniliklere karşı yaşlılarının çoğundan farklı olarak yatkınlığı vardı. İş başvurularını çocuklarından yardım almadan yapmış, sonunda kentin hatırı sayılır okullarından biri tarafından görüşmeye çağırılmıştı. Görüşme olumlu sonuçlanınca yeni öğretim dönemiyle birlikte işe başlamıştı.

Özel okul kendisinin uygun gördüğü ders sayısından çok daha fazla derse girmesini isteyince “Biraz fazla değil mi?” diye düşünse de “Ya kabul etmezlerse...” diye kaygılanıp itiraz etmekten vazgeçmiş, “Hangi şartları önerirlerse önersinler, kabul etmem lazım.” baskılanması altında olduğundan sesini çıkaramamıştı. Büyük sınıfların İngilizcesini layıkıyla anlatabilmek konusunda endişeleri olduğu halde, “Ya isteğimi reddederlerse...” diye ürkütüğünden, o sınıflara da girmeyi kabul etmişti.

Anlaşmayı yaptıktan sonra geldiği evinde takdir göreceğini umuyordu. Son yıllarda istediği gibi para kazanamayınca evde soğuk rüzgarlar esmeye başlamış, “Para getiremiyorsan ne işe yararsın?” denilir gibi muamelelere maruz kalmıştı. Ezik bir şekilde girip çıktığı evde, kendisini ikinci

sınıf bir insan gibi görmeye başlamıştı. Eşi onunla zar zor konuşurken, çocuklar da “Konuşsan da ne oluyor sanki?” der gibi bakıyorlar, sonra da başlarını çevirerek bir bahaneyle ya televizyona gözlerini dikiyorlar veya odalarının yolunu tutuyorlardı.

Evine tekrar gururla girebileceği günlerin döndüğünü düşünerek mutlulukla evin kapısını çalmıştı. Onlara büyük bir heyecanla bulunduğu işi anlatırken övgü, sevincine ortaklık ya da hiç olmazsa biraz memnuniyet ifadesi bekliyordu. Bunları pek görememesi, evde itibarının epey düştüğünü gösteriyordu. Birdenbire eski muameleleri göremeyeceği anlaşıyordu. Eşi ve çocukları, “Para getir de görelim...” der gibi boş boş yüzüne bakıyorlardı.

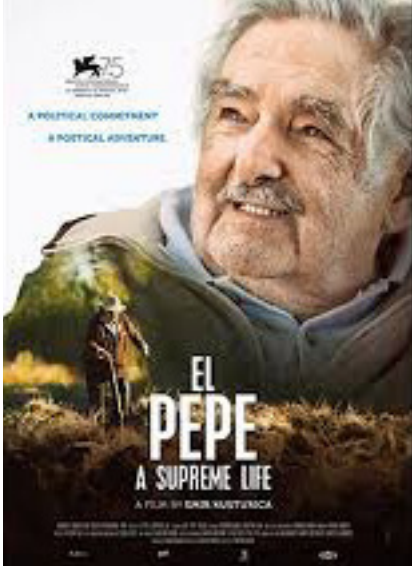
Okulun İngilizce odasında genç İngilizce hocaları birbirleriyle şakalaşiyor fakat onunla konuşmaya pek istekli davranmıyorlardı. Zorunlu olmasa bölüm başkanı hoca da sanki onunla tek kelam etmeyecek gibiydi. “Ben tüm bu insanlara ne yaptım da herkes benden bu kadar uzak?” diye iç geçiriyor, sonra da “Bunları fazla umursama, işine gücüne bak.” diye kendi kendine moral vermeye çalışıyordu.

Pazartesi sabahları okul yeni haftaya başlarken cuma akşamları da tatile girerken devlet okullarında olduğu gibi İstiklal Marşı törenleri vardı. Törenler sırasında tüm öğretmenler öğrencilerin önünde veya sıraların arkasında durup disiplini sağlamaya çalışırken, o kime ne diyeceğini bilmez bir halde garip garip ortalarda dolanıyordu. Hiçbir Allah’ın kulu yanına yaklaşip bir çift laf etmiyor, öğrenciler ondan arada sırada çıkan bir sesi duymamazlıktan geliyorlardı. Bir tek Fen Bilgisi Öğretmeni yanında durarak onunla konuşmaya başlayınca dünyalar onun olmuştu. Bir insanla normal bir konuşma yapmaya o kadar ihtiyacı vardı ki, yüzünden gözünden gülcükler saçıyordu.

Fen Öğretmeni de onun sıkıntılı bir durumda olduğunu hissederek onunla soh-

bet etmek istemişti. “Nasılsın, dersler nasıl gidiyor, iyi tatiller!” boyutlarını aşmayan sohbetler bile onu mutlandırmaya yetiyordu. Derken, sınıflarda ders anlatırken öğrencilerin tutumlarından duyduğu rahatsızlıkları dile getirmeye başladı. Dersi dinlemediklerini, “Hiçbir şey anlamıyoruz.” dediklerini, ne yapacağını şaşırmış bir durumda olduğunu söylüyordu. Ayrıca yoğun ders programlarından dolayı ayaklarının şiştiğini, eve gidince yorgunluktan yemeği yer yemez televizyonun karşısında uyukladığını anlatıyordu...

Birinci dönem sona erdiği gün Fen Bilgisi Öğretmeni, İngilizce öğretmenini telaşla idareye doğru giderken gördü. Sonra da cebine koymayı unuttuğu eline tutuşturulmuş bir zarfla hiçbir şeyin varlığını bilmez, hiçbir sesi duymaz, uzak bir gezegende tek başına yaşayan bir canlı ruhsallığı içinde, ağır adımlarla okulun çıkış kapısına doğru giderken gördü onu. Belli ki, okul gecelerinde sahneye çıkıp İngilizce şarkılar söylemesi bile okulda kalmasına yetmemişti. Okul bahçesinde şaşkın şaşkın yürürken, ha dese onu kucaklayıp demir çitlerden atacak gibi esen soğuk ve yırtıcı bir rüzgâr pardösüsünü ayaklarından başına doğru savuruyordu.

“El Pepe, Yüce Bir Yaşam”

Neşe Ürel

Uruguaylılar, hiçbir devlet başkanına benzemeyen “Dünyanın En Yoksul Cumhurbaşkanı” diye anılan El Pepe’lerini 13 Mayıs 2025’te kaybettiler. 2010-2015 yılları arasında Uruguay Cumhurbaşkanlığını yapmıştı José Alberto Mujica Cordana (El Pepe). Örnek olarak gösterilecek mütevazı ama mücadeleci bir yaşamı olmuş.

Bu mücadeleci yaşamı Emir Kusturica’nın belgeselinde izleriz. Yazıya koyduğum başlık bu belgeselin ismi ve tam yerinde bir isim olduğu da yadsınamaz. 2018 yılında çekilen bu film Venedik’te Unesco ödülünü alır. Yönetmenin José Mujica ile yaptığı samimi sohbetlerle ilerliyor belgesel ve El Pepe’nin gündelik yaşamına odaklanıyor.

Önce bu sıra dışı başkanın hayatına bir göz atalım isterseniz. 1935 yılında Montevideo’da doğan José Mujica çiftçi bir ailenin çocuğudur. 1960 yılında Küba Devrim’inden etkilenen Tupamaros hareketine katılır. Gerilla olarak çeşitli eylemlere katılan Mujica 1970 yılında bir barda tutuklanmaya direnir ve ağır yaralanır. Hastanede sempatizanları olduğu düşünülen bir cerrah tarafından kurtarılır. Ama yakalanmıştır artık ve 13 yıla yakın hapis yatar. Birkaç kez hapisneden kaçmayı başarsa da tekrar tekrar tutuklanır. Demokrasinin Uruguay’a yeniden gelmesiyle çıkan afla özgürlüğüne kavuşur. Sonrasında sol partilerin kurduğu ‘Geniş Cephe’ içinde yer alır. 1994 yılında milletvekili, 1999 yılında senatör seçilir. 2005 yılından 2008’e kadar da bakanlık yapar. ‘Geniş Cephe’nin adayı olarak seçimlere katılır ve 2010 yılında cumhurbaşkanı seçilir. Özel yaşamı-

na gelirsek kendisi gibi Tupamaros üyesi olan ve senatörlük yapan Lucia Topolansky ile 2005 yılında evlenir. Montevideo eteklerinde Lucia'ya ait bir çiftlikte yaşayan çift krizantem yetiştirerek sade bir yaşam sürerler. Cumhurbaşkanı olunca da bu çiftlikte yaşamaya devam ederler. El Pepe'nin tek serveti 1987 model mavi Volkswagen'idir. O, saray ve özel araç istemeyen bir cumhurbaşkanıdır.

Tekrar filmimize dönecek olursak bunların çoğunu Mujica'nın, Emir Kusturica'ya kendi mütevazı üslubuyla anlattığını izleriz belgeselde. Hapishane günlerini, yaşama bakışını, siyasi görüşünü, eşine duyduğu aşkı, üçayaklı köpeğine olan sevgisini ve çocuğu gibi sevdiği Volkswagen'ini tüm içtenliğiyle anlatır El Pepe.

Nobel Barış Ödülüne aday gösterildiğinde kabul etmez nedenini de şöyle açıklar: "Dünyada bu kadar savaş varken, hangi yüzle barış ödülü veriyorlar?"

José Mujica başkanlıktan ayrıldıktan hemen sonra 2015 Kasım'ında CHP'nin davetlisi olarak Türkiye'ye gelir. O zaman Beylikdüzü Belediye Başkanı olan Ekrem İmamoğlu'nu ve pek çok belediyeyi ziyaret eder, geniş katılımların olduğu toplantılarda konuşur ve görüşlerini paylaşır. Onun görüşlerinden birkaç cümle ile yazımı noktalamak istiyorum:

"Mağlubiyetler zaferlerden daha öğreticidir."

"Hayatta kaybetmeyi öğrenmiş insanlar tangoyu anlayabilir."

"Politikada kocaman yüreği ve küçücük cüzdanları olanları seçmelisiniz"

Ölümünden önce yaptığı bir söyleşide ise şöyle demiş:

Dürüst olmak gerekirse ölüyorum. Öldükten sonra köpeğimin yanına gömülmek istiyorum.

Gölgede Bırakılan Deha:

Diego Rivera

Hilal Bal

(1. Bölüm)

Diego Rivera'yı bilir misiniz? Frida Kahlo desem?

Frida Kahlo hakkında çok şey yazıldı, çizildi. Sağlık problemleri, uğradığı ihanetler, hayal kırıklıkları sonucu geçirdiği bunalım ve iç döküşlerini hepimiz biliyoruz. Ama ona ihanet eden "kötü adam" hakkında hiçbir şey bilmiyoruz. Frida Kahlo'ya ihanet ederek onu ihmal etmesi dışında.

Ben size ondan bahsedeceğim, Diego Rivera'dan...

1886 Meksika doğumlu Diego Rivera aslında 20. yüzyılın unutulmaz sanatçılarından biridir. Özellikle duvar freskleriyle Meksika sanatına damgasını vurmuştur. 1907'de İspanya'ya eğitime giden Rivera, Meksika Devrimi'nin yanı sıra I. Dünya Savaşı, Çarlık Rusyası'nın yıkılması ve Büyük Sovyet Devrimi gibi olaylardan derinden etkilendi. Bu deneyimler onun hayat görüşünü ve sanatını şekillendirdi. Fransa, Belçika, Hollanda ve İngiltere'de seyahatler yaparak Pablo Picasso ve Amedeo Modigliani gibi ünlü ressamlarla çalışma fırsatı buldu. Kübizmden etkilenecek kübik resimler ve heykeller de üretti.

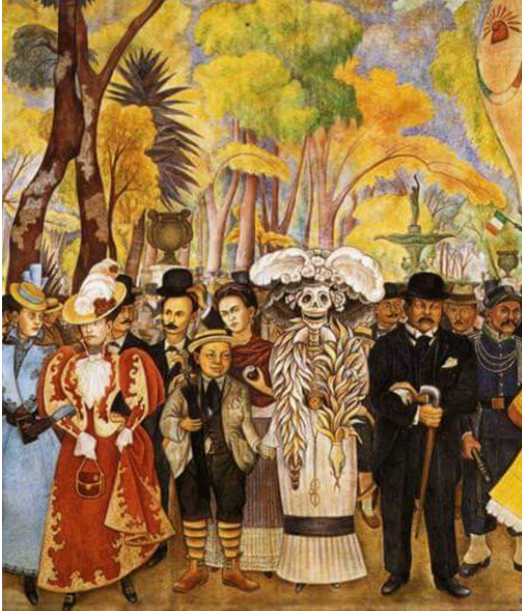
Zapatista Manzarası, 1915

bizmi yansıtırsa da tarz olarak ondan ayrılır. Onun eserleri, kullandığı renk tonları ve teknik açıdan diğer kübist eserlerden kolayca ayırt edilebilir. Ayrıca, seçtiği konular ve figürlerle ülkesini ve onun siyasi gündemini de yansıtır.

İtalya'daki **şapel fresklerinden büyülenir ve onların edindiklerini alarak Meksika'ya döner.** Burada **ülkesini devasa fresklerle baştan yaratırken bir yandan da resim sanatına yön verir.** Onun Meksika resim sanatına en büyük etkisi duvar freskleri olmuştur.

Hayatını bir sosyalist olarak sürdüren sanatçı, devrimci ideallerini, Meksika Devrimi'ni, Meksika'nın ulusal kimliğini ve işçi sınıfının yaşamını Avrupa'nın duvar freskleriyle birleştirerek yepyeni bir tarz yaratmıştır. Resimlerinde mutlaka bir hikâye, felsefe ya da mesaj bulursunuz; sanki yazmak istediklerini çiziyor gibidir.

Anlatacak çok şeyi vardır...

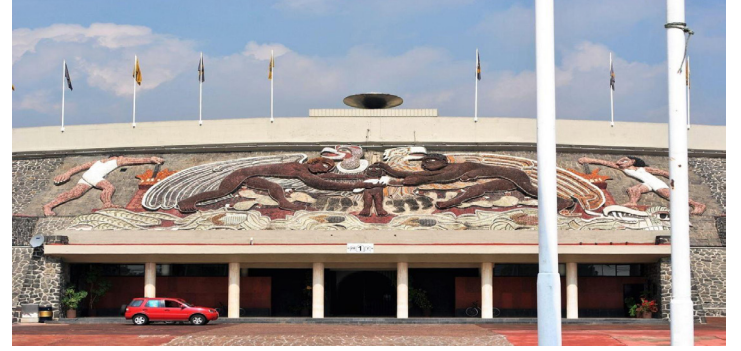
Alameda'da Bir Pazar Öğleden Sonrası Rüyası, 1947-48
Rivera'nın birçok resminde kano ya fast-larsınız.

Yandaki duvar freski, tam bir ruhsal ve ilişkisel öykü sunar. Diego Rivera'nın kendi-

sini gerçekte olduğundan çok daha küçük çizmesi, Frida Kahlo'nun elini onun omzuna koymasına karşın Rivera'nın gösterişli ama iskelet olarak simgelediği bir kadının elini tutması ve Frida Kahlo'nun elinde yin yang biçiminde bir nesne tutmasıyla, yapıt derin bir anlatıya sahiptir. Etraflarındaki diğer figürler ise tarihsel ve dönemsel bir anlatı sunuyor. Peki, tüm bunlar aracılığıyla Diego bize ne anlatmak istiyor?

"Eğer bir kadına âşıkısam ve onu ne kadar çok seversem, o kadar çok incitmek istemişimdir. Frida, bu iğrenç özelliğimin sadece belirgin bir kurbanıydı."

Diego Rivera

Diego Rivera, 1957'de 70 yaşındayken hayata gözlerini yumana dek eser vermeyi sürdürdü. Hem kendi dönemine hem de sonraki ressamlara ilham kaynağı oldu; ülkesine de sanatı ile tarihsel ve sanatsal miras bıraktı. 1952'de inşa edilen ve o dönem Meksika'nın en büyük stadyumu olan Üniversite Olimpik Stadyumu'na (Estadio Olímpico Universitario) yaptığı "Üniversite, Meksika Ailesi, Barış ve Gençlik Sporları" adlı duvar resmi, onun son dönem eserlerinden biriydi.

Doğal renkli taşlardan yaptığı bu eserine her zamanki gibi kendi yorumunu katarak, Meksika toplumuna ve tüm dünyaya kalıcı bir anlatı anıtı armağan etti.

Sanatçı, sayısız üretimi, kendine has tarzı ve politik duruşuyla Meksika ve tüm dünyada en az Frida Kahlo kadar etkisini

göstermiş olmasına rağmen özellikle pop kültürde Frida ile olan ilişkisinin daha doğrusu Frida'nın acılarının gölgesinde kalmıştır. İkisi arasında hangisinin daha iyi olduğuna dair bir tartışmaya girme niyetim yok. Olamaz da; Frida Kahlo yaşadığı acılar, acılarını anlatımındaki güç ve eserlerinin etkisiyle haklı olarak dünya çapında tanınmıştır. Rivera, Kahlo'nun eserleri ile ilgili şunları söyler:

“Daha önce hiçbir kadın Frida kadar acı dolu şiirleri tuvale yansıtmamıştır”

“Resimleriyle kadın bedeninin ve kadın cinselliğinin tüm tabularını yıkıyor.”

Detroit Sanat Enstitüsü Duvar Resimleri (Detroit Institute of Arts Murals)

20. Yüzyıl başında Detroit, ABD'nin otomobil üretim merkeziydi. Hızlı sanayileşmeyle gelen büyüme, gemi yapımı, ilaç ve demiryolu gibi sektörlerle pekişti. Şehrin stratejik konumu ve ulaşım imkânları, bu büyümeye büyük katkı sağladı. Ford Motor Company, kendi rıhtım, demiryolları ve enerji tesisleriyle yüz binden fazla çalışana sahip, dünyanın en büyük fabrikasıydı. Bu hızlı büyüme, işçi sınıfını ortaya çıkarırken şehre yoğun göç yaşattı. Charlie Chaplin'in "Modern Zamanlar" filmine ilham veren Henry Ford'un üretim bandı da burada doğdu.

Ancak 1929'daki Büyük Buhran, Detroit'i ve işçilerini derinden sarstı. Otomobil üretimindeki %75'lik düşüş, ücretleri etkiledi, işsizlik ve intihar oranlarını artırdı. 1930'larda ise sosyalist işçilerin öncülü-

ğünde sendikalar kuruldu; grevler ve fabrika işgalleri patlak verdi.

Diego Rivera, "Ford Açlık Yürüyüşü"nden kısa süre sonra Detroit'e geldi. Detroit Sanat Enstitüsü müdürü, ondan şehrin endüstriyel kurumlarını yansıtan bir duvar resmi yapmasını istedi. Zaten resim yeteneği ve modern endüstriye ilgisiyle tanınan Rivera'nın bu projesi, Henry Ford'un oğlu Edsel Ford tarafından finanse edildi.

Marksist görüşleri yüzünden sağcılarca sevilmeyen, Troçki'ye desteği nedeniyle Sosyalistlerce dışlanan Rivera, tüm tartışmalı konumuna rağmen işine odaklandı. Projeye başlamadan önce üç ay boyunca Ford ve Parke-Davis ilaç tesislerini gezererek detaylı eskizler hazırladı. Bu süreçte Frida Kahlo da onunla birlikteydi.

Doğadan Sanayiye, Savaştan Barışa...

Bu eserin Kuzey duvarında sanatçı, otomobil motoru üretiminin karmaşıklığını ve işçi sınıfının emeğini sanatla mühendisliği birleştirerek duvara işler. Madenin eritilmesinden montaj hattına kadar her detayın yer aldığı bu duvarda, işçiler makinelerin bir parçası gibi uyumla çalışır; makine ile insan arasında güçlü bir bağ oluşmuştur. Bu parçalar hem insanlığın üretimi hem de yaşamsal dinamikleridir. Doğanın modern bir ürüne dönüşümü sanatsal bir anlatımla sunulur. Hammaddenin işlenmesinden itibaren gösterilen bu süreç, adeta insanın doğaya yabancılaşmasının ve onu kendi gücü haline getirmesinin resmidir.

Üst resmin sağ ve sol yanlarında, hücre ve atomun keşfinin iki zıt sonucu belirgindir: İnsanlığı yok edebilecek bomba ve yaşam verecek aşı. Acaba insanlık seçimini hangi yönde yapacaktır?

Güney duvarında otomobilin dış ve iskelet yapısının üretimi ve montajı tasvir edilerek otomobil tamamlanır. Bu duvarda da makineleşmenin, üretimin ve verimliliğin insan bedeniyle ritmik uyumu gözlenir. Burada işçilerle birlikte mühendisler de yer alır, yani kol gücüne kafa gücü de eklenmiştir. Her iki duvarın üst kısmındaki tasvirler, sanatçının Meksika kökenine ve Güney Amerika mitolojisine yaptığı güçlü göndermelerle dikkat çeker.

Sağ ve sol panellerde ise insan emeğinin karşıt yüzleri sergilenir: Bir yanda bilim, daktilo ve cerrahi gibi ince işler, diğer yanda ağır sanayinin devasa işleri. Rivera, böylece insan ediminin kaba ve ince işleri arasındaki diyalektik uyumu çarpıcı bir şekilde ortaya koyar. Özellikle hassas işleri kadın emeği üzerinden betimlemesi önemli bir detaydır.

Diego Rivera, eserlerinde insanı en küçük hücresinden sınırsız evrene taşıyan bir sanatçıdır. Resimlerinde tarihin derinliklerinde gezinirken kendinizi geleceği sorgularken bulursunuz. Her bir eseri; tarih, felsefe, psikoloji, sosyoloji, tıp, kimya, fizik gibi birçok disiplini barındıran ayrı bir kitaptır. İtalyan fresk tekniğini kullanan Rivera, Avrupa Rönesans ressamlarından, Leonardo da Vinci de dâhil olmak üzere pek çok sanatçıdan etkilenmiş ve bu etkileşimin sonucunda kendine özgü bir tarz oluşturmuştur.

Tarihin izlerini sürekli gündemde tutan sanatçı, insanın doğayla bağıını her fırsatta hatırlatırken makineleşme ve modernizmi de övgüyle sunar; insan emeğini yüceltir. Her bir resimde Marksist felsefeyi, Diyalektik ve Tarihsel Materyalizmi açıkça okumak mümkündür.

Diego Rivera hakkında Milli kütüphane dâhil çeşitli kaynak taraması yaptım. Yapı Kredi Yayınları'ndan bir kitaba rastladım ancak tükenmiş ve yeni baskısı yok. Sadece iki kültür dergisinde hakkında makalelere ulaştım. Yabancı kaynaklar da oldukça sınırlıydı. Onun izini daha çok Frida Kahlo'yu anlatan eserlerde sürebildim Bu kadar güçlü sanatı olan bir insan nasıl bu kadar geri planda kalabildi? Literatürde hakkında neden yalnızca kısa bilgiler var? Soruyu şöyle sormak istiyorum Diego, ilişkilerindeki sadakatsizliği veya iyi bir eş olamaması yüzünden mi görünmez hale geldi?

Yazımı bu soru ile bitirip cevabını diğer yazımda arayalım diye düşünüyorum.

Umarım bu bölüm sanatçıyı tanııtma adına yeterli gelmiştir.

Diğer Diego Rivera yazımda görüşmek dileğiyle...

Türkiye'yi Köleleştirme Yüzyılı

Faik Akçay

AKP yönetimi, Milli Eğitim'i 22 yılda 9 bakanla yönetti. Her bakan, bazı yenilikler yapmayı denedi. En son bakanla da köklü bir yenilik (reform) yaptırmaya kalktı. Bu yeniliklerin en iyisi, en son yapılan yenilikse, 22 yılda 8 kez yanlış ya da en azından yetersiz değişiklik yapıldı demektir. Bu sözde yenilikler, işsiz, mesleksiz milyonlar üretti. Ülkenin insan gücü kaynağı, geleceği, toplumsal belleği üzerinde böylesine kolayca oynamanın bedeli çok ağır olacak.

İstenen, dayatılan eğitim düzeninde yetişenler, insana özgü değerlerle yaşayamayacaklar. İnsanın fiziksel, ruhsal yetilerinin öngördüğü **“kendi değerliyle”** yaşamlarını sürdüremeyecekler. Kendilerine yüklenen **“yapay değerlerin”** kısılcında, insanca yaşamdan uzak, kurgulanmış yapay dünyalarında yaşayacaklar. Başkalarının isteklerini benliklerinde yaşamaktan öteye geçerek, kendi öz benliklerinin istediği, özlediği yaşam biçimleriyle tanışamayacaklar. Başarısız, yetersiz olmalarının yanında mutsuz yaşayacaklar. Beyinleri düşünme yetisini yitirmiş, kulakları gerçeklere kapalı, gözleri dünyayı göremez durumda, kalıp yargılar içinde, akıllarıyla değil kendilerine benimsetilmiş, başkala-

rının önerdiği duygularıyla yaşayacaklar. Bilmediklerini bilememenin acımasız kısır döngüsü içinde yaşamdan kopup gidecekler bu dünyadan.

Immanuel Kant, özgürlüğü: **“İnsanlığın kendini bir otoriteye bağlamadan usunu kullanmaya başladığı an”** olarak tanımlamakta. Bu tanıma göre, herhangi bir dinin, düşünce sisteminin sınırları içine tutsak olmuş insanın özgür olma olanağı olamaz. Üst akıllardan, üst kurgulardan alınan buyruklarla **“Sorgulamadan benimsene”** seline kapılmış insanın aklıyla değil, sığındığı düşünce yapısının öngörülerıyla yaşamak zorunda kalacağı açık. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli adı verilen tuzak girişim, özgürlüğünden yoksun, edilgen insanlar yetiştirecek.

Uygulamaya konulan eğitim izlencesinin (programının) dinsel içerikli, geleceğe değil, geçmişin çağı geçmiş yargılarına dayandığı kesin. Bu konuda **Ali Alpar** şunları söylüyor: **“Önerilen müfredat değişikliğinin giriş belgesi ideolojik (dinî ve millî) söylemlerle yazılmış, mantık silsilesi, insicamı olmayan, bolca akademik terimin anlamlarından kopuk şekilde gereksiz ve rastgele kullanıldığı, cümlelerin üst üste yığıldığı, neyin nereden çıktığı gerekçe ve dayanakların ne olduğu belli olmayan bir metin izlenimini veriyor. Bu müfredat değişikliği gündemi değiştirmek, kafaları bulandırmak için kullanılabilir. Öte yandan liyakatsiz kadrolar kendi şartlanmaları ve cehaletleri içinde dünyada ne olup bittiğini görmedikleri, sözünü ettikleri alanlarda bilgi sahibi olmadıkları, bilginin ne demek olduğunu, güvenilir bilginin nasıl edinildiğini de bilmedikleri için eğitimi dünya bilgisine göre değil belirsiz “değerlere” göre şekillendirmeye yönelik bu taslak, sadece taktik olarak değil, ciddi bir değiştirme girişimi olarak hazırlanmış olabilir”**.¹

Öğretimde yapılan bu değişimle, insanlığın kurduğu uygarlıkla, gelişmiş ülkelerle değil, en geri, tutucu ülkelerle bile yarışılması düşünülemez.

Eser Karakaş, *“Yeni maarif modelini oluşturanların zihin dünyaları ile çağdaş dünya arasında uçurumlar var”* diyor.² Çok yerinde bir saptama.

Demokrasiyi benimseyemeyen baskıcı rejimlerin, ellerinde en etkili güç kaynaklarından birinin din olduğu kesin. İnsanlık tarihi boyunca yönetimler bu araçtan bir biçimde yararlanmışlar. Buna Yıldırım Oğur’un dizeleriyle, güzel bir örnek verelim:

“Franco’nun 36 yıllık iktidarında Katolik Kilisesi artık devletle iç içe geçmiş ‘ulusal Katolik’ bir güçtü.

Franco, Katolikliği İspanyol toplumunun merkezine yerleştirdi. Okullara zorunlu Katolik din dersleri getirildi.

*Kamu binaları, okullar, üniversiteler ve diğer devlet kurumlarına haçlar ve dini simgeler yerleştirildi”.*³

Bu çağdışı eğitim izlencesini yürürlüğe koymak, *“Güneş Doğu’dan doğmuyor”, “İki kere iki 5 ya da 3 eder”, “Tüm canlılar ölümsüzdür”* demek gibi korkunç bir akıl tutulması girişimi.

Günümüzde kişisel çıkarlarını gerçekleştirmek, ceplerini doldurma sınırlarının ötesine geçebilmek, ülkesinin, ülkesinde yaşayan insanların geleceklerini, tırnak ucu ölçüsünde düşünenlerin böyle bir adım atmaları düşünülemez.

Bu eğitim düzeni, düşünürleri, filozofları olup insan onuruna uygun yaşayan insanlar yerine, peygamberleri olup sürü gibi yönetilen, edilgen insanlar yetiştirmekten başka işe yaramaz.

Allayıp pullayarak önümüze sürdükleri **Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli** adını verdikleri, bilimsellikten uzak, gerici eğitim sistemi, Türkiye Cumhuriyeti’nin çöküş yüzyılı olmaktan öteye geçemez. Türkiye Cumhuriyeti’nde, son yıllarda **Diyanet İşleri Başkanlığı** eliyle yürütülen gerici uygulamaların bir benzeridir. Yeni olduğu ileri sürülen, gerçekte **Ortaçağ’a dönüşü** amaçlayan adımlarla, insanlık ailesi içinde yer edinme olanağı yoktur.

“Yeni” giysisiyle sunulan, **“Ortaçağ kafası”** fışkıran öğretim, eğitim çabalarıyla ülkemiz, insanımız özgürleşemez, ilerleyemez, **köleleşir**. Bu gidişin varacağı yer, ülkenin batışını sağlayacak yıkım süreci olur.

Kaynaklar:

1. <https://t24.com.tr/yazarlar/ali-alpar/gelecegimiz-askida-yeni-mufredat-taslagi-uzerine-1,44603>
2. “Türkiye yüzyılı maarif modelinin” düşündükleri <https://artigercek.com/makale/turkiye-yuzyili-maarif-modelinin-dusundurdukleri-302938> vi@artigercek, 01.05.2024
3. Polis dini koruyabilir mi? – Yıldırım Oğur <https://www.karar.com/yazarlar/yildirim-ogur/polis-dini-koruyabilir-mi-1600280> via @Karar-Haber

Biber Kokulu Öğretmenim

Şimdi, şu an, bu meydanda kadın erkek yok
Yoldaşlık var, cinsiyetsiziz hepimiz
Aynı şafaklara bakan umutlu bir çift göz
Havaya kalkan sıkılı tek yumruk gibiyiz

Bu meydanlarda, sokakların özgür ruhu var
Bu meydanlarda, şehirleri aşip gelen öfkemiz yaşar
Ve direnişimizle güzelleşir sokaklar

Biber kokulu yoldaşım, öğretmenim İsyan kızım, dimdik
duruşunu seveyim
Biber gazıyla yaşaran gözlerinden öpeyim
Biber kokulu saçlarını okşayayım kardeşçe
Havaya kalkan yumruğunu sevdiğim
Biber kokulu öğretmenim, isyanına isyanımı katayım
Biber gazıyla yanan ciğerlerine oksijen
Sloganlara eşlik eden sesine yoldaş olayım

“Bir isyan bayrağı kadar güzelsin” demiş ya şair
Kızıl bayraklarla dalgalanan bir alan kadar güzelsin
öğretmenim
Evet, Onların panzerleri, gaz bombaları var
Mavi göğün suyunu bile silah gibi kullanıyorlar
Bizimse gökyüzü kadar haklı
Şafaklar kadar ışıklı isyanımız
Bilimin ışıyla
Nasıl da aydınlanır karatahta
Tebeşir tozuna belenince ellerimiz
Nasıl da güzelleşir meydanlar hep bir ağızdan haykırılan
sloganlarımızla
“Bizzz... Çocuklarımıza...
nurlu bir gelecek
bırakacağız... Ya sizzz!..

“Kara tahtaya zulmedenlerin çocuklarına da anlat
Dört, artı dört, artı dört’ün on ikiye eşit olmadığını Matematiğe
bile yalan söylediklerini anlat öğretmenim

Tebeşir dürüştür, hiç bir zulüm, hiç bir yalan yenemez
tebeşiri
Yalanları anlat, sömürüyü anlat, nasırlı elleri, alından
damlayan teri
Suyu anlat öğretmenim, yeryüzünü yeşerten suyu
Dağları aşip gelen bulutları, ağaçları, kuşları

Anlat öğretmenim, anlat ki
Su silah oldu diye, utancından kurumasın gökyüzü
İnsanı anlat öğretmenim, insanı
Su, silah olunca
Su gibi aziz olamayacağını insanın
Anlat öğretmenim, anlat ki ağarsın karatahtanın yüzü

Bayram Atakul
(Şubat 2013)

ÇIKIŞ YOLU

Örgütleyebilesek,
bir örgütleyebilesek ,
devrimci dayanışmayı,
biz yönetiriz güneşi ayı .

Örgütleyebilesek,
bir örgütleyebilesek ,
devrimci dayanışmayı
herkese yurt yaparız dünyayı.

Ömer Öneren

Kedileri, köpekleri yaşatmak insanlığımıza tutulan ayna

Faik Akçay

7527 sayılı, “**Hayvanları Koruma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**” 30.07.2024 tarihinde TBMM’de AKP-MHP ortaklığının oy çokluğuyla benimsenerek yasalaştı. 02.08.2024 günü **Resmi Gazete**’de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Hayvanların korunması, Türkiye Cumhuriyeti’nde üzerinde **en genel uzlaş** sağlanan konulardan biri oldu. Buna karşın toplumun eğilimi, isteği hiçe sayılarak yasa çıkarıldı.

“**Hayvanları Koruma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**” başlıklı yasa, gerçekte “**hayvanların korunması**” değil “**hayvanların yok edilmesi**” yasaası olarak çalışacağına benzemekte.

Ülkenin yığınla sorunlarının üstü açılmazken, sıra sokakları, kentleri kedilerden, köpeklerden kurtarmaya gelmişçesine kararlı bir tutumla, kamuoyunun çığlıklarına hiç kulak asmadan çıkarılan yasaya, geniş katılımlı tepkiler oluşturulamazsa, bu hayvanlar acımasızca ortadan kaldırılacaklar.

Kedilerin, köpeklerin etlerinin para edeceği bir yer, ülke bulunsa, bu işten para kazanmayı seve seve yapacaklar çıkabilir sanırız. Sıra, böceklerle, sineklere, yılanlara, kurtlara, kuşlara gelir. Böylece belli kesimlere, önemli gelir kapıları açılabilir (!)

Uygar, canlılara saygının geliştiği toplumlarda, sokak köpeklerinin yaşama hakkını korumak, etik ve yasal bir yükümlülük olarak benimseniyor, bu konuda atılan adımlar, toplumsal refahın en önemli parçalarından birini oluşturuyor.

***Yaşamın olmazsa olmazları**

Kediler, köpekler, doğanın, evrimin doğal parçaları. Doğanın denge içinde yaşaması için her canlının olduğu gibi kedilerin, köpeklerin de işlevleri var. Yok olmaları,

yeterince olmamaları durumunda doğanın dengesinin bozulacağı açık. Onlarla yalnız kentleri değil, doğayı, yaşamı paylaşmaktayız. Mutluluklarımızı, sevgilerimizi, oyunlarımızı paylaşıyoruz onlarla. Evlerimizin, çoğu zaman canlarımızın bekçiliğini yapıyorlar. Bu hayvanların da yaşama hakları var.

Dünyamız, yaşam tüm canlılarıyla birlikte güzel. Dünya’da yalnızca insan türünün olduğu bir yaşamın, ne denli tek düze, sevimsiz, sıkıcı olacağını düşünmek bile acı verici. Doğadaki her canlının, doğanın, insanın, tüm canlıların yaşamına etkisi, katkısı var. Var olan canlı türlerinden birisinin olmaması, tüm canlıların yaşamında eksiklik yaratacaktır.

Türümüz dışında kalan canlılar olmadan, insanın yaşaması olası değil.

Ülkemizin getirildiği bu noktada, hayvanların sesi olmak, bir insan olma ölçütü olarak karşımıza dikilmiş bulunmakta. Atılan bu adım, insanlık tarihine utanç girişimi olarak geçecek. Bu utanca ortak olmamak insanlık görevi olarak karşımıza dikilmiş durumda.

İnsanlığın en eski dostları

“Köpek, köpekgiller (Canidae) familyasına ait, görünüş ve büyüklükleri farklı 400’den fazla ırkı olan, etçil bir memelidir. Köpekler 12 binyıldan daha uzun bir süreden beri insanoğlunun av ortağı, koruyucusu ve arkadaşı olmuştur. Engellilere yardım, arama-kurtarma ya da polis köpeği gibi daha sofistike (Çok gelişmiş, çok karmaşık olan ya da çok özel) görevlerde kullanılmak üzere de eğitilebilmektedir. 2001 yılı öngörülerine göre dünyada 400 milyondan fazla köpek vardır.

7-9 bin yıl önce çiftlik hayvanları evcilleştirildiğinde köpekler çobanlık da

yapmaya başlamış ve bu yönde yapay seçilime uğramıştır. Antik Mısır’da köpekler kutsal sayılmıştır. Günümüzde birçok ülkede bekçi, bazı ülkelerde yük hayvanı... olarak kullanılmaktadır.” (1)

Kaçakçılar, uluslararası suç çeteleri, dolandırıcılar ortada cirit atarken, kentleri, sokakları kedilerden, köpeklerden temizlemeye çalışmak, ormanı bırakıp ağaçlarla uğraşmak demek olsa gerek.

Kediler, köpekler, kendileriyle iletişim kurulan, sevgi bağı oluşan, bir dost, bir arkadaşdır insanlara.

Sokak köpekleri kamusal yaşamımızın önemli bir parçası. Canımızı, malımızı korurlar. İnsanlar gibi ikiyüzlü davranmasını, hile yapmasını, başkalarını dolandırmasını bilmezler. Kendisini besleyen insan ölünce 3 ay gömütünün başında bekleyen köpeklerle ilgili bilgileri okumuş, duymuş olmalısınız.

Yerel yönetimlere 2028 yılının sonuna dek hayvan barınakları yapmaları yükümlülüğü getiriliyor. Köpekler sahiplendirilir ya da yok edilirse, yapılacak barınaklar boş kalacak, en azından gereğinden çok barınak ortaya çıkıyor olacak. Bu durumda, sahiplendirme çabaları sürdürülmeli, sahiplendirilemeyenler buralarda bakılmalı.

Yanılıcı yasa olmamalı

Eski **Hayvanları Koruma Kanunu**’nda değişiklik yapılarak yürürlüğe konulan yeni düzenlemede, yanılıcı, içtenlikli olmaktan uzak belirlemeler var. Yasaların anlaşılır, değişik yorumlara neden olmayacak açıklıkta, net olmaları gerekir.

Yasanın 5. Maddesinde, “**Öldürülmesi**” sözcüğü yerine, “**Ötanazisi**” biçiminde, “**Öldürme esas ve usulleri**” belirlemesi yerine “**Öldürme ve ötanazi işlemine ilişkin esas ve usuller**”, getirildi. 13 üncü

maddesinin başlığı “**Hayvanların öta-nazisi**” biçiminde değiştirilmiş. Yasanın tüm maddelerinde, bu tür tuzak kurma, yanıltma girişimleri görülmekte. Bu hileli sözcük, kavram oyunları, ülke insanının akılla dalga geçmekten başka bir iş değil.

Tanrının verdiği canı ancak Tanrının alabileceğini buyuran bir dinin sözde yandaşları, bu dine yaraşır bir eylem içindeler mi? İslam Dini'nin bu kuralının yalnızca insanlar için olmaması gerekir.

Canlıları yaşatacak çözümler üretilmeli

Kedileri, köpekleri sokaklarda bırakmıyorum. Evimize, yanımıza alalım. Onları bu acımasız hayvan kıyımcılarının ellerinden kurtaralım. Kedileri, köpekleri koruma işini yalnızca yerel yönetimlere bırakmamak gerekmekte. Yerel yönetimler içinde kedileri, köpekleri korumaya çalışanlar olduğu gibi yok etmek isteyenlerin olduğu gözden kaçmamakta. Sorun insanlığın bu alanda duyarlılığını artırmasıyla çözülebilir. Hayvanlar ancak, tüm insanlığın yardımı, koruyup kollamasıyla yaşayabilirler.

Marmara Denizi çevresinde, örneğin, en büyük ilimiz İstanbul'da ayağınızı denize sokacağınız yer bulma olanağı yok. Denizlerimizin tümünde kirlilik var, bu olumsuzluk her geçen gün artmakta. Ülkenin deprem, yerleşim, yaşam pahalılığı gibi dev sorunlarını, hayvanları öldürerek geçiştireceklerini sananlar, yanılacaklar.

Çözüm halkın kendisinde

Siyasal erklerden, yönetimlerden yardım bekleyerek, bu sorunun çözülmesi bekenilmemeli. Halk, insanlar ellerini taşın altına koyarak, kedileri, köpekleri sokaklarda kimsesiz, yalnız bırakmadan, korumaları altına alabildikleri zaman hayvanlar yaşayacaktır.

Mahallelerde öldürme girişimlerine karşı direnecek örgütlenmeler oluşturuldu. Bu oluşumlar artırılmalı.

Hayvan bakımevleri kurulmasına çalışılmalı. Kedilerin, köpeklerin güven içinde yaşayacakları bir ülke olma yolları denenmeli. Hayvanları öldürmek değil yaşatmak gerekmekte.

Köpeklerini, kedilerini yaşatmayı beceremeyen bir toplum, insanca yaşamayı başaramaz.

Bu sorunun çözüm yolu halkın bilinçlenmesinden, bir arada yaşama bilinci geliştirmesinden, tüm canlılara saygılı bir toplumsal bilincin oluşmasından geçmekte.

İnsan, başta kendi türü olmak üzere tüm canlıları yaşatmaya çalıştığı ölçüde gerçek insandır.

ÇEDES

Hülya Daran Deveci¹

ÇEDES (Çevreme Duyarlıyım Değerlerime Sahip Çıkıyorum.) Millî Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalanan bir protokol ÇEDES. Bu protokole göre okullarda din görevlileri (imam, vaiz, müezzin, kuran belleticileri vb.) “Değerler Eğitimi” adı altında kulüpler kurdurarak çalışmalar yapabilecekler, okulda her kademedeki öğrenciyi okul dışına çıkararak çeşitli etkinlikler yapabilecekler. Millî Eğitim Bakanlığı, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü ve Diyanet’e geniş görev alanları tanımlayan projenin içeriğinde yok yok. Projeye göre, Diyanet Gençlik Merkezleri’nde yürütülecek faaliyetlerde görev alacak personeli ve gönüllü öğrenciler il ve ilçe müftülüklerince belirlenecek. Müftülükler, Diyanet Gençlik Merkezleri’nde yürütülecek, “Değerler” temalı etkinliklere en az iki kız, iki erkek olmak üzere gönüllü öğrenciler seçecek.

Cami Gölgesinde Kitap Okuyorum

Bu etkinlikler arasında spor etkinlikleri, geziler, piknikler, bayram için cami süslemeleri, cami gölgesinde kitap okuyorum, uçurtma şenlikleri, iyilik meleği yarışması, okul içinde aile eğitimleri ve veli buluşmaları, milli ve dinî değerlere uygun film izleme, sahabelerinin tanınması etkinliği yıldızlara uzanıyorum, adab-ı muaşeret etkinlikleri, her güne bir öykü, hak, adalet ile ilgili çalışmalar, kitap tahlilleri, Türk- İslam kültürü, Marş ve Kültürümüze ait ezgilerin söylenmesi, satranç, mangala gibi oyunlar, mahremiyet eğitimi, çocuklardan mehter takımı oluşturma gibi her alana el atılan ve uzayıp giden bir etkinlik silsilesiyle tasarlanan değerler eğitimi, din görevlileri tarafından verilecek. Proje kapsamında, depremlerden etkilenen kentlerde de özel çalışmalar yürütülecek. Deprem bölgelerine yönelik, “Merhamet” ve “Yardımlaşma” temalı destekleme çalışmalarında da Diyanet ve MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü aktif rol alacak. Deprem bölgelerindeki öğrencilerin AFAD,

Kızılay, Yeşilay ve Diyanet Vakfı’nın çalışmalarında yer almaları sağlanacak. Programın etkinlik havuzunda, “Peygamberimizin hayatından değer örnekleri” gibi etkinlikler de yer alacak

¹ Veli-Der Ankara Şube Başkanı

Süresiz Bir Protokol

İzmir (842 okulda) ve Eskişehir’de proje uygulanmaya başlandı ardından hızla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 81 ile ÇEDES’e yönelik uygulamalar için ‘Değerler Kulübü’ kurulması için yazı gönderildi. Protokol ile ayrıca, Diyanet’in belirlediği görevlilerin veliler ile ayda bir kez bir araya gelebilmesine olanak sağlıyor.

Hedef sadece öğrenciler değil, öğrencilerle birlikte tüm aileye yönelik çalışma yapmak...

“Çevreme Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum” (ÇEDES) protokolü ise bugüne kadar imzalanan protokollerin daha da ötesine geçerek hem öğretmenlik mesleğini hem de öğrencilerin laik, bilimsel eğitim hakkını hedef alan ve Diyanet’in, dini yapıların eğitim kuşatmasını kalıcı ve sürekli hale getiren bir protokol. Kalıcı ve sürekli sözlerinin altını çizmem gerekiyor. Daha önce imzalanan protokollerin bir süreleri varken ÇEDES projesi süresiz bir şekilde uygulamaya kondu. Protokol kapsamında, okul dışındaki mekanlarda da etkinlikler düzenlenebilecek. ÇEDES kapsamındaki kurslar, “İl ve ilçe milli Eğitim Müdürlüklerinin onay vermesi” halinde protokol taraflarınca sağlanan mekanlarda gerçekleştirilebilecek. Çocuklarımızın kimlere teslim edileceği konusu son derece tehlikelidir. Okullarımızın, eğitimin dini yapılara teslim edilmesinin en ağır sonuçlarını yaşamamıza rağmen aynı uygulamalara devam edilmesi son derece kaygı vericidir.

Bu Uygulama Çocuk Haklarına ve Anayasaya Aykırıdır

Bu, Çocuk Hakları Evrensel Beyanname-sine, Anayasamıza ve laiklik ilkesine aykırıdır. Bu çocuk hakkı ihlalidir.

Veliler projeye karşı geliyor. Veliler’in de içinde olduğu laik eğitim, laik yaşam bölgesel mitingini gerçekleştirdik. Bu mitinge eğitim sendikalarından diğer demokratik örgütlerinden pek çok kurum vardı. Yüze yakın kurumun bir araya gelerek seslerini çoğalttığı bir miting oldu. İtirazımızı meydanlardan haykırdık. Millî Eğitim Bakanlığı,

ğı, özünde hepsinin veli olduğu bu topluluğu görmezden, duymazdan geldi. Söz konusu olan çocuklarımızın eğitim hakkı, yaşamları ve geleceğidir.

ÇEDES ve Tüm Protokoller Derhal İptal Edilmelidir

Çocuklarımızın laik, bilimsel, kamusal eğitim hakkını savunmaya ve bunun mücadelesini vermeye devam edeceğiz. Tüm velileri de çocuklarının geleceği için, ülkemizin aydınlık yarınları için birlikte mücadeleye çağırıyoruz.

Küçücük Çocuklara Dini Değerleri Empoze Etmek

“Genç Gönüller Çocuk Gönüllerle Buluşuyor Projesi” gündemde şimdi. Gün geçmiyor ki eğitim ve çocuklarımız yeni gerici bir saldırıyla karşı karşıya kalsın. 81 ilde manevi danışmanlar vasıtasıyla küçücük çocuklarla karşılaşmaya ve onlara dini değerleri empoze etmeye yönelik bir proje bu yeni proje. Çeşitli illerde pilot bölgeler belirlendi. Ankara’da Yenimahalle ve

Keçiören’de 10 Şubat 2024 itibarıyla uygulamaya kondu bu proje.

Diyanet Gençlik Hizmet Mekanları ve projedeki çalışma programına uygun olan camilerde manevi danışmanlar ve din görevlileri nezaretinde çocuklara yönelik değerler eğitimi faaliyetleri yürütülmesi hedefleri arasında bu projeye. “Diyanet Genç Gönüllüsü” (kız/erkek) öğrenciler belirlenerek bu gönüllülerin manevi danışmanlarla beraber ilkökul 3. ve 4. sınıf öğrencilerine rehberlik etmesi, eğitimler vermeleri hedefleniyor.

Lise ve üniversite öğrencilerinden belirlenen “Genç Gönüllerin, ilkökul 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşan “Çocuk Gönüller” ile bir arada etkinlik yapmasının sağlanması hedefleniyor.

İlkokul 3. Ve 4. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrenciler

Yaz Kur’an Kursları ve 7-10 yaşa yönelik açılan Kur’an kurslarına katılan öğrencilerin proje kapsamındaki faaliyetlere katılımlarının sağlanması isteniyor. Projenin

Direkt Hedef Kitlesi İlkokul 3. ve 4. sınıfa giden kız ve erkek öğrenciler. Bu projenin hiçbir yerinde Millî Eğitim Bakanlığı yok. Manevi danışmanlar, çocuklarımızı okuldan sonra istedikleri yerlere ve dini faaliyetlere götürebilecekler. Burada velilere iş düşüyor. Okul saatinin bitiminde de çocuklarını bu tür faaliyetlere götürecek kimselere teslim etmeyecekler. Çocuğun gelişim için temel ihtiyaçları vardır: Bunlar, sosyal duygusal ve fiziksel güvenliğini sağlamak, çocukların gelişip serpilmesine imkân yaratmak, çağdaş ve ekonomik dünyanın ve bireyin ihtiyacı olan bilimsel, laik ve kamusal eğitimi almak... Bunlar, anne-baba ya da diğer yetişkinlerin tek başına ve en iyi şekilde yapması mümkün olmayan, evimizle sınırlanmayacak, toplumsal sorumluluklardır. Çocukların hayatlarının önemli bölümünü geçirdikleri okullar bu sorumluluğu toplum adına gerçekleştiren, kamusal kurumların başında sayılabilir.

Bu sebeple okullarımızdan ve MEB'den doğal olarak beklentilerimiz var. Bu beklentilerimizin temelini oluşturan şey, bir slogana da dönüştürdüğümüz laik, bilimsel, kamusal eğitim.

Okulların Laik Yapısı Gittikçe Değişiyor Nasıl yapılıyor bu? Birincisi, müfredatı baştan sona dini referanslarla hazırlayarak... İkincisi, ders kitaplarını yine dini bakış açısıyla, bilimden uzak tasarlayarak, dizayn ederek hatta tüm dünyanın kabul ettiği ve okullarda okuttuğu konuları, bilimsel bakış açısını müfredatın dışına çıkararak...

Seçmeli Dini Dersler

Üçüncüsü seçmeli dersler adı altında dini içerikli dersleri öğrencilerin üstüne boca ederek, onunla kalmayıp bu dersleri zorunlu seçmeli gibi garip ifadelerle velilerin ve öğrencilerin hayatına dahil ederek... Dördüncüsü cemaat, vakıf, Diyanet İşleri Başkanlığı ve ona bağlı olan müftülük, kuran kurslarıyla yaptığı protokollerle... Beşincisi MEB öğrencilerin sağlıklı beslenmesi sorununu çözmayerek...

Eğit-Der Şubelerinden Haber

Eğitimciler Derneği (EĞİT-DER) Karaman Şubesi 17. Olağan Genel kurulunu yaptı. Yeni yönetim kuruluna Mahmut DEMİR, Rıza YEŞİLDAL, Mehmet ÜNAL, Süleyman ERYİĞİT ve Mehmet SUNAOĞLU seçildi.

9 Mart 2015 tarihinde EĞİT-Der Başkent Şubemiz tarafından “Eğitimci Yazarlarla Buluşma” etkinliği gerçekleştirildi. Kitaplarıyla katılan öğretmen dostlarımızla yapılan ‘imza günü’ izlencemiz; “Dünya Emekçi Kadınlar Günü” kapsamında da değerlendirildi.

Öğretmen Okullarımızın kuruluşunun 177. yıldönümünü Eskişehir EĞİT-Der Şubesiyle birlikte kutladık.

(01.01.1952-26.02.2025)

Sezaî KAYNAK'ı kaybettik

TÖB-DER Genel merkez organlarında uzun süre görev yapan, “abece” nin çıkarılmasında maddi manevi sorumluluk ve önderliği ile büyük emek veren, EĞİT-DER ‘in kuruluşunda yer alan, Demokratik öğretmen hareketi içinde mücadelesi ve örnek kişiliği ile yüreklerimizde yaşatacağımız,

Eğitimciler Derneği, 17 Nisan Köy Enstitüleri Anma etkinliği, “Köy Enstitülerinden Günümüze Bakış” paneli, değerli akademisyenlerden Ahmet Yıldız, Hasan Hüseyin Aksoy, Ünal Özmen ve kolaylaştırıcı Nurcan Korkmaz arkadaşlarımızın derinlikli katkılarıyla gerçekleşti.

19 Nisan 2025 tarihinde, Eğitim-Der Eskişehir Şubemizin hazırladığı “Köy Enstitülerinden Töb-Der’e Öğretmenin Serüveni” söyleşisine Eğitim-Der Genel Merkezi yönetimi ve Başkent Şubesi yöneticileri olarak katıldık.

